Turinys

Credo

Kun. Artūras KAZLAUSKAS
„Šlovinkite Dievą savo kūnu“ **2**

Tomas VILUCKAS
Erotiškas Dievas? Kodėl gi ne! **4**

Kun. Danielius DIKEVIČIUS
Biblija ir erotika **6**

Dr. Ingrida GUDAUSKIENĖ
Paulius ir meilė **7**

Klausimai ganytojams **9**

Kronika

Jonas MALINAUSKAS,
Jonas ŽEMAITAITIS
Bažnyčios pulsas **10**

Dr. Andrius NAVICKAS
Dar kartą apie Vasario 16-ąją **12**

Didelės ir mažos kryžkelės

Antanas SAULAITIS SJ
Širdelės ir balandėliai **13**

Žmogaus lytiškumas
Pokalbis su dr. Nijole Liobikiene **14**

Rūta POCIUTĖ
Kūnas kaip ikona **17**

Krikščioniškas seksualumas **19**

Algirdas PATACKAS
Vaikas yra Adomas **21**

Vidmantas MARTIKONIS
Kaip mes draugaujame **22**

Iš redakcijos pašto

Romualdas GEDEIKIS
Šeima – Dievo turtas **24**

O mes kitokie

Inesa VAITKŪNAITĖ
Su humoru gyventi lengviau **25**

Atokvėpio valandai

Giovannino GUARESCHI
Šventė **27**

Akiračiai

Vanda IBIANSKA
Aurelijus Augustinas **30**

Mandagumas mūsų kasdieninis

Nieko neatsitiko **33**

Sveikata

Saujelė žinių
apie organizmo atsparumą **34**

Gyvenimas kaip senas vynas

Vanda IBIANSKA
Užsakomasis straipsnis apie meilę **35**

Šypsenos be raukšlių **36**

Mieli ir drąsūs „Artumos“ skaitytojai,

sveikinu Jus, išdrįsusius atsiversti naująjį žurnalo numerį ir nepasipiktinusius tokiomis, gal kam iš pirmo žvilgsnio pasirodysiančiomis drastiškomis, šio mėnesio straipsnių antraštėmis... Taip, šį kartą nutarėme pakalbėti apie *meilę* ir *lytiškumą*...

Apie TAI išsamiau rašyti buvome planavę jau senokai, tačiau kai surinkome beveik visus tekstus, net pats šiek tiek nusigandau: ar neišgąsdinsime savo skaitytojų?.. Bet čia pat sulaukiau padrąsinimo, ir ne bet kieno – paties popiežiaus rūmų pamokslininko tėvo kapucino Raniero Cantalamessos! Mat sausio vidury Meksike vyko Pasaulio šeimų susitikimas, ir naujienų agentūros išplatino pranešimą, kad tėvas R. Cantalamessa, ten skaitęs pranešimą teologinio-sielovadinio kongreso dalyviams (o drauge ir mums – viso pasaulio moterims beigi vyrams), pabrėžė: „Sutuoktinių lytinė vienybė yra Dievo meilės atvaizdas.“ Jis priminė, jog per ilgus šimtmečius krikščioniškasis mąstymas buvo susitelkęs į šeimą tik kaip instituciją ir į antrą planą nustūmęs iš Biblijos kylančią ypatingą santuokos reikšmę. Tėvo Raniero teigimu, tiesiog privalome iš naujo ir pozityviai atrasti šią – vyro ir žmonos tarpusavio vienybės bei dovanos – santuokinę viziją, kurią atnaujino Vatikano II Susirinkimas ir ypač puoselėjo Jonas Paulius II. O kad tai išties verta mūsų dėmesio, gilinimosi ir supratimo, byloja štai ir toks popiežiaus pamokslininko pastebėjimas: „Net ir tikinčioms sutuoktinių poroms, kartais net labiau nei kitiems, nepavyksta atskleisti to pirmapradžio lytinės meilės turto.“

Taigi, sulaukę tokio padrąsinimo, TAM, manau, skirsime daug dėmesio ne tik šioje „Artumoje“, bet ir ateityje. Juk tai padeda prasiskverbti net į pačius giliausius tikėjimo slėpinius – negaliu susiturėti nepacituodamas dar ir šių tėvo R. Cantalamessos įžvalgų: „Dviejų asmenų tarpusavio meilė, kuri stipriausiai pasireiškia vyro ir žmonos santuokinėje meilėje, atveria kažką apie Švenčiausiąją Trejybę. Todėl ir Senojo Testamento pranašai santuokoje matė Dievo meilės savajai tautai simbolį ir atspindį. Tačiau idant tai suvoktume, reikia atrasti tikrąjį vyro ir moters atvaizdą bei jų sukūrimo tikslą, išsivaduoti iš egoistinės izoliacijos, atsiverti kitam ir, per trumpalaikę kūnų susivienijimo ekstazę, pakilti į nesibaigiančios meilės ir džiaugsmo troškimą.“

Ar panašu į visa tai, ką žiniasklaidoje esame įpratę girdėti apie Bažnyčios požiūrį į meilę ir lytiškumą? Kuo tikėsime – mums primetamais stereotipais ar bandysime pažinti savojo tikėjimo lobius? Ar tam yra tinkamesnis metas nei Evangelijos skelbimo Lietuvai ir Himno meilei autoriaus apaštalo Pauliaus jubiliejiniai metai?! (Beje, apie pastarąjį. Vienas kunigas neseniai pasakojo, kad jį pakvietė į mokyklą Valentino dienos proga pakalbėti paaugliams ką nors apie meilę. Nuėjęs jis pirmiausia perskaitė šį Himną ir pasiteiravo lietuvaičių, ar jie žino, iš kur tai. Spėliojo vardydami visokių klasikų, ypač gyvųjų, pavardes, tačiau nė vienas nepataikė. Kai kunigas jiems pasakė, kad tai – Biblijos teksto ištrauka, nepatikėjo ir kažkas sušuko: „Iš kur jie nusirašė?!“) O mes – ar išdrįsime patikėti, ar bandysime suvokti? Drąsos, pažinti meilę niekada ne vėlu!

Darius Chmieliauskas

Viršelyje – Ieva duoda Adomui pažinimo medžio vaisių.
Vienos Pradžios knygos miniatiūra. VI a., Sirija

„Šlovinkite Dievą savo kūnu“ (*1 Kor 6, 20*)

Vasario kalendorius

Šitie Pauliaus žodžiai buvo skirti graikų kultūros žmonėms. Graikams būdingas (nors iš pirmo žvilgsnio taip ir neatrodo) kūno nevertinimas. Svarbiausia juk – mano vidinis, dvasinis ryšys su Dievu. Visa išorė, materija yra antraeilis, ne toks svarbus dalykas. Kažkodėl šitoks mąstymas man primena ne tik Korinto bendrijos narius... Žmogus yra žmogus – kūnas, dvasia ir siela. Neatsiejamai, nedalijamai. Su Dievu, kaip ir su žmogumi, su pasauliu, bendraujama ir bendradarbiaujama ne tik vidumi, ne tik dvasiškai.

Sekmadieniai

Vasario 1-oji – IV eilinis sekmadienis. Visi pastebi, kad Jėzus moko kitaip. Kaip turintis galią. Tik jo galia geriausiai atsiskleidžia ne stebuklais, o meile iki galo, iki kryžiaus...

„Aš norėčiau, kad jūs gyventumėte be rūpesčių. Nesusituokęs rūpinasi Viešpaties reikalais ir trokšta patikti Viešpačiui. O susituokęs rūpinasi šio pasaulio reikalais, stengiasi patikti žmonai ir yra pasidalijęs. Taip pat netekėjusi moteris bei mergina rūpinasi Viešpaties reikalais, trokšdama būti šventa kūnu ir dvasia. O ištekėjusi rūpinasi pasaulio reikalais ir stengiasi patikti vyrui. Aš tai kalbu jūsų pačių labui, ne norėdamas užnerti jums kilpą, bet linkėdamas kilnumo ir neblaškomo atsidavimo Viešpačiui“ (*1 Kor 7, 32–35*).

Vasario 8-oji – V eilinis sekmadienis. Kodėl Jėzus gydo ligonius? Norėdamas pasirodyti esąs galingas ir dieviškas? Ne, jis nori pagelbėti žmonėms, kad jie turėtų apsčiai gyvenimo, kad galėtų tarnauti, kaip atsitiko Simono uošvei.

„Kad aš skelbiu Evangeliją, tai neturiu pagrindo girtis, nes tai mano būtina prievolė, ir vargas man, jei neskelbčiau Evangelijos!“ (*1 Kor 9, 16*).

Vasario 15-oji – VI eilinis sekmadienis. Raupsuotieji – ne tik ligoniai, bet ir visuomenės atmatos (pagal sakralųjį įstatymą turintys gyventi už miesto, kur dažniausiai būna šiukšlynai). Jėzaus galia žmonės tampa žmonėmis.

„Ar valgote, ar geriate, ar šiaip ką darote, visa darykite Dievo garbei“ (*1 Kor 10, 31*).

Vasario 22-oji – VII eilinis sekmadienis. Ar nuodėmių atleidimą galima laikyti stebuklu? Kas yra sunkiau: atleisti didžiausiam priešui ar pagydyti paralyžiuotąjį?

„Juk Dievas mus ir jus sutvirtino ir patepė Kristui; jis pažymėjo mus savo antspaudu ir siuntė į mūsų širdis Dvasios laidą“ (*2 Kor 1, 21–22*).

Kasdieniam Šventojo Rašto skaitymui

2009 m. vasaris

1 S Įst 18, 15–20; Ps 95; 1 Kor 7, 32–35; Mk 1, 21–28 (IV sav.)
2 P Mal 3, 1–4 (arba Žyd 2, 14–18); Ps 24; Lk 2, 22–40
3 A Žyd 12, 1–4; Ps 22; Mk 5, 21–43
4 T Žyd 12, 4–7. 11–15; Ps 103; Mk 6, 1–6
5 K Žyd 12, 18–19. 21–24; Ps 48; Mk 6, 7–13
6 P Žyd 13, 1–8; Ps 27; Mk 6, 14–29
7 Š Žyd 13, 15–17. 20–21; Ps 23; Mk 6, 30–34
8 S Job 7, 1–4. 6–7; Ps 147; 1 Kor 9, 16–19. 22–23; Mk 1, 29–39 (I sav.)
9 P Pr 1, 1–19; Ps 104; Mk 6, 53–56
10 A Pr 1, 20 – 2, 4a; Ps 8; Mk 7, 1–13
11 T Pr 2, 4b–9. 15–17; Ps 104; Mk 7, 14–23
12 K Pr 2, 18–25; Ps 128; Mk 7, 24–30
13 P Pr 3, 1–8; Ps 32; Mk 7, 31–37
14 Š Apd 13, 46–49; Ps 117; Lk 10, 1–9
15 S Kun 13, 1–2. 45–46; Ps 32; 1 Kor 10, 31 – 11, 1 (II sav.)
16 P Pr 4, 1–15. 25; Ps 50; Mk 8, 11–13
17 A Pr 6, 5–8; 7, 1–5. 10; Ps 29; Mk 8, 14–21
18 T Pr 8, 6–13. 20–22; Ps 116; Mk 8, 22–26
19 K Pr 9, 1–13; Ps 102; Mk 8, 27–33
20 P Pr 11, 1–9; Ps 33; Mk 8, 34 – 9, 1
21 Š Žyd 11, 1–7; Ps 145; Mk 9, 2–13
22 S Iz 43, 18–19. 21–22. 24b–25; Ps 41; 2 Kor 1, 18–22; Mk 2, 1–12 (III sav.)
23 P Sir 1, 1–10; Ps 93; Mk 9, 14–29
24 A Sir 2, 1–11; Ps 37; Mk 9, 30–37
25 T Jl 2, 12–18; Ps 51; 2 Kor 5, 20 – 6, 2; Mt 6, 1–6. 16–18 (IV sav.)
26 K Įst 30, 15–20; Ps 1; Lk 9, 22–25
27 P Iz 58, 1–9a; Ps 51; Mt 9, 14–15
28 Š Iz 58, 9b–14; Ps 86; Lk 5, 27–32

Vasarį popiežius kviečia melstis šiomis intencijomis:

Bažnyčios *– kad Bažnyčios ganytojai, mokydami ir tarnaudami Dievo tautai, būtų vis klusnesni Šventosios Dvasios veikimui;*

misijų – *kad antro ypatingojo vyskupų sinodo įkvėpta, Afrikos Bažnyčia rastų tinkamų būdų ir priemonių veiksmingai prisidėti prie susitaikinimo, teisingumo ir taikos skleidimo.*

Šventės ir iškilmės

Vasario 2-ąją – Kristaus Paaukojimas šventykloje (Grabnyčios). 40-ąją dieną po Užgimimo (Kalėdų) švenčiama šventė primena 40 dienų kūdikio Jėzaus aukojimą šventykloje taip, kaip reikalauja įstatymas. Su degančiomis žvakėmis eidami šiandien vėl prisimename, kad tikroji pasaulio ir mūsų gyvenimo šviesa yra jis – Jėzus iš Nazareto, mūsų Viešpats.

„...nė vienas, kuris kalba Dievo Dvasios skatinamas, nesako: „Prakeiktas Jėzus!“ Ir nė vienas negali ištarti: „Jėzus yra Viešpats“, jei Šventoji Dvasia nepaskatina“ (*1 Kor 12, 3*).

Vasario 14-ąją – šventųjų Europos globėjų, slavų kraštų misionierių brolių vienuolio Kirilo ir vyskupo Metodijaus šventė (IX a.).

„Kaip vienas kūnas turi daug narių, o visi nariai, nepaisant daugumo, sudaro vieną kūną, taip ir Kristus. Mes visi buvome pakrikštyti vienoje Dvasioje, kad sudarytume vieną kūną, visi – žydai ir graikai, vergai ir laisvieji; ir visi buvome pagirdyti viena Dvasia“ (*1 Kor 12, 12–13*).

Vasario 16-oji – Lietuvos nepriklausomybės diena.

„Kristus mus išvadavo, kad būtume laisvi. Tad stovėkite tvirtai ir nesiduokite vėl įkinkomi į vergystės jungą!“ (*Gal 5, 1*).

Vasario 25-ąją – Pelenų trečiadienis, gavėnios pradžia. Šios dienos ženklas – pelenai – kalba apie žmogaus trapumą, o drauge apie švarumą ir vaisingumą skambant žodžiams: „atmink, žmogau, kad dulkė esi ir į dulkes pavirsi“, „atsiversk ir tikėk Evangelija“.

„Kristaus vietoj einame pasiuntinių pareigas, tarsi pats Dievas ragintų per mus. Kristaus vardu maldaujame: „Susitaikinkite su Dievu!“ Tą, kuris nepažino nuodėmės, jis dėl mūsų pavertė nuodėme, kad mes jame taptume Dievo teisumu“ (*2 Kor 5, 20–21*).

Minėjimai

Vasario 5-ąją minime šventąją mergelę kankinę Agotą (nukankinta III a. Katanijoje, Sicilijoje).

„Nuteisinti tikėjimu, gyvename taikoje su Dievu per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, per kurį tikėjimu pasiekiame tą malonę, kurioje stovime ir didžiuojamės Dievo šlovės viltimi. Ir ne vien tuo. Mes taip pat didžiuojamės sielvartais, žinodami, kad sielvartas gimdo ištvermę, ištvermė – išbandytą dorybę, išbandyta dorybė – viltį. O viltis neapgauna, nes Dievo meilė yra išlieta mūsų širdyse Šventosios Dvasios, kuri mums duota“ (*Rom 5, 1–5*).

Vasario 6-ąją – šventųjų Japonijos kankinių Pauliaus Mikio ir jo draugų minėjimas. 1597 m. Nagasakyje dėl Kristaus buvo nukankinti trys jėzuitai, septyniolika japonų pasauliečių, šeši ispanai pranciškonai.

„Jei Dievas už mus, tai kas gi prieš mus?! Jeigu jis nepagailėjo nė savo Sūnaus, bet atidavė jį už mus visus,– kaipgi jis ir visko nedovanotų kartu su juo?! Kas kaltins Dievo išrinktuosius? Juk Dievas išteisina! Tai kas pasmerks? Ar Kristus Jėzus, kuris numirė, bet buvo prikeltas, kuris sėdi Dievo dešinėje ir net užtaria mus?! Kas gi mus atskirs nuo Kristaus meilės? Ar vargas? ar priespauda? ar persekiojimas? ar badas? ar nuogumas? ar pavojus? ar kalavijas?“ (*Rom 8, 31–35*).

Vasario 10-ąją minima šventoji mergelė Scholastika (VI a.)**, šventojo Benedikto sesuo, moterų vienuolystės Vakaruose pradininkė**.

„Kas nori girtis, tesigiria Viešpačiu! Ne tas priimtinas, kuris pats save giria, bet tas, kurį Viešpats pagiria“ (*2 Kor 10, 17–18*).

Vasario 11-oji – Pasaulinė ligonių diena minint Lurdo Dievo Motiną.

„...jei kenčia vienas narys, su juo kenčia ir visi nariai. Jei kuris narys pagerbiamas, su juo džiaugiasi visi nariai. Jūs esate Kristaus kūnas ir atskiri jo nariai...“ (*1 Kor 12, 26–27*).

Vasario 14-ąją minimas šventasis kunigas Valentinas (III a.).

„Meilė kantri, meilė maloninga, ji nepavydi; meilė nesididžiuoja ir neišpuiksta. Ji nesielgia netinkamai, neieško savo naudos, nepasiduoda piktumui, pamiršta, kas buvo bloga, nesidžiaugia neteisybe, su džiaugsmu pritaria tiesai. Ji visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa ištveria. Meilė niekada nesibaigia“ (*1 Kor 13, 4–8*).

Vasario 23-iąją – šventojo kankinio vyskupo Polikarpo minėjimas (II a.).

„Šitą lobį mes nešiojamės moliniuose induose, kad būtų aišku, jog ta galybės gausa plaukia ne iš mūsų, bet iš Dievo. Mes visaip slegiami, bet nesugniuždyti; mes svyruojame, bet neprarandame vilties. Mes persekiojami, bet neapleisti; mes parblokšti, bet nežuvę. Mes visuomet nešiojame savo kūne Jėzaus merdėjimą, kad ir Jėzaus gyvybė apsireikštų mūsų kūne“ (*2 Kor 4, 7–10*).

Gintaro Česonio nuotraukos

Vasario 24-oji – Estijos nepriklausomybės diena.

„Džiaukitės su besidžiaugiančiais, verkite su verkiančiais. Sutarkite tarpusavyje“ (*Rom 12, 15*).

Pradžios knyga pasakoja apie žmogų, kuris norėjo tapti Dievu, šitaip paniekindamas, pažemindamas savo žmogiškumą. Dievas tapo žmogumi, kad parodytų, jog būti žmogumi yra svarbu, kilnu, didinga. Kristus atskleidė, kaip būti žmogumi. Linkiu, kad visas mūsų gyvenimas ir visa mūsų veikla būtų krikščioniškas – pašventinto, švento, tobulo žmogaus – gyvenimas ir veikla.

Kun. Artūras KAZLAUSKAS

Erotiškas Dievas? Kodėl gi ne!

Tomas VILUCKAS

Meilė, ko gero, yra vienas labiausiai nuvertintų žodžių nūdienos visuomenėje. Jį kasdien po keliasdešimt kartų girdime radijo bangomis, iš televizorių ekranų, garso kolonėlių ir nebejaučiame, kaip jis netenka savo prasmės ir svarumo. Valentino dienos proga net vos prakutę pypliai linki meilės, o jos tikrovės subanalinimu yra virtusi ir pati šventė.

Tokiame kontekste apaštalo Jono žodžiai „Dievas yra meilė" (*1 Jn 4, 8*) verčia klausti, kokia yra meilės prigimtis ir kas yra pats Dievas. Juk taip, kaip suvoksime meilę, suprasime ir šį apaštalo teiginį. Tad visai nenuostabu, jog tapęs popiežiumi Benediktas XVI savo pirmąją encikliką paskyrė būtent meilės temai. Jo mintimis remsime ir šiuos savo bandymus aiškintis Dievo ir žmogaus meilės peripetijas.

Du meilės vardai

Benediktas XVI savo apmąstymus pradeda nuo dviejų meilės polių, *eroso* ir *agapės*, ryšio. Tai du skirtingi būdai mylėti, dvi skirtingos meilės formos, dvi visai kitokios jos pasireiškimo galimybės. Kitados poetas Paulius Širvys parašė tokias nuostabias eilutes: „Neklauskit meilės vardo. Jai – tūkstančiai vardų." Gražiai pasakyta, tačiau meilė išties turi du vardus: tai *erosas* ir *agapė*.

Erosas (eros) – graikų kalbos žodis. Jis reiškia meilės geismą, aistrą ir troškimą turėti kitą, pavadina meilę, kuria siekiama malonumo bei pasitenkinimo. Taip mylintį žmogų traukia priešingos lyties asmuo; jis svaiginamas, išplėšiamas iš savo gyvenimo ribotumo ir vedamas į nežemiškos palaimos patirtį. Tokiai meilei būdingas intuityvumas, neapibrėžtas potraukis, kuris tarsi priešinasi blaiviam protui. Jei vėl prisimintume poetus, kurie apdainuoja meilės patirtį taikliausiais žodžiais, atrastume kitą iškilų poetą, Marcelijų Martinaitį, savo „Atmintyse" (Vilnius, 1986) šitaip bylojusį apie *eroso* galią: „Šalia tu eini – lyg mirti: / kelio nebus atgal. / Alkūne jaučiu – vos virpi: / mus varo grubi jėga." Ko gero, nelengva būtų įtaigiau apibūdinti erotinės meilės veržlumą.

Agapė (agape) – taip pat graikiškos kilmės žodis; jį krikščionybė pasitelkia nusakydama meilę Dievui, Jėzui, krikščionių tarpusavio meilę. *Agapė* yra pasiaukojamos meilės sinonimas; ji praplečia žmogiškosios meilės akiračius, neleidžia apsiriboti vien simpatijomis. Atvirkščiai, ši meilė „virsta rūpinimusi kitu bei nerimastavimu dėl kito. Ji nebeieško savęs, panirimo į laimės apgirtimą, ji ieško gėrio mylimajam: virsta atsižadėjimu, tampa pasirengusi aukai ir net to trokšta" (Benediktas XVI. Enciklika *Deus caritas est*, 6). Toks jausmas tampa rimtu iššūkiu kiekvienam sutinkančiam eiti meilės keliu ir nesustojančiam pusiaukelėje.

Atrodytų, kad tarp *eroso* ir *agapės* tvyro neįveikiama praraja, kad jos viena kitą nuneigia. Geidžiančioji ir kitam gera linkinti, „kylančioji" ir „nusileidžiančioji", besisavinančioji ir pasiaukojančioji meilė – tokiais ir panašiais epitetais apibūdinami šie meilės poliai. Šimtmečiais dvasiniai rašytojai, mokytojai, dvasios tėvai aukštindavo pasiaukojamą meilę ir nuodėme laikė erotinę. Ne vienam *agapė* tapo neįgyvendinamu idealu, kurio nesinori net siekti, o erotinės meilės patirtis tolino nuo Dievo.

Aistringai mylintis Dievas

Ir Dievas neretai suvokiamas tik kaip *agapė*. Žinoma, Jis yra ir visa aprėpianti Meilė – absoliuti dovana žmogui. Evangelijose skaitome, kad šv. Jonui krikštijant Jėzų dangaus Tėvas paskelbė: „Tu mano mylimasis Sūnus, tavimi aš gėriuosi." Graikiškame tekste „mylimasis Sūnus" skamba kaip *agapetos*. Tad pačioje Dievo gelmėje Tėvą ir Sūnų sieja *agapės* ryšys; tai reiškia, kad Tėvas ir Sūnus myli vienas kitą abipuse, dovanojančia meile.

Regis, tokios mintys yra priimtinos ir suprantamos. Tačiau atidžiai skaitydami Bibliją, ypač Senąjį Testamentą, pastebime, jog Dievo vaizdiniai susipina ir su erotiniais motyvais. Dievas aistringai myli savo tautą.

Toji dieviška aistra ypač ryški pranašų literatūroje. Štai Izaijo knygoje vaizduojama, kad perspektyvoje Dievas susituoks su savo tauta, o Ozėjo ir Ezekielio knygose aistringa Dievo meilė atspindima drąsiais erotiniais vaizdais.

Pagaliau Giesmių giesmė – vienintelė žydų ir krikščionių Šventojo Rašto kanono knyga, kurioje kalbama ne apie Dievą, bet apie erotinę, dviejų jaunuolių, meilę (dėl to maždaug iki I a. pabaigos kildavo teksto kanoniškumo klausimas). Tačiau ir judaizmo, ir krikščionių teologai šiame įstabaus grožio kūrinyje įžvelgia Dievo ir jo tautos, Dievo ir Bažnyčios, Kristaus ir paskiro žmogaus santykių peripetijas.

Būtent tokia šios knygos interpretacija davė pradžią ištisoms krikščionių mistikų mokykloms atsirasti. Jų mintyje Dievas yra suvokiamas ne tik kaip *agapė*, bet ir kaip *erosas*. Štai viduramžiais Vokietijoje prie brolių dominikonų telkėsi vadinamieji Reino mistikai; neabejotinas jų lyderis buvo Mokytojas Ekhartas. Ši mokykla vienijo tokias iškilias asmenybes kaip šventosios Hildegarda iš Bingeno, Gertrūda Helftietė, Matilda Magdeburgietė, taip pat Janas van Ruusbroecas, Heinrichas Seuse, Johannesas Tauleris, Elizabeth Stagel. Reino mistikai pabrėžė tikinčiojo vienybę ne su Bažnyčia, bet tiesiai su Kristumi, daug rašė ir pamokslavo apie mistinę sielos santuoką su Jėzumi. Dievo paveikslė atskleidę erotiškumo bruožų, jie paliko neišdildomą pėdsaką dvasingumo istorijoje.

Mistinė Kristaus ir Bažnyčios santuoka. *Miniatiūra iš abatės Kunigundos Passionalo. Praha, XIV a.*

Palaimos link

Simboliška, kad praėjus beveik tūkstančiui metų būtent iš Vokietijos kilęs popiežius grįžo prie šios temos. Enciklikoje apie krikščioniškąją meilę Benediktas XVI nesumenkina *eroso*, kad išaukštintų *agapę*. Šventasis Tėvas teigia: „Iš tikrųjų *eroso* ir *agapės* – kylančiosios ir nusileidžiančiosios meilės – niekada neįmanoma vieno nuo kito atskirti. Juo labiau abu skirtingais būdais teisingai susivienija vienoje meilės tikrovėje, juo labiau įgyvendinama tikroji meilės prigimtis apskritai“ (*Deus caritas est*, 7). Visokie bandymai dalyti, skaidyti meilės tikrovę nuskurdintų jos didybę ir grožį. Todėl meilės polėkiui, skrydžiui reikia abiejų (*eroso* ir *agapės*) sparnų.

Ar tokie meilės svarstymai labiau atveria ir patį Dievą? Sekdamas senovės mąstytojais Benediktas XVI sako, kad Dievas „myli, ir tą jo meilę neabejotinai galima vadinti *erosu*, kuris sykiu yra ir visiškai *agapė*“ (*ten pat*, 9). Kaip žinome, nesavanaudiška meilė duoda, o erotinė trokšta ir gauti. Dievas taip pat trokšta žmogaus širdies – visos, kad ji nebūtų padalyta. Todėl Dievo meilės žmogui įkarštis pasireiškė Kristaus kryžiaus kančia, kai meilė buvo įrodyta, o žmogus sugrąžintas į Dievo glėbį. Tokios, sakytume, erotiškos, Dievo meilės simboliu galėtų būti vienuolinis gyvenimas, kuris patvirtina šv. Teresės Avilietės posakį: „Vien Dievo pakanka.“ Čia žmogus priklauso tik Dievui ir gyvena laisva širdimi.

Vertėtų pasakyti, kad sunku būtų rasti kokį nors kitą popiežiškąjį dokumentą, kuris, kaip Benedikto XVI enciklika *Deus caritas est*, taip aukštintų malonumą, erotiškumą ir drįstų taip atvirai prabilti apie geismo svarbą. Nuo pat patriarchalinės visuomenės iki šių dienų erotinė meilė dažniausiai būdavo smerkiama ir niekinama. Tačiau blaivus dabartinio popiežiaus žvilgsnis atskleidžia, kad meilė yra įvairialypė tikrovė. Šventojo Tėvo įžvalgos skatina tikinčiuosius naujai vertinti ir žmogiškus santykius, ir požiūrį į Dievą.

Juk mylėdamas asmuo tampa panašus į Dievą. Meilė yra visų žmogiškų santykių viršūnė. Ji apima visą mūsų tikrovę, nes yra kilusi iš Dievo, kuris yra Meilė. Ne veltui vienas iš ryškiausių XX a. dainių Johnas Lenonnas savo dainoje *Love* („Meilė“) sako: „Love is real, real is love“ („Meilė yra tikrovė, tikrovė yra meilė“). Ji pranoksta mūsų ribotą supratimą ir kreipia amžinybės bei palaimos link.

Ievos sukūrimas. *Miniatiūra iš Lilienfeldo Biblijos. Austrija, XIII a.*

Biblija ir erotika

Klausimai ir atsakymai

Kun. Danielius DIKEVIČIUS

Biblija – superliatyvų (didžiausių pagyrimų) knyga. Ji neretai apibūdinama kaip skaitomiausia, perkamiausia, populiariausia etc. Ją taip pat galėtume pavadinti humaniškiausia pasaulio knyga. Dėmesys joje krypsta į visą žmogų. Jo lytiškumas taip pat nėra išimtis.

Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą, pagal savo paveikslą sukūrė jį; vyrą ir moterį; sukūrė juos (Pr 1, 27). Žmogus yra Dievo paveikslas. Ir jis yra lytinė esybė. Taigi ir Dievas turėtų būti lytinė būtybė.

Logiškai – taip. Teologiškai – ne. Nepamirškime, kad Šventąjį Raštą turime skaityti holistiškai (kaip visumą): iš vieno sakinio nevalia daryti rimtų išvadų. Čia reikėtų atsižvelgti ir į kitus biblinius Dievo apibūdinimus. Kaip antai, Izaijo knygos tekste, kur pabrėžiama, jog Viešpats Dievas yra triskart šventas, t. y. visiškai kitoniškas: *Šventas, šventas, šventas yra Galybių VIEŠPATS!* (*6, 3a*). Paraidžiui (fundamentalistiškai) skaitant Pradžios knygos 1 sk. 27 eilutę turėtų rastis dar keistesnė išvada: Dievas yra abiejų lyčių būtybė (žmogus juk buvo sukurtas kaip vyras ir moteris). Anot klasikinės *Pr 1, 27* interpretacijos, Dievo paveikslas žmoguje pasireiškia trejopai: a) valdymu (tolygiu tarnavimui), b) gyvybės pratęsimu ir c) meile. Kad būtų galima valdyti ir mylėti, lytiškumo nereikia. Gyvybei pratęsti – reikia. Tačiau to reikia tik žmogui, Dievui – ne. Taigi lytiškumas išreiškia ne tiek žmogaus dieviškąjį panašumą (paveikslą), kiek skirtingumą. Lytiškumas – tai tiesos akimirka: žmogus nėra Dievas.

Vis dėlto Šventraštyje Dievui yra priskiriami tiek vyriškosios, tiek moteriškosios lyties bruožai ir veiksmai!

Taip, tai tiesa. Biblinis Dievas vaizduojamas kaip stropus puodžius (plg. *Pr 2, 7*), rūpestingas sodininkas (plg. *Pr 2, 8*), narsus karys (plg. *Iš 15, 3–4*), aistringas sužadėtinis (plg. *Oz 2, 16–22*), atsidavusi motina (plg. *Iz 49, 15*) ir t. t. Bet tai tik metaforos, neleidžiančios teigti, kad Dievas turi rankas, kojas, įsčias bei kitus lytinius organus. Biblinis Dievas nėra vedęs ir neturi lytinių santykių. Tai mitologinių dievaičių ir deivių „privilegija“. Štai garsiajame senovės babiloniečių mite apie pasaulio sukūrimą *Enuma eliš* pradedama ne nuo kosmogonijos, bet nuo teogonijos, t. y. nuo pasakojimo apie dievų atsiradimą: Apsu (vyriškasis pradas) bei Tiamat (moteriškasis pradas) susivienija ir pagimdo Lahmu ir Lahamu – žemesniuosius dievaičius.

Kaip tada reikėtų suprasti *Pr 6, 1–2* tekstą (Lietuvos Biblijos draugijos ekumeninis leidimas, 1999 m.): *Kai žemėje žmonių pradėjo daugėti ir jiems gimė dukterų, dangiškosios būtybės žiūrėjo į jas, matė, kokios jos gražios ir ėmė iš jų sau žmonomis tas, kurios patiko*. Juk tai – įrodymas, kad angelai nėra seksualiai abejingi kūriniai. O Dievas, kaip ir angelai, irgi yra dvasia!?

Šią Senojo Testamento ištrauką sunkiausiai paaiškinti. Keblu todėl, kad hebrajiškame tekste vartojama ne „dangiškosios būtybės“, kaip apibūdinama lietuviškai, o „Dievo sūnūs“ (*bene 'elohim*). Kas jos/jie? Vienareikšmiškai sunku atsakyti. Buvo keliama įvairių hipotezių, jog tai galbūt angelai, Seto palikuonys, kunigaikščiai-didikai ir kt. Kad ir kaip būtų keista, spėjimas, jog tai angelai, turi rimtus biblinius pagrindus. Pirma, posakis „Dievo sūnūs“ kai kur Senajame Testamente tikrai nusako dangiškąją būtybę (plg., pvz., *Job 1, 6; 2, 1*). Antra, Pirmajame laiške korintiečiams sakoma: *Todėl moteris privalo turėti ant galvos valdymo ženklą dėl angelų* (*11, 10*). Apaštalas Paulius šio laiško 11 sk. pradžioje rašo apie galvos dengimą maldos metu: *Kiekvienas vyras, kuris meldžiasi <...> apdengta galva, paniekina savo galvą. Ir kiekviena moteris, kuri meldžiasi <...> neapgaubta galva, paniekina savo galvą...* (5 eil.). Pasak apaštalo, vyrui, kaip Dievo atšvaitui, galvos dengti nebūtina, o moteriai, kaip vyro atšvaitui, – būtina (plg. 7 eil.). Tačiau galvos apdangalas moteriai nėra vien paprasta skarelė. Tai – „valdymo ženklas dėl angelų“. Kitaip tariant, tai yra ištekėjusios moters, kurios net angelui nevalia suvedžioti, ženklas (lyg mūsų vestuvinis žiedas). Iš to matyti, kad netgi Pauliaus laikais mintys apie angelų seksualinį jautrumą buvo gyvos ir aktualios. Juk moterims nereikėtų dėl angelų dengti galvos, t. y. slėpti plaukų (keliančių geismą), jei šie būtų joms abejingos būtybės.

Kaipgi turėtume visa tai vertinti? Istoriškai. Kitaip tariant, nepainioti senovinio ir dabartinio mokymo apie angelus: *Kai prisikels iš numirusių, tai nei ves, nei tekės, bet bus kaip angelai danguje* (*Mk 12, 25*).

Dievas kalbėjo Abraomui: „O tu savo ruožtu laikysies mano sandoros, tu ir tavo palikuonys po tavęs per savo kartas. Tokia yra mano sandora, kurios laikysies, tarp manęs ir tavęs bei tavo palikuonių po tavęs: kiekvienas vyriškis iš jūsų bus apipjausty-

***tas. Apipjaustysite apyvarpės odelę, ir tai bus ženklas sandoros tarp manęs ir jūsų...“ (Pr 17, 9–11).* Kodėl apipjaustymas tapo esminiu Senojo Testamento Sandoros ženklu? Argi tai neįrodo tam tikros biblinio Dievo patologijos, iškrypimo?**

Dievas yra laisvas. Jis galėjo pasirinkti ir kitokį sandoros ženklą. Vis dėlto pasirinko apipjaustymą. Kodėl? Apipjaustymas buvo plačiai paplitęs bibliniuose Artimųjų Rytų kraštuose. Tačiau ne visur. Jo nepraktikavo, pvz., asirai, babiloniečiai ir filistinai. Tai buvo seksualinės iniciacijos ir brandos ritualas, turėjęs ir tam tikrą higienos paskirtį. Religinį pobūdį apipjaustymas įgijo tiktai išrinktosios tautos tikėjime. Manau, kad Dievas pasirinko apipjaustymą sandoros ženklu dėl trijų motyvų: praktiškumo, didaktiškumo ir profetizmo (ateities pranašavimo). Pirma – kad vyras, kasdien ir net kelis kartus per dieną atlikdamas gamtinius reikalus, galėtų prisiminti Viešpaties sandorą. Antra, apipjaustymas reiškė, kad nuo sandoros sudarymo dienos nebeliko skirstymo į *sacrum* ir *profanum* (tokio populiaraus kitose išrinktosios tautos kaimyninėse religijose). Dievui rūpi visas žmogus. O trečia – dėl profetizmo, nes apipjaustymas pranašavo Dievo Sūnaus Įsikūnijimo įvykį, t. y. galutinį dieviškosios ir žmogiškosios prigimties susivienijimą.

Lytinis pirmųjų tėvų bendravimas, anot *Pradžios knygos*, prasideda tiktai po jų nuopuolio (plg. *4, 1–2*). Taigi lytiniai santykiai yra blogi ir nuodėmingi savaime!?

Taip, yra tokia „teologinė“ nuomonė. Tačiau tai nesiderina su *Pradžios knygos* 1–2 skyrių antropologija. Sukūręs vyrą ir moterį Dievas juos palaimino sakydamas: *Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę ir valdykite ją!* (*Pr 1, 28*). Taigi patys lytiniai santykiai yra geri ir Dievo dovanoti žmonijai: *Dievas apžvelgė visa, ką buvo padaręs, ir iš tikrųjų matė, kad buvo labai gera* (*Pr 1, 31*). Lytinio bendravimo nuodėmingumas (disharmonija) kyla iš gimtosios nuodėmės: *aistringai geisi savo vyro, ir jis bus tavo galva* (*Pr 3, 16*).

Paulius ir meilė

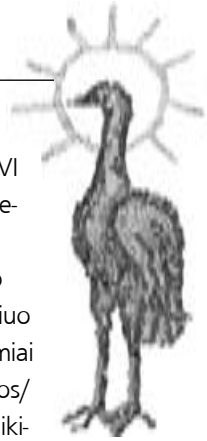

Dr. Ingrida GUDAUSKIENĖ

Kaip žinoma, pernai birželio pabaigoje Benediktas XVI paskelbė Šv. apaštalo Pauliaus metų, truksiančių iki šiųmečio birželio 29 d., pradžią bažnytiniame kalendoriuje. Tai ypatinga proga paminėti ir švęsti didžiojo Tautų apaštalo gimimo 2000 metų sukaktį. Popiežius ragina ir drąsina šiuo laiku būti ypač atidžius Pauliaus asmenybės (apie ją išsamiai pasakota 15-os straipsnių cikle „Artumoje“ 2008 m. liepos/rugpjūčio–2009 m. sausio numeriuose) ir jo rašytinio palikimo, kuriame įspūdingai įrėžta tikėjimo jėga, pažinimui.

„Artumos“ skaitytojams, atsižvelgdami į žurnalo temas, siūlome naują straipsnių ciklą, kaip tikimės, naujai praskleisiantį kai kuriuos apaštalo Pauliaus minties bruožus.

Meilė – vienas bendriausių ir gražiausių žodžių žmonijos žodyne. Juo asmuo aprėpia savo įvairialypes patirtis bei skirtingas santykių plotmes. Tai meilė Dievui, Tėvynei, abipusė tėvų ir vaikų, vyro ir moters, brolių ir seserų meilė, meilė savo idealams, siekiams, profesijai ir t. t. Akivaizdu – meilė įvairiais atspalviais reiškiasi žmogaus tikrovėje ir atskleidžia pačius giliausius jo troškimus.

Tikėjimo žvilgsniu tai suvokiama kaip paties Dievo tikrovės atspindys žmogaus būtyje. Biblijoje netrūksta ypatingo dėmesio šiam nuolatiniam *veiksmui*, kuris įvardijamas daugybe skirtingų žodžių, drauge visuomet aptariančių asmens laikyseną akistatoje su kitu. Meilė arba jos troškimas kiekvienu atveju yra ten, kur yra *asmuo*, taigi ir *santykis*.

Apaštalo Pauliaus minties apie meilę plėtotė taip pat grindžiama šiomis kategorijomis. Meilė Pauliui nėra vien tik dorybė, kurią žmogus turėtų praktikuoti. Iš esmės ji tikrovė, kurios galia Dievas istorijoje siekia žmogaus, o žmogus – Dievo. Šios dvi kryptys *kito* link neišvengiamai nešasi su savimi visos žmogaus tikrovės perkeitimo jėgą.

„...Dievas mums parodė savo meilę tuo, kad Kristus numirė už mus, kai tebebuvome nusidėjėliai“ (*Rom 5, 8*).

Visų pirma meilė tiesiogiai apibūdina Dievo *būti*. Biblijos Dievas yra tas, kuris *myli*. Šiuo apibrėžimu iš esmės remiasi ir visi klasikiniai krikščionybės dogmų teologijos traktatai. Dievo judesys žmogaus link visuomet yra jo meilės žmogui išraiška. Paulius šį Dievo judesį – Dievo siekimą žmogaus – apibūdina įvairiai: nuteisino (plg. *Rom 5, 9*), sutaikino (plg. *Rom 5, 10*), nepagailėjo nė savo Sūnaus (plg. *Rom 8, 32*), mus pažino (plg. *Gal 4, 9*), palaimino (plg. *Ef 1, 3*), apdovanojo (plg. *Ef 1, 8*) ir pan. Mąstydamas apie Dievo tikrovę Paulius visada mąsto ir apie žmogų. Dievo be žvilgsnio į žmogų Pauliui nėra.

O kokia gi yra žmogaus tikrovė? Ji paliesta nuodėmės: „...visi yra nusidėję ir stokoja Dievo garbės“ (*Rom 3, 23*). Šiuo požiūriu žmogus išties yra stokojantis perspektyvos. Mat padaryti nuodėmę bibline prasme reiškia ne paprasčiausiai atlikti kažkokį nemoralų

veiksmą, bet žengti žingsnį, kuris išveda iš kelio, parklupdo, prašauna pro šalį. Kitaip tariant, nuodėmė iš esmės užveria žmogui perspektyvos galimybę (plg. *Ps 1*). Tai vidinis nepakankamumas arba stygius visoje žmogaus kaip žmogaus atsiskleidimo ir jo siekių sistemoje, kokybinis mąstymo ir veiksmo paralyžius.

Čia Dievas sureaguoja. Jis nesutinka su tokia žmogaus padėtimi ir veržiasi į ją su savo pasiūlymu. Per Sūnaus mirtį ir prisikėlimą Dievas atveria žmogui naują perspektyvą (plg. *2 Kor 5, 14–21*).

Šv. Praksedė ir šv. Paulius.
Šv. Praksedės bazilikos mozaika. Roma, IX a.

Ugo Vanni, garsus šių dienų Pauliaus teologijos žinovas, aiškina taip: kai žmogus tikėjimu atsiveria Jėzaus Kristaus mirties įvykiui, ši mirtis vaduoja jį iš klaidingų pasirinkimų. Ji turi jėgos pasipriešinti asmens tikrovėje besireiškiančiai nuodėmės žymei. Prisikėlimas, taip pat priimtas tikėjimu, atgaivina ir daugina žmoguje tuos geros valios daigus, kurių, nepaisant viso nuodėmės svorio, jo širdyje vis dėlto esama. Kitaip tariant, Jėzaus Kristaus mirtis ir prisikėlimas sukuria žmoguje naujo gyvybingumo tikrovę. Asmuo išsiveržia iš jo „kailį“ kaustančio nuodėmės paralyžiaus ir atsiveria ateičiai, visiškai atitinkančiai jo kaip žmogaus atsiskleidimą. Tai yra Dievo iniciatyva pasiekto žmogaus situacija, visuomet *mylimo* žmogaus perspektyva.

„Bet dabar jūs visa tai pameskite – piktumą, nirtulį, nelabumą, piktžodžiavimą, nešvarias kalbas nuo savo lūpų. Nebemeluokite vienas kitam, nusivilkę senąjį žmogų su jo darbais ir apsivilkę nauju, kuris atnaujinamas tobulam pažinimui pagal savo Kūrėjo paveikslą“ (*Kol 3, 8–10*).

Dievo ir žmogaus susitikimui visiškai nebūdingas statiškumas. Atvirkščiai, šis susitikimas implikuoja galingą veržlumą: ir Dievo, ir žmogaus vienas kito link. Todėl Paulių neretai girdime raginant: bėkite, siekite, rūpinkitės, tarnaukite, laimėkite... Dievo meilės jėgos paliesta įvairialypių žmogaus santykių tikrovė yra itin dinamiška. Per Jėzaus Kristaus Įvykį Dievas istorijoje išsako žmogui savo širdies „turinį“. Kai šis „turinys“ tikėjimo dimensijoje žmogų pasiekia, jis besąlygiškai ragina asmenį nusivilkti *senąjį* ir apsivilkti *naująjį žmogų*.

Minėtasis U. Vanni šį *naująjį žmogų* Pauliaus minties linijoje įvardija esant „žmogaus formule“. Pagal *naująjį žmogų* kuriamas asmuo vis labiau panašėja į Dievo paveikslą (plg. *Pr 1, 26–27*), kurį krikščionybėje persmelkia Jėzaus Kristaus tikrovės bruožai, Sūnaus slėpinys. Kaip tik Sūnaus atvaizdas – Sūnaus *ikona* – krikščionybėje tapo aukščiausiu žmogaus savirealizacijos matu (plg. *Rom 8, 18–30*; ypač 29 eil.). Ši „formulė“ žmogui yra užduotis istorijoje ir drauge pilnatvė, kurią ji išreiškia, nukreipia taip pat ir į eschatologiją. Kristocentrinėje tikėjimo perspektyvoje be šios „formulės“ yra neįmanoma asmens tapatybė ir apskritai jo samprata.

Žmogaus *mylėti* kaip atsiliepimas į Dievo meilę tokioje interpretacijoje nuolatos veda jį į atvirą akistatą su tąja „žmogaus formule“, į akistatą su Sūnaus atvaizdu. Priimti šį matą kaip kontūrus tampant žmogumi pagal Dievo valią – ar tai utopija? Grynas idealas? Egzaltuotas sentimentas? Tai tikėjimo turinio atverta galimybė, aukščiausių siekių, kokius mums leidžia aprėpti tikėjimas ir giliausi mūsų būties poreikiai, riba: „Mes visi, atidengtu veidu Viešpaties šlovę atspindėdami, daromės panašūs į jo atvaizdą, ir Viešpaties Dvasios veikimu vis didėja mūsų garbingumas“ (*2 Kor 3, 18*).

Šis Dvasios principas vaduoja žmogų iš nuodėmės paralyžiaus, išplėšia iš savipakankamumo būklės ir leidžia atpažinti, jog tikrai žmogiška yra tai, kas mane nukreipia į *kitą*. Turiu omenyje ir vertikaliąją, ir horizontaliąją reikalo dimensiją, vadinasi, nuolatinę žmogaus kryptį Dievo link, o dėl to – ir kito žmogaus link.

Krikščionybės kontekste kaip tik tai nulemia asmens tapatybę ir apibrėžia visų mūsų istorijos kokybinius kontūrus.

Tačiau dėl to išgyvename ir nuolatinę įtampą. Viena vertus, šį maksimumą suvokiame kaip neišvengiamą tapimo tikrai žmogumi matą, kita vertus, nuolatos patiriame savo žmogiškumo ribas. Šiuo požiūriu Paulius taip pat yra realistas (plg. *Rom 1, 16 – 2, 16*). Bet Dievo širdies „turinys“, per Jėzų Kristų nukreiptas į žmogų istorijoje, turi nenumaldomą iššūkio jėgą ir vis iš naujo įkurdina mus autentiško žmogiškumo kryptyje.

„Taigi, nuteisinti tikėjimu, gyvename taikoje su Dievu per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, per kurį tikėjimu pasiekiame tą malonę, kurioje stovime ir didžiuojamės Dievo šlovės viltimi. Ir ne vien tuo. Mes taip pat didžiuojamės sielvartais, žinodami, kad sielvartas gimdo ištvermę, ištvermė – išbandytą dorybę, išbandyta dorybė – viltį. O viltis neapgauna, nes Dievo meilė yra išlieta mūsų širdyse Šventosios Dvasios, kuri mums duota“ (*Rom 5, 1–5*).

Klausimai ganytojams

Girdėjau, kad jei tuokiasi du broliai su kitos šeimos seserimis, iškyla kliūtis (svainystė). Nenoriu tuo tikėti, nes čia nėra kraujo ryšio, tad prašyčiau pakomentuoti. *Birutė*

Jūsų minimu atveju svainystės kliūtis būdavo nurodoma tik seniau. Dabartinėje lotynų apeigų Katalikų Bažnyčios teisėje (1983 m.), galiojančioje visiems Lietuvos katalikams (išskyrus tuos, kurie priklauso Rytų apeigų parapijoms, bet jų tėra mažuma), taip sakoma: „Svainystė bet kuriuo tiesiosios linijos laipsniu ardo santuoką“ (*kan. 1092*). Tiesioji linija čia reiškia ryšį tarp gimdytojų ir jų palikuonių (senelių, vaikų, provaikių). O šalutinė linija reikštų ryšį tarp tų asmenų, kurie turi tik tuos pačius gimdytojus. Taigi, draudžiama tuoktis vyrui su mirusios žmonos tiesiosios linijos giminėmis (su jos motina ar dukterimi), o žmonai – su vyro tiesiosios linijos giminėmis (su jo tėvu ar sūnumi). Kiek griežtesnė šiuo atveju išlieka Rytų katalikų Bažnyčios teisė (1990 m.), kuri išlaiko antro laipsnio šalutinės linijos kliūtį (*kan. 809*), t. y. draudžia tuoktis (be vyskupo leidimo) vyrui su mirusios žmonos seserimi, o moteriai – su mirusio vyro broliu. Tačiau visa tai dabar nesaisto dviejų brolių, besituokiančių su dviem kitos šeimos seserimis: čia nėra jokios kliūties.

Kontraceptikų vartojimas pripažintas viena iš didžiųjų nuodėmių. Tačiau ką daryti, jei minėti vaistai paskirti vartoti ne norint išvengti nėštumo, o siekiant užkirsti kelią ligai atsirasti ir jai išplisti? *L. K.*

Kaip atsakymo pagrindą galima pacituoti vieną iš pagrindinių Bažnyčios mokymo dokumentų šiuo klausimu – 1968 m. paskelbtą popiežiaus Pauliaus VI encikliką *Humanae vitae* (15): „Bažnyčia nelaiko neleistinomis tokių gydymo priemonių, kurios reikalingos kūno ligoms gydyti, nors dėl to kiltų kliūtis gyvybes perdavimui; ši kliūtis gali būti numatyta, bet negalima dėl kokių nors motyvų tiesiogiai siekti, kad ši kliūtis kiltų“ (lietuvišką oficialų šio teksto vertimą, kuris čia tik vienoje vietoje pakeistas remiantis originaliu dokumento tekstu, galite rasti internete – www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/humanae-vitae.html). Kaip matote, ligos gydymas yra leistinas net tokiomis priemonėmis, kurios (daugiau ar mažiau laikinai, visiškai ar iš dalies) užkerta kelią pastojimui. Žinoma, moralės požiūriu svarbu, kad toks gydymasis būtų pasirenkamas atsakingai, t. y. tada, kai jo tikrai reikia, ir kad jis netaptų tik pasiteisinimu siekiant išvengti nėštumo.

Su vyru susituokėme Bažnyčioje, tačiau nutiko taip, kad tapau našle su dviem mažais vaikais. Ar įmanoma, jei vėl sutiksiu Dievo skirtąjį, dar kartą priimti Santuokos sakramentą? *Jolanta*

Kadangi Santuokos sakramentas yra priimamas iki mirties, jis galioja tol ir tik tol, kol abu sutuoktiniai gyvi. Todėl našliai bei našlės gali vėl priimti šį sakramentą Bažnyčioje su naujai išsirinktu asmeniu.

Ar kur nors esu jūsų sąrašuose kaip katalikas? Ką reikėtų daryti, kad aš (ar kitas asmuo) būčiau išbrauktas iš tokio sąrašo? *Antanas*

Bendro katalikų sąrašo tikrai nėra, bet kataliku laikomas kiekvienas priėmęs Krikštą Katalikų Bažnyčioje. Atsisakyti priklausomybės Katalikų Bažnyčiai įmanoma pateikus prašymą kompetentingai Bažnyčios valdžiai (ne paštu, o asmeniškai) ir jos akivaizdoje tai oficialiai paliudijus. Toks asmuo Bažnyčioje gauna apostato (žmogaus, atsisakiusio tikėjimo) vardą; jis užsitraukia ekskomuniką ir negali naudotis jokiomis Bažnyčios teikiamomis malonėmis, įskaitant visas bažnytines apeigas ir bažnytinį palaidojimą. Apie atsisakymą informuojama parapija, kurioje žmogus buvo pakrikštytas, kad apie tai būtų pažymėta Krikšto įrašų knygoje. Apostazija laikoma sunkiu bažnytiniu nusikaltimu, todėl visas su ja susijusias bausmes gali atleisti tik vietos vyskupas.

Mane kamuoja klausimas, koks mano pašaukimas – vienuolynas ar šeima? Kaip spręsti šią koliziją? *Romualda*

Tai abstraktus klausimas. Yra tik pašaukimas mylėti – pilnutinai save atiduoti Viešpačiui per kitą žmogų, su kuriuo kuriame šeimą, arba visiškai pasišvęsti tik Viešpačiui. Ar šiandien esate sutikusi tokį žmogų, kurį mylite taip, kad galėtumėte dovanoti save visam gyvenimui? Tokį, kuris myli Jus taip, jog dovanotų save Jums iki pat mirties? Juk šeima pirmiausia yra abipusė sutuoktinių meilė, o vaikai – šios meilės padarinys ir ženklas. Kita vertus, ar Jus prie vienuolyno slenksčio atvedė iš Viešpaties kylantis troškimas (toks troškimas tegali kilti iš Viešpaties, iš mūsų prigimties jis nekils, nes yra antgamtinis), ar čia tėra atsitiktinumas, įvykęs be jokio jūsiškės valios įsiterpimo? Į šituos klausimus atsakyti galite tik pati. Apsispręsti nepadės nei psichologiniai metodai, nei dangiški ženklai, nei patarimai – netgi dvasios tėvo. Apsisprendimas tegali kilti iš Jūsų laisvos valios, veikiamos Dievo malonės. Kuo labiau Dievo malonė veikia mūsų valią, tuo labiau ši yra laisvesnė tam, kam sukurta – meilei.

Parengta pagal Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio bei Telšių vyskupijų interneto svetainių (žr. www.katalikai.lt), www.bernardinai.lt ir www.joanitai.org medžiagą

Bažnyčios pulsas

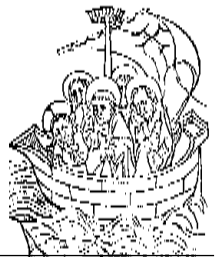

Vatikanas ir Visuotinė Bažnyčia

Svarbiausias, nors dėl gana didelio atstumo pas mus didesnio atgarsio nesulaukęs Katalikų Bažnyčios gyvenimo įvykis sausį buvo Meksikoje, Meksiko mieste, vykęs VI pasaulio šeimų susitikimas. Jame dalyvavo apie 10 tūkst. žmonių – šeimų atstovų iš beveik šimto pasaulio šalių, taip pat dvi dešimtys kardinolų bei du šimtai vyskupų, vadovaujančių susitikime atstovaujamoms vietinėms Bažnyčioms. Renginio geografinis išsidėstymas lėmė, kad tai buvo pirmiausia Lotynų Amerikos šeimų šventė. Nors, sprendžiant iš susitikime vykusio teologinio bei pastoracinio kongreso temų ir šeimų liudijimuose dažniausiai kartotų minčių, dauguma problemų panašios. Tai kasdienio vargo našta, menkas valstybės institucijų dėmesys, vis labiau įsigalinti vadinamoji „lyties (*gender)* ideologija“, neigianti žmogaus lyties gamtinį apibrėžtumą ir visa, kas su tuo susiję, pradedant dar neseniai įrodymų nereikalavusiu faktu, kad santuoką gali sudaryti tik vyras ir moteris.

Algio Petronio nuotrauka

Meksike vykusio renginio uždarymo dieną popiežius Benediktas XVI pranešė, kad kitas, VII pasaulio šeimų susitikimas vyks 2012-aisiais Milane. Tad reikia manyti, kad dėl geografinio artumo ir galimybės patiems dalyvauti šis susitikimas ir pas mus sulauks didesnio susidomėjimo.

Šių kas treji metai rengiamų susitikimų tradiciją pradėjo popiežius Jonas Paulius II 1994 metais, kurie Junginių Tautų Organizacijos iniciatyva buvo paskelbti Tarptautiniais šeimos metais. Ankstesni pasaulio šeimų susitikimai buvo rengiami Romoje, Rio de Žaneire, vėl Romoje, Maniloje, Valensijoje. Jonas Paulius II, kol dar leido sveikata, dalyvavo pirmuose trijuose susitikimuose. Į ketvirtąjį, vykusį Filipinų sostinėje, pats nukeliauti jau nepajėgė, tad pasiuntė savo atstovą kardinolą. Taip pat ir Benediktas XVI dalyvavo tokiame renginyje, prieš trejus metus vykusiame Ispanijoje, Valensijos mieste, tačiau į pastarąjį nusprendė nevykti. Jame Šventajam Tėvui atstovavo Vatikano valstybės sekretorius kardinolas Tarcisio Bertone.

Popiežiaus sprendimas nekeliauti į Meksiką neišvengiamai susilaukė žiniasklaidos komentarų. Kodėl Benediktas XVI taip nusprendė, viename interviu sausio pradžioje paaiškino jo pasiuntinys kardinolas Bertone: „Nesakau, kad popiežius negalėjo dalyvauti dėl sveikatos ar silpnų jėgų, nes tai nebūtų tiesa. Popiežiaus savijauta labai gera. Vis dėlto negalime užmiršti, kad jam jau beveik 82 metai. Ir tai suprasdamas jis pats nusprendė patausoti jėgas. Dėl panašių priežasčių jis nekeliavo ir į pernai Kanadoje vykusį Tarptautinį eucharistinį kongresą. Vis dėlto čia nederėtų užmiršti, kad neseniai popiežius buvo nuvykęs į Ameriką – tiek pernai į Šiaurės Ameriką, tiek užpernai į Pietų Ameriką.“ Galima pridurti, jog ir pats Benediktas XVI pontifikato pradžioje yra pasakęs, kad keliones „dozuos“ pagal galimybes.

Oficialiai 2009 metais patvirtinta kol kas tik viena kelionė: kovo 17–23 d. popiežius vyks į Afriką. Pirmiausia jis aplankys 500 metų evangelizavimo sukaktį šiemet minėtą Angolos Bažnyčią. Paskui keliaus į Kamerūną, kur susitiks su visų Afrikos šalių vyskupais ir simboliškai jiems įteiks Afrikai skirto būsimojo Vyskupų Sinodo susitikimo *Instrumentum Laboris*. Šiuo lotyniško techniniu terminu, pažodžiui reiškiančiu „darbo priemonę“, vadinamas dokumentas, pateikiantis iš anksto suderintą kiekvieno Vyskupų Sinodo susirinkimo darbo programą. Bažnyčiai Afrikoje skirtas Sinodo susirinkimas vyks Vatikane šių metų spalį.

Jau kuris laikas kalbama ir apie popiežiaus kelionę į Šventąją Žemę. Praėjusių metų pabaigoje Izraelio spaudoje pasirodžius žiniai apie Benedikto XVI atvykimą, Vatikano atstovas spaudai tėvas Federico Lombardi SJ patvirtino, kad „yra užmegzti diplomatiniai kontaktai, kurių tikslas – išsiaiškinti popiežiaus kelionės į Šventąją Žemę galimybes“. Konkretesnis buvo Jeruzalės lotynų apeigų katalikų patriarchas Fouadas Twalas. Pristatydamas savo pernykštį kalėdinį ganytojiškąjį laišką jis tvirtino, kad jau viskas suderinta ir popiežius Betliejuje, Jeruzalėje, Nazarete, galbūt ir Jordanijoje lankysis 2009 m. gegužę. Šio pareiškimo Vatikanas nekomentavo. Juo labiau kad po kelių dienų prasidėjo karas Gazos ruože, o tai savo ruožtu privertė atidėti ir galimos popiežiaus kelionės planus.

Apie dar vieną kelionę „su klaustuku“ vis užsimena Prahos arkivyskupas kardinolas Miloslavas Vlkas. Pasak jo, Šventasis Tėvas Čekijoje lankysis šių metų rugsėjį. Į klausimą „ar tikrai?“ Vatikane kol kas atsakoma lakonišku *no comment*.

Lietuva

Šalies vyskupų paskelbti Evangelijos žinios tūkstantmetei Lietuvai jubiliejiniai metai prasidėjo vokiečio Gerto Hoffo lazerių ir šviesų reginiu Katedros aikštėje Vilniuje. Jam pasibaigus žiniasklaidoje kilo diskusijos, ar tokie renginiai nekelia pavojaus arkikatedros būklei. Specialistai negalėjo nei paneigti, nei patvirtinti neigiamo poveikio, tačiau architektūros

Dainiaus Tunkūno nuotrauka

konstrukcijų ekspertė Jelena Parasonienė interneto dienraštyje „Bernardinai.lt“ atkreipė dėmesį, kad „būtini labai išsamūs tyrimai, kas darosi su katedros pamatais, nes, kaip rodo istorinė medžiaga ir mūsų fasado tyrimai – atliktos įtrūkių termogramos, yra tam tikrų pakitimų prie cokolio.“ Tad pompastikos ir reginių vaikymasis gali itin neigiamai atsiliepti mūsų tautos krikščioniškumo simboliui.

Kita vertus, nevertėtų vien negatyviai žvelgti į Vilniaus – Europos kultūros sostinės – atidarymo šventę: juk jos pagrindiniu akcentu pasirinktas būtent Lietuvos krikščioniškumą simbolizuojantis pastatas, o vaizdai su šviesomis spindinčia arkikatedra pateko į ne vienos pasaulio televizijos laidą ar interneto portalą ir tapo gražia mūsų šalies reprezentacija.

Būta ir kitokių Naujųjų metų sutikimų. Štai gruodžio 30 – sausio 1 d. Aukštadvaryje (Trakų r.), buvusiame dominikonų vienuolyne, 2009-ieji sutikti „Palaiminimų“ bendruomenės dvasia, skiriant laiką maldai, šlovinimui, praėjusių metų apmąstymui, paskaitoms, bendrystei. Jei paminėtume, kad tai vienur, tai kitur senieji metai buvo palydėti, o naujieji sutikti švenčiant Eucharistiją, galėtume sakyti, jog bent jau katalikiškoje aplinkoje randasi ir kitokių metų sutiktuvių tradicijų.

Sausio 4 d., per Tris Karalius, Šiaulių arenoje vyko nuo 2000-ųjų kasmet rengiama Šiaulių vyskupijos Šeimų šventė. Joje kartu su vyskupo Eugenijaus Bartulio švenčiamomis Mišiomis šeimoms buvo pasiūlyta ir kultūrinė programa. Verta pasakyti, kad arena kasmet būna pilnutėlė ir tai liudija, jog šeimos yra išsiilgusios bendrystės, o lietuviškame kontekste sunku rasti šios šventės analogų.

Sausio 7 d. Kalėdas šventė Lietuvos stačiatikių ir sentikių bendruomenės. Jas pasveikinęs prezidentas Valdas Adamkus pažymėjo: „Jūsų religinės ir kultūrinės tradicijos praturtina Lietuvos visuomeninį gyvenimą. Tikiuosi, kad bendruomenių istorinis įnašas į tūkstantmetę Lietuvos istoriją bus dar geriau pažįstamas ir mūsų visuomenei.“

Sausio 13-ąją Lietuva paminėjo Laisvės gynėjų dieną. Šia proga visose šalies bažnyčiose vyko pamaldos, o dauguma Lietuvos vyskupų atvyko į Šiluvą, kur vidudienį Švč. M. Marijos Gimimo bazilikoje šventė Eucharistijos liturgiją.

LVK generalinis sekretorius mons. Gintaras Grušas iškilmingame Seimo posėdyje pasakė įsimintiną kalbą. Pateiksime vieną monsinjoro mintį: „Gaila, bet ne visi dėkingi už laisvės dovaną. Liūdna, bet dažnai girdime skausmingus žodžius: „ne tokios Lietuvos tikėjomės“, „ne dėl tokios Lietuvos kovojome“. Vis dar randasi tų, kurie ilgisi „senų gerų laikų“. Suprantu skausmingas patirtis, nusivylimą, bet kiekvieną kartą skaudu tai girdėti. Ir verčia susimąstyti – kaip suvokėme tą laisvę, kurios troškome?“

Tai, kas po kelių dienų įvyko prie Seimo, patvirtino, kokie pranašiški buvo dvasininko nuogąstavimai. Dalis įsisiautėjusių mitinguotojų sukėlė riaušes, per jas buvo apgadintas parlamento pastatas, sužeista žmonių. Vienas pirmųjų šalyje į įvykius Vilniuje sureagavo LVK pirmininkas arkivyskupas Sigitas Tamkevičius. Jis pasmerkė riaušes ir pareiškė, kad „valstybę reikia kurti, o ne griauti“, bei paragino „tiek valdžios žmones, tiek visuomenę ramiai ir taikingai išklausyti vieni kitus“. Tikėkimės, kad šie raginimai bus išgirsti ir tokie išpuoliai nesikartos.

Susitaikymo dvasią stiprino ir tradicinė Maldų už krikščionių vienybę savaitė. Be šioms dienoms įprastų pamaldų, verta išskirti sausio 24 d. Bernardinų bažnyčioje Vilniuje vykusią Šv. Pauliaus metams paminėti skirtą ekumeninę konferenciją. Joje keturių Bažnyčių ir bendrijų teologai skaitė pranešimus apie įvairius Tautų apaštalo veiklos bei gyvenimo aspektus. Toks šviečiamasis skirtingų krikščioniškų konfesijų teologų bendradarbiavimas yra vienas pirmųjų ir sveikintinų žingsnių Lietuvos ekumeniniame dialoge šiuo lygmeniu.

Ekumeninės pamaldos Tauragės Evangelikų liuteronų bažnyčioje sausio 21 d.
Petro Jokubausko nuotraukos

Sausis baigėsi palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio liturginiu paminėjimu ir jo vardo draugijos II suvažiavimu Marijampolėje. Puiku, kad pal. Jurgio asmenybė traukia ir nūdienos žmones, galinčius jame rasti įkvėpimo krikščioniškai gyvensenai.

Sausio įvykių sūkuryje neliko nepastebėta kardinolui Audriui Juozui Bačkiui atlikta operacija – įdėtas širdies stimuliatorius. Meldžiame ir linkime Eminencijai kuo greičiau sustiprėti ir toliau sėkmingai tarnauti Dievui ir Kristaus Bažnyčios žmonėms.

Jonas MALINAUSKAS,
Jonas ŽEMAITAITIS

Dar kartą apie Vasario 16-ąją

Dr. Andrius NAVICKAS

Paradoksalu, kad sovietmečiu švęsti Vasario 16-ąją buvo paprasčiau nei šiandien. Laisva Lietuva atrodė kaip Pažadėtoji žemė, šviesi alternatyva tarp kasdienių nesąmonių, nepritekliaus, neteisybės. Ši alternatyva vienijo ir teikė jėgų, padėjo išlikti žmonėmis aplinkoje, kur buvo patogu tapti totalitarinės valdžios kontroliuojamos bandos dalimi. Andai pakakdavo kokio nors veiksmo, šventinės šypsenos, netikėčiausiose vietose kaip stebuklas išsiskleidžiančios trispalvės, ir sovietinis griozdas subraškėdavo. Vasario 16-oji sovietmečiu kaskart patvirtindavo, kad jokia tamsa niekada neužgoš šviesos. Jie silpni. Jie bijo. Širdyje jie žino, jog vis vien kada nors prieis liepto galą. Melas, išdavystė, pyktis visada pralaimi. Tai dėsnis, kurį pernelyg dažnai pamirštame šiandien.

O kokia nuostabi sovietmečiu atrodė trispalvė! Ji tarsi rojus nušvisdavo pilkumos siaubiamoje kasdienybėje.

Atėjo laisvės metas. Drauge su juo – ir daugybė pamokų. Visų pirma reikėjo suprasti, kad žmogui nėra paprasta būti laisvam, atsakyti už save, savo klaidas. Laisvė – tai išbandymas. Vergus kartu išlaiko šeimininkų baimė, rimbai, pagaliau ir grandinės, sujungiančios į būrį. O kas vienija laisvus žmones? Kaip turėtų būti kuriama bendrystė? Juk ir Vasario 16-osios šventė vis panašesnė darosi į dar vieną laisvadienį su valdiškų žodžių porcija. Juolab kad laisvę mininčių datų kalendoriuje radosi ganėtinai daug. Ir žodis „laisvė“ vis labiau neatrodo kaip šviesi ir šildanti alternatyva, greičiau – erškėčiais apaugęs kelias, kuriuo einame čia ir dabar.

Man asmeniškai valstybinių švenčių vertė, jų atgaiva „devalvavosi“ tada, kai jų organizatoriais ir kalbėtojais tapo tie, kurie kadaise drebėdami ir putodami iš pykčio plėšė trispalves, siuntė žmones į klaikias KGB kameras, užsirašinėjo vaikščiojančių į bažnyčią vardus ir kalbėjo plenumuose, užliedami erdvę bereikšmių žodžių lavina. Pamenu, sykį klausydamasis, kaip Vasario 16-ąją liaupsino politikas, sovietinio režimo teatre tarnavęs vyriausia marionete, kaip jis tauškė apie laisvės kovų didybę, pajutau, jog nebegaliu atsispirti slogiam jausmui – JIE pavogė iš mūsų net pačią gražiausią šventę. Ne kartą širdį kaustė šaltukas ir mintis: JIE pavogė iš manęs mano Tėvynę.

Tik vėliau suvokiau, kad pakliuvau į piktojo paspęstus spąstus. Supratau, kad vis dar mąstau kaip vergas, o ne kaip laisvas žmogus. Juk JIE tėra dar vienas erškėtis, kuris niekada neužgoš Viešpaties padovanotos Tėvynės.

Kita vertus, net ir nevilties spąstai būna Viešpaties dovana. Džiaugiuosi, jog tada pasijutau sugniuždytas, nes dabar galiu suprasti žmones, kurie gyvena suvilioti frazių: „Nusipelnėme gyventi geriau“, „Ne dėl tokios Lietuvos kovojome“, „Šalin valdžios išperas...“ Galiu suprasti, nes daugumos jų neviltis, skausmas tikri. Jie neša sunkią pykčio naštą. Tačiau nebegaliu pateisinti, nebegaliu stovėti šalia jų. Todėl, kad tvirtai žinau, jog laisvė ir neviltis, laisvė ir tūžmastis – nesuderinami dalykai. Žinau, jog laisvė subrandinama širdyje ir niekas negali paversti žmogaus vergu, jei jis pats su tuo nesutinka.

Vasario 16-osios akto kūrėjai pradžioje patys turėjo išsilaisvinti, kad paskui galėtų pakviesti Tautą išgyventi laisvės nuotykio. Jei jie būtų likę vergai, būtų tik skėsčioję rankomis ir sakę, kad Nepriklausomybė Rusijos, Vokietijos, Lenkijos apsupty tiesiog neįmanoma. Būtų plūdę vienas kitą, piktinęsi, t. y. ir toliau tik paprasčiausiai žvanginę grandinėmis. Jei pokariu tūkstančiai lietuvių nebūtų jautęsi laisvi, nebūtų buvę šitiek partizanų. Būti besipiktinančiais vergais daug paprasčiau nei kovoti už tai, kuo tiki. Jei per Atgimimą nebūtume pajutę laisvės skonio, nebūtų ir Sausio 13-osios žygdarbio.

Beje, prieš ištariant įprastą frazę: „Ne dėl tokios Lietuvos kovojome“, siūlau sąžiningai pasvarstyti, kaip kiekvienas iš mūsų dalyvavome ir dalyvaujame laisvės žygyje. Ką esame paaukoję ir ką dar pasiryžę paaukoti? Ar visada likome ištikimi Tėvynei, kai kiti svyravo? Kiek kartų padrąsinome bendražygius? Kiek kartų sugebėjome širdyje įveikti pyktį ir neviltį? Kiek kartų kovojome už valstybei svarbius sprendimus, nors asmeniškai mums jie neatneša materialinės naudos ar net priverčia kažko atsisakyti?

Tomo Vyšniausko nuotrauka

Laisvės niekas negali pasisavinti. Jos galima tik atsisakyti, iškeičiant ją į vergo grandines, kurių žvangėjimas dar ne vienam yra gražiausia melodija. Esu dėkingas Viešpačiui už tai, kad jis padovanojo Vasario 16-ąją, Kovo 11-ąją, net Sausio 13-ąją. Taip pat dėkoju, kad padėjo suprasti, jog būti laisvam – tai kasdien apsispręsti už tai, kuo tiki. O per šių metų Vasario 16-ąją linkiu trispalvės plazdėjime išvysti Viešpaties šypseną.

Širdelės ir balandėliai

Antanas SAULAITIS SJ

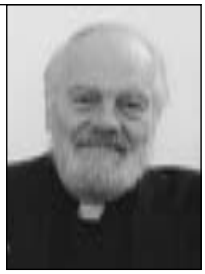

Nenorom į Lietuvą įsiveržė nesuprastos „Vakarų“ šventės: Šv. Valentino diena ir Visų Šventųjų išvakarės (Helovinas). Senį Šaltį pakeitė Kalėdų senelis, naujametinę eglutę – kalėdinė. Dar ne tokia garsi Padėkos diena – svarbiausias visuotinis šventadienis JAV; beje, ir Lietuvoje jau senokai galima įsigyti kalakutą ir auginama pakankamai moliūgų tradicinei rudeninei šeimynos vakarienei.

Spalio 31-osios kaukių šventės ištakų tenka ieškoti krikščioniškoje Vakarų Europos viduramžių istorijoje, papročiuose ir tradicijose. Vasario 14-osios, kartais lietuviškai vadinamos „Širdelių“ diena, pradai – taip pat bažnytinėje aplinkoje. Kaip Kalėdų senelis kilęs iš vyskupo šv. Mikalojaus (švenčiamo gruodžio 6 d.), taip ir draugiškumo dienos pavadinimas ateina iš pirmųjų krikščionijos amžių vyskupo šv. Valentino.

Bažnytinėms šventėms ir apeigoms būdinga derėti su gamtos reiškiniais. Kalėdų šviesa išaušta tamsiausią naktį, gavėnios pasninkas vyksta senkant praeitų metų derliaus atsargoms, šv. Jono Krikštytojo nuostabusis Jėzaus Kristaus skelbimas ir liudijimas girdimas šviesiausiu kalendoriaus metu. Vasario mėnesį Romoje ne tik rožės žydi mylimiems žmonėms pradžiuginti, bet ir balandžiai burkuodami poruojasi. Puikiai žinome kreipinius „mano balandėle“, „karvelėli mėlynasis“ lietuvių tautosakoje, tad suprantame, kad ir labiau pietietiškoje kultūroje lizdus kraunantys balandžiai – meilės simbolis. Gražiai sutampa, kad tuo pat metu bažnytiniame kalendoriuje įrašyta vieno (ar gal dviejų, istorikai dar nenustatė) su meile menamų kankinių šventė – Valentino diena.

Ne veltui svetimybėms jautrūs žmonės įžvelgia verslininkų kėslus – tarp kalėdinio pirkimo ir Velykų šventės įterpti dar vieną progą parduoti saldainių, gėlių, dovanėlių, parduotuvių vitrinose išdėlioti širdelėmis nusagstytų papuošimų. Tose (kai kam baisiose) Jungtinėse Amerikos Valstijose Šv. Valentino dieną išsiunčiama daugiau sveikinimo atvirukų negu per Kalėdas. Be to, lietuviams apie meilę viešai kalbėti ar kalbėtis kažkaip nepatogu, nebent vėjams iš užsienio pasiduodančioje spaudoje ar laidose.

Taikliau suvokti šios šventės prasmę galbūt padėtų vienas lietuviškos gamtos reiškinys. Tankiuose eglynuose šį mėnesį peri ne šilumą mėgstantys „romiečiai“ balandžiai, o savi kryžiasnapiai, randantys pakankamai spygliuočių bei kitų sėklų ir maisto savo nedidelei šeimynėlei. Patelė penkias labai šaltas savaites sėdi užtūpusi kiaušiniukus, o patinėlis rūpestingai ją ir vėliau jųdviejų prieauglį maitina. Mes, užaugę kaime ir mėgstantys gamtą, žinome, jog kryžiasnapiai yra jaukūs, nebailūs ir gudrūs. Jie įpratę gyventi ir skristi būriais, sakytume – yra draugiškai bendruomeniški. Žmogaus akimis matomas jų susiklausymas – gražus pavyzdys šalčiausiu Lietuvoje metu.

Iš Valentino dienos reklamų gali pasirodyti, kad ši šventė skirta sutuoktiniams, įsimylėjusiems, meilužiams, vyrų ir moterų porelėms. Ilgametė patirtis užsieniuose liudija platesnę bendruomenišką meilės išraišką. Vasario 14-ąją mokinukai savo mokytojai atneša namie keptų sausainių ar obuolį, kaimynystėje eismą prižiūrintis policininkas gauna mažųjų iškirptą širdelę kaip padėką už kasrytinę tarnybą pavojingoje sankryžoje prie mokyklos, pardavėja prisisega širdelę ir itin mandagiai patarnauja pirkėjams, jaunimas širdelių tema surengia šokius ir stengiasi ratelin įtraukti nedrąsius ar neryškius savo bendraklasius; kiti širdelėmis apklijuoja senelių globos namų gyventojus, prisimena mokyklinio autobuso vairuotoją, šeimos gydytojai nusiunčia padėkos laiškelį, kiemsargiui už ištikimą tarnybą įteikia kuklią dovanėlę, neužmiršta žodelio ir piešinėlio tėvui, motinai, seneliams; kunigui duoda šokolado plytelę, o jeigu jam jaučia ypatingą meilę – tai su riešutais.

Nebūtina pritarti ar savintis Valentino dienos, tačiau raudona širdelė primena suaugusiems gyvybės dovaną – kraujo bankui duoti kraujo, pagaliau sudaryti kūno organų donorystės sutartį. Jei nepatogu sveikintis apaštalo Pauliaus „šventu pabučiavimu“, galima skirti laiko bei kantrybės žiemą nuvargusiems ligoniams, aplankyti retai ar niekad iš namų neišeinančius žmones, pavaduoti mažus vaikučius auginančią motiną, kad ji su draugėmis išeitų karštos arbatos išgerti, aplankytų parodą ar koncertą.

Hilde Vanstraelen nuotrauka

Kas nesigėdija vasario 14-ąją pasipuošti meilės ženklu – širdele, Pelenų trečiadienį (šiemet – vasario 25 d.) lygiai išdidžiai nešioja ant kaktos krikščioniško pasišventimo ženklą.

Žmogaus lytiškumas

Kaip įsisąmoninti, kad esame nedaloma kūno bei dvasios vienovė, ir ja džiaugtis, idant ji taptų viso žmogaus vaisingo išsiskleidimo erdve? Kad tai nelengva, liudija ir kūno niekinimo bei dvasios aukštinimo pavyzdžiai pačioje krikščionybės istorijoje, jau nekalbant apie akivaizdžią kūno pirmenybę dabarties visuomenėje, į jį sudedamas laimės viltis ir neretai skaudų jų žlugimą. Kaip gyventi, kad savo požiūriu į prigimtinį lytiškumą neprašautume Dievo minčiai pro šalį?

Apie visa tai „Artuma" kalbasi su socialinių mokslų daktare Nijole LIOBIKIENE.

Suprasti ir priimti

Lytis yra buvimas vyru arba moterimi biologiškai. Ji, paveldėta genetiškai per chromosomas, perduodama apvaisinimo momentu ir nuo motinos nepriklauso. Pradėjimo akimirką nulemiamas visas žmogus: jo akių, plaukų spalva, ūgis, kai kurios genetinės ligos, gabumai ir t. t. Gimstame vyrais arba moterimis, ir tai yra mums duota. Esame lytiški kiekviena savo kūno ląstele.

Tai, kaip mes toliau priimame, suvokiame savo lytį, su kuria susiję ir mūsų socialiniai vaidmenys, kaip augdami, bręsdami reiškiamės kaip vyrai arba moterys, ir yra lytiškumas. Apibrėžti jį galima labai įvairiai, nors nūdien jo sampratą linkstama menkinti ir riboti siaura lytinio intymumo sritimi, t. y. gebėjimu lytiškai santykiauti su kitos (deja, kartais ir su tos pačios...) lyties asmeniu. Toks, šiuo metu labai populiarus, tiesiog klestintis, supratimas yra visiškai neteisingas – subanalinantis, itin susiaurinantis ir suvulgarinantis lytiškumo sampratą.

Tačiau vien žinoti, kad esame lytiški, taip pat nepakanka. Dar turime pažinti ir priimti savo lytiškumą. Ką reiškia pažinti? Tai – suprasti, kas mumyse kaip moteryje (ar vyre) yra vertinga ir skirtinga nuo vyro (ar moters). Jeigu kalbėtume apie vyrų ir moterų skirtumus ir panašumus, pamatytume, kad jų labai daug. Kaip panašumus būtų galima išvardyti dvasingumą, emocijų turėjimą, vaisingumą. Tačiau, pavyzdžiui, abiejų lyčių dvasingumo raiška skiriasi. Tas pats pasakytina ir apie emocingumą. Tuos bendrumus ir skirtumus pažinti neapsakomai svarbu, su jais siejasi ir mūsų socialiniai vaidmenys. Lytiškumas reiškiasi daugybėje socialinio gyvenimo sričių.

Kalbant apie moterų lytiškumą, pravartu pabrėžti, kad jos tikrai turi kuo didžiuotis, nes kol kas tik vienas vyras – Arnoldas Swarcnegeris kino filme – laukėsi... kūdikio. Moters nėštumo laikas nepaprastai reikšmingas: motina ugdo savo vaikelį dar įsčiose. Ir tai nepamainomas jos vaidmuo. Jau yra technikų, padedančių dar negimusį kūdikį išmokyti atpažinti balsą, klausytis muzikos ir t. t. Tad kaip moterims nevertinti savo lytiškumo?

Kovoti ar būti savimi?

Vesdama seminarus vyrams ir moterims toje pačioje auditorijoje, duodu jiems tokią užduotį. Pasiūlau padalyti pusiau popieriaus lapą ir vienoje skiltyje surašyti vyrų bei moterų skirtingumus, antroje – bendrumus. Abi pusės visada prirašo daugiau skirtybių. Tada imu vardyti bendrumus, ir paaiškėja, kad jų labai daug. Vadinasi, vyrai ir moterys vienodai vertingi. Skirtingumai suteikia ne tik žavesio, bet ir galimybę vienas kitą papildyti. Jeigu jų nepaisome, save itin nuskurdiname. Apmaudu, kad tiek vyrai, tiek moterys dažnai to nesuvokia, ir iš to kyla jų kova.

Kova tarp lyčių, skatinama savo lytiškumo nesupratimo, vyksta ir šeimos gyvenime. Vyras bando moterį tempti ant savo kurpalio, o moteris vyrą – ant savo. Kad to nebūtų ir vyras bei moteris bendradarbiautų, kiekvienas iš jų turi gerai jaustis būdamas pats savimi, pvz., aš, moteris, žinau, kas man būdinga, kuo esu kitokia nei vyras, taigi tuo naudojuosi ir tuo džiaugiuosi.

Viešojoje erdvėje ši kova taip pat arši. Atsiranda moterų, kurios nori nustumti vyrus ir užimti jų vietą. Lygiai tą patį daro ir vyrai.

Kalbant apie skirtybes, reikia paminėti ir intymią sritį, kurioje vyro ir moters reakcijos visiškai kitokios, jų išgyvenimai skiriasi. Šitai sąlygota biologijos. Jei žmonės to nežino ir drovisi apie tai kalbėti, prisiskaitę kvailų mitų, kurių pilna bulvariniuose žurnaluose bei laikraščiuose, atsiranda daug sunkumų. Be to, nukenčia ir žmogiškoji savigarba.

Atmesti ir susiskaldyti?

Kalbant apie lytiškumo raiškos ir savo lyties priėmimo prasmę, svarbu suprasti, kad žmogui, nepriimančiam dalies savęs, šitai negali praeiti be pėdsakų.

Jo asmenybėje prasideda tam tikrų pokyčių. Dabar mergaitėms sakoma, kad puiku būti *sexy*, t. y. reikia turėti seksualinių partnerių ir pan., bet tapti nėščiai yra tragedija. Mergina gali ir net privalo turėti lytinių santykių, bet neturi pastoti. Taigi pasakymas mergaitėms, moterims, kad *sexy* yra gerai, bet nėštumas ir kūdikis – blogai, į jų pasąmonę siunčia žinią: reikia atmesti tą savęs dalį, kuri susijusi su visa asmenybe, nepriimti labai svarbios savo tapatybės. Dėl to moters savivertė smarkiai nukenčia.

Lytiškumą iškreipti kartais padeda ir tėvai, sakydami dukrai: „Kaip gaila, kad tu ne berniukas“ ar sūnui: „Kaip gaila, kad tu ne mergaitė.“ Užaugę tokie žmonės neretai tampa psichoterapeutų pacientais, o jei ir netampa, tai visą gyvenimą tyliai kenčia.

Jeigu ignoruojame bent menkiausią savo asmens dalį, ją atmetame, prisidarome daug ir didelių bėdų. Tai ypač pasakytina apie lytiškumą. Lenkų sociologas Z. Baumanas savo knygoje „Likvidi meilė“ teigia, kad seksualumą ir reprodukciją atskyrus vieną nuo kito žmogus tapo vartojimo objektu. Taigi mokslininkas patvirtina tai, ką Bažnyčia senų seniausiai skelbia: negalima žmogaus suskaldyti! Nevalia sakyti, kad žmogus yra vertingas tik kaip dvasinė būtybė, o jo kūnas vien niekis (ypač apatinė dalis...). Nieko panašaus! Vertingas visas žmogus, o jo lytiškumo sritis – viena iš pačių svarbiausių.

Buvo laikas, kai seksualumą labai niekino. Tik kas iš to išėjo? Kilo seksualinė revoliucija, rėkimas apie intymius dalykus už kiekvieno kampo ir t. t. Didžiausia tragedija ta, kad dėl gausaus kalbėjimo apie seksą kaip vartojimo objektą atsiranda, pasak Z. Baumano, „kišeniniai santykiai“. Tapęs vartotoju, žmogus nebenori įsipareigoti. Jis ignoruoja kitos lyties asmens vientisumą, pasitenkindamas vien fiziologine dalimi, ir taip pats save apvagia.

Bažnyčia nuolat moko apie žmogaus nedalomumą, nepamiršdama ir socialinės plotmės. Dabar imta kalbėti, jog lytis yra „socialiai konstruojama“. Toks požiūris gali kilti tam tikromis istorinėmis aplinkybėmis, priklausyti nuo vyraujančios religijos ir pan. Tačiau apie lytį kaip apie „socialinį konstruktą“ kalbėti nevalia! Girdi, jau atsirado penkios lytys: heteroseksualūs vyrai, heteroseksualios moterys, homoseksualūs vyrai – „aktyvieji“ bei „pasyvieji“, „vyriškosios“ bei „moteriškosios“ lesbietės ir transseksualai. Deja, net ir homoseksualių asmenų poroje vienas atlieka vyro, kitas – moters vaidmenį. Tai pasakytina ir apie homoseksualius vyriškius, ir apie lesbietės. Transvestitai irgi nori būti vyru arba moterimi.

Čia verta įterpti, jog homoseksualumą bei transseksualumą gali išprovokuoti ir aplinka (sumaištį istorijoje sukeldavo draudimai įgyti tam tikrą profesiją, kaip buvo XIX a., draudžiant moterims tapti gydytojomis). Tačiau dažniausiai jie kyla iš savo lyties nepripažinimo, jos atmetimo.

Džiaugtis Kūrėjo dovana

Lytiškumo samprata istorijoje nuolat kito, tačiau mums aktualiausia yra krikščioniškoji – labiausiai vientisa, humanistinė, atitinkanti žmogaus vertės ir orumo suvokimą. Krikščionišku požiūriu visas žmogus yra vertingas ir vientisas. Tad savo lytį ir visas jos duotybes reikia priimti visiškai.

Romualdo Rakausko nuotrauka

Krikščionybės mintimi, lytiškumas yra didžiulė dovana, kurią gauname gimdami. Ši mintis apima du neatsiejamus aspektus. Pirmiausia – esame lytiški, antra – galime būti vaisingi. Būtent galime, nes vaisingumas yra savybė, kuri veiksminga tam tikrą apibrėžtą laiko tarpą, vyrams ir moterims skirtingą. Krikščionišku požiūriu abi lytys, būdamos labai skirtingos, yra vienodai vertingos. Dėl nežinojimo ar nesupratimo kartais sakoma, kad Bažnyčia menkina moterį, tačiau tikrovėje taip nėra. Pagal Kūrėjo planą esame sukurti taip, kad viena lytis papildytų kitą. Vyriškasis ir moteriškasis pradai tarpusavio sąryšiu išreiškia pilnatvę, harmoniją, kurios turime siekti.

Skaitydami Šventąjį Raštą jame randame nuostabių dalykų apie lytį. Pakanka prisiminti Giesmių giesmės knygą. Kai bendrauju su šeimomis, kuriose vienas

kitam nesakomi gražūs, švelnūs žodžiai, visada siūlau paskaityti šią Senojo Testamento knygą. Apaštalo Pauliaus laiškuose rasime raginimą vyrams mylėti savo žmonas taip, kaip Kristus mylėjo Bažnyčią. Kristus ir Bažnyčia! Niekur Šventajame Rašte nerasime belyčio kalbėjimo! Pamiršdami lytį ir teigdami, kad visuomenė pati ją konstruoja, skaudžiai klystame.

Ypač gražiai tuos dalykus aiškina tėvas Marie-Dominque'as Philippe'as knygoje „Sekti paskui Avinėlį". Pasak jo, tragedija tarp žmonių įvyko rojuje, nes tada sutriko santykiai tarp lyčių, jos pradėjo konkuruoti. Dabar be galo vargstame, bandydami šį santykį atkurti ir kiek galima labiau priartinti prie to idealo, kurį buvo numatęs Kūrėjas. Popiežius Jonas Paulius II rašo, jog lytys skirtos tam, kad jos susisietų viena su kita, taptų vienove. O kaip dažnai nutinka? Kūnai kartu, o širdys, jausmai, mintys – visiškai atskirai. Pavyzdys – prostitucija, kai perkamas kūnas, bet ne jausmai.

Žmogaus lytiškumo sampratai ugdytis pravartu studijuoti Jono Pauliaus II mokymą, jo knygas „Meilė ir atsakomybė", „Žmogus ir veiksmas". Pirmuosius penkerius savo kaip popiežiaus tarnystės metus per trečiadienio viešąsias audiencijas šis Šventasis Tėvas dėstė kūno teologiją, remdamasis Biblija ir Bažnyčios mokymo tradicija. Jis iš naujo grįžo prie ištakų, pažvelgdamas į vyrą ir moterį taip, kaip Kūrėjo buvo sumanyta. Jonas Paulius II paneigė iki Vatikano II Susirinkimo vyravusį požiūrį, kad biologinis ir fiziologinis lytiškumas nevertas dėmesio. Jis akcentavo papildomumo principą – tai, jog viena lytis be kitos būti negali: santykius vieni su kitais kuriame būdami lytiški.

Ar įmanu nukreipti kita linkme?

Jono Pauliaus II mokymo apie žmogaus vientisumą pagrindu atsiskleidžia ir labai graži dvasinių pašaukimų gyventi celibate prasmė. Jeigu lytiškumas kaip esminė savybė asmens yra nevertinamas, celibatas jam nieko nereiškia. Tačiau kai jis suvokiamas ir dėl Dievo garbės atsisakoma dalies lytiškumo raiškos, tai jau visai kas kita. Tada įmanu solidarizuotis su bendruomene, parapija, vargšais ir atiduoti tam ryšiui visą save. Tai ne tik gražus lytinio potraukio perkeitimas ir realizavimas, bet ir atidavimas Dievui to, kas žmoguje itin vertinga.

Pakalbėkime ir apie tuos, kurie dėl vienų ar kitų priežasčių yra po vieną: viengungius ir našlius. Jie neturi galimybių atsiskleisti siauroje, t. y. intymiojoje srityje, bet tai nereiškia, kad šios energijos negali panaudoti kitaip, padarydami nuostabių darbų. Motinystė, be kita ko, irgi nėra vien biologinis dalykas, tokia ji tik gyvūnų pasaulyje. Kartais biologinės motinos nesugeba būti mamomis nei dvasine, nei socialine prasme. Jų vaikais puikiai gali pasirūpinti negimdžiusios moterys, kurios tampa geromis mamomis. Jos atiduoda savo energiją ir padaro nepaprastai daug gero.

Noras būti su kitos lyties žmogumi, švelnumo, jausmų, netgi intymumo geismas yra natūralūs dalykai. Tačiau jei susiklostė tam tikra padėtis, galima šiai energijai suteikti kitą kryptį, ir taip atsiranda gyvenimo prasmė. Užuot virtęs kompleksuotu pikčiurna, toks žmogus gali plėtoti veiklą, kuri žavės visus aplinkui.

Būti greta ir bendradarbiauti

Taigi biologinė lytis nuo mūsų nepriklauso, tačiau kiekvienam privalu pažinti save kaip vyrą ar moterį, suprasti, kas mums būdinga, žinoti, ką turime bendro ir skirtingo su kita lytimi. Būti greta ir bendradarbiauti, o ne kovoti – tai svarbiausia. Jeigu taip ir vyksta, kuriame harmoniją. Mums, krikščionims, reikia daug apie tai mąstyti, skaityti. Būdami lytinės būtybės, esame sukurti tam, kad gebėtume mylėti, o lytiškumas visomis prasmėmis netsiejamas nuo meilės artimui.

Parengė Vanda IBIANSKA ir Dalė GUDŽINSKIENĖ

Daniel-Ange.
BROLIŠKA MEILĖ, KURI TEIKIA GYVENIMĄ

Iš prancūzų kalbos vertė Teresė Būgaitė

Remdamasis ilgamete darbo jaunimo bendruomenėse patirtimi, knygos autorius gvildena šių dienų jaunuoliams aktualius klausimus, kviečia puoselėti dvasinį bendrumą, tarpusavio supratimą ir pasitikėjimą, meilę bei atlaidumą vienas kitam, patirti širdies atsivertimą ir pajusti Dievo artumą.

Po trisdešimties vienuolinio gyvenimo metų, dvylika iš jų – Ruandoje, paliestas jaunų žmonių nelaimių, sielvarto, skausmo, Daniel-Ange pajuto kvietimą perduoti jiems esmę – Dievą, tai yra patį Gyvenimą. 1981-aisiais įšventintas kunigu, 1984 m. jis įkuria vieną pirmųjų Europoje evangelizacijos mokyklų jaunimui, pavadintą „Jaunimo šviesa". Rašo knygas teologijos ir evangelizacijos temomis, darbuojasi dėl katalikų ir ortodoksų Bažnyčių bendrystės ir su evangelizacine misija aplankė maždaug 40 pasaulio šalių.

KATALIKŲ PASAULIO LEIDINIAI

Pylimo 27/14, Vilnius 01141, tel.: +370 5 212 24 22, Faks.: +370 5 262 64 62, **www.katalikuleidiniai.lt**

Kūnas kaip ikona

Rūta POCIUTĖ, šeimos ir santuokos teologijos magistrė

Ikona – vaizdžiai perteiktas Dievo Žodis, griežtais kanoniniais simboliais užrašyta teologija. Ikoną reikia mokėti „skaityti", antraip ji mažai ką reikš. Mūsų lytiškas kūnas, pats lytinis aktas sukurtas būti ikona, atvaizdu, ženklu, nukreipiančiu į kai ką daugiau – slėpinį, visiškai pranokstantį patį ženklą. Turbūt ne dažnai taip mąstome apie savo kūną, juolab – apie lytinius santykius...

Gal ne visai padoru ar jauku mąstyti apie savo kūną, lytinę meilę, ypač jei esi tikintis ir mėgini gyventi dvasingai. Kaip suprasti, priimti savo kūniškumą ir su juo gyventi, kaip žvelgti į lytinį potraukį ir lytinius santykius, aistrą? Kokią reikšmę tai turi Dievo plane? Gal reiktų ignoruoti savo lytiškumą visai neatsižvelgiant į tai, koks yra mano pašaukimas – gyventi santuokoje ar laikytis celibato, aukštinant visa, kas dvasiška, ir menkinant tai, kas kūniška, neva lytiškas kūnas esąs tik visokio netyrumo šaltinis, o lytinis aktas – kažkas negarbingo, slapta keliančio kaltės jausmą? Antraip ar šv. Paulius Korinto bendruomenei būtų pasakęs: „...jei negali susilaikyti, tegul tuokiasi. Verčiau tuoktis negu degti" (*1 Kor 7, 9*)? Ar santuoka išteisina geismą? Kaip tai susiję su šventumu? Ar santuoka skirta tik tiems, kurie nesugeba susilaikyti? Ir apskritai, ar svarbiausia – susilaikyti?

Kaip suprasti Bažnyčios draudimus, apribojimus, susilaikymus? Juk Dievas trokšta mums šventumo, laisvės, meilės, džiaugsmo ir viso ko išsipildymo, o ne kompleksų ir neurozių apkartinto nevisaverčio gyvenimo. Juk Kristus yra pasakęs: „Aš atėjau, kad žmonės turėtų gyvenimą, – kad apsčiai jo turėtų" (*Jn 10, 10*). Nors ir labai nedrąsiai, mūsų širdis nujaučia, jog lytiškam kūnui Dievo plane tenka ne šalutinė ar nesvarbi (jau nekalbant apie nuodėmingą ir vengtiną), bet esminė vieta... Tačiau daugybė prietarų, tabu, baimių, susidūrus su savo pačių kaip vyrų ir moterų kūno slėpiniu, tuoj pat sukelia įtarių dvejonių ir nutildo tai, kas nujaučiama tik širdimi.

Vitos Tamoliūnaitės nuotrauka

Krikščionybė neatmeta kūno

Priešinti kūną ir sielą, manyti, kad visa, kas kūniška, yra pirmapradės nuodėmės padarinys, kad kūnas – blogio ir visokių geismų šaltinis, kad jis įkalina Dievop besiveržiančią sielą ir yra prigimtinė kliūtis gyventi dvasingai, todėl jį reikia pranokti, iš jo išsivaduoti, – visa tai iš esmės prieštarauja krikščioniškajam mokymui. Radikaliai kūną nuo sielos atskirianti dualistinė žmogaus samprata, skirtingai vadinama įvairių filosofinių mokyklų, egzistavo visais amžiais. Vakarų kultūrą labai paveikė platoniškoji antropologija, kuri vieninteliu geru ir vertingu dalyku laikė žmogaus sielą, tik mirties akimirką išsilaisvinančią iš visokio ribotumo ir blogio šaltinio – materijos. Platonikui kūno prisikėlimas amžinybei reiškė didžiausią nesusipratimą – sielos kalėjimo įamžinimą.

Vakarų kultūroje naują dualistinio mąstymo pradžią įžiebė Descartes'as savo garsiuoju posakiu: „Mąstau, vadinasi, esu." Nuo tada žmogus tapatina save tik su mąstančiu, vidiniu „aš", visiškai atskirtu nuo kūno ir juslių, kurie lieka įtartinoje išorėje. Vienintelis patikimas ir tikras dalykas esąs mąstymas, tampantis visos žmogaus egzistencijos, santykių su savimi ir aplinkiniu pasauliu atskaitos tašku. Kūnas lieka tik objektas, o subjektas – mąstantis „aš" – manipuliuoja juo kaip ir kiekvienu daiktu. Viskuo, tik ne savo mąstymu abejojantis žmogus atsigręžia į save kaip į būties ir prasmės centrą, šaltinį, užsisklendžia savo mąstyme ir jį pasitelkdamas susikuria savo pasaulį, užuot per kūną ir jusles išėjęs iš savęs, atsigręžęs į patirtį, priėmęs duotą aplinką, skirtą tikrovę, atsigręžęs į kitą ir per santykį su juo atradęs ir pažinęs patį save. Kad ir toks paprastas klausimas: aš *turiu* kūną ar *esu* kūnas? Štai čia ir paaiškėja dualistinis mąstymas. Jeigu save tapatinu tik su mąstančia siela, tik su vidiniu, dvasiniu žmogumi, tai ir kūną *turiu*, kaip turiu ir

kitus daiktus. Dualistinė žmogaus samprata, atskirianti sielą nuo kūno, neišvengiamai nuasmenina, nužmogina bei sudaiktina žmogų ir veda į savęs bei kito vartojimą. Tai aklavietė, iš kurios žmogus, giliai širdyje nujausdamas, jog tai neteisinga, bando išsivaduoti.

Visais laikais krikščionybė buvo gundoma „sudvasinti“ žmogiškumą, dvasią laikyti „gera“, o kūną „blogu“ ir jį atmesti, ir jai ne visada pavykdavo atsilaikyti. Tačiau dualistinė žmogaus samprata nėra biblinė. Biblinis žmogus yra vientisas, kaip kūnas ir dvasia. Svarbu išlaikyti esminį skirtumą tarp dvasios ir materijos ir lygiai taip pat svarbu pabrėžti gilią šių dviejų tikrovių vienybę tiek žmogiškajame, tiek dieviškajame slėpinyje. Žmogus nėra dvasia, „įsprausta“ kūne, bet įkūnyta dvasia, arba sudvasintas kūnas. Apie sielą ir kūną galima mąstyti tiktai kartu – tai ir yra žmogus. Todėl *esame* kūnas, kad jis išreiškia dvasinę žmogaus tikrovę.

Romualdo Rakausko nuotrauka

Negana to, krikščionybė ne tik „nenukūnina“ žmogaus, bet skelbia Žodį – gryną Dvasią, Amžinąjį Dievą, Esantį anapus visokio patyrimo ir suvokimo – tapusį kūnu! Nuo amžių būdamas slėpinys, Dievas žmogui apreiškiamas per kūną ir kūne! Pats Dievo Sūnus ne paniekina kūną, bet *įsikūnija*, prisiima žmogiškąją prigimtį, kad ją atpirktų Meilės kryžiumi, ir *su visu perkeistu kūnu* grįžta į dievišką šlovę, kurią „[yra] turėjęs dar prieš atsirandant pasauliui“ (*Jn 17, 5*), kad ir mes, prisikėlę *su kūnu*, būtume ten, kur ir Jis... Taigi, kaip sakoma Katalikų Bažnyčios katekizme (*1015*), „kūnas yra išganymo ašis“. Kristaus kūnas tampa vartais, atsivėrusiais mums į Tėvo namus – pačią amžinojo Dievo Širdį.

Vis dėlto krikščioniškoji mintis apie kūną ir jos plėtotė nuspalvinta paradoksais. Iš vienos pusės, krikščionybė, kaip nė viena kita religija, išaukština kūną – juk jis yra Dievo Dvasios šventovė; ji kuo puikiausiai įtraukia kūną į liturgiją. Kenčiantis kūnas taip pat netrukus įprasminamas Kristaus kryžiuje. Tačiau susidūrus su lytiškumu ir lytiniu malonumu, kūnas nėra taip paprastai susiejamas. Ilgus amžius, su retomis išimtimis, Bažnyčios autoritetai nejaukiai nutildavo šio slėpinio akivaizdoje, gana įtariai į jį žvelgdami ir net abejodami moraline lytinio akto verte, esą tai mažų mažiausiai lengva nuodėmė, pateisinama vien santuoka kaip Kristaus įsteigtu sakramentu...

Santuokos teologija buvo išplėtota tik Vatikano II Susirinkime, o kulminaciją Bažnyčios mokymas apie kūną, lytiškumą, santuoką, lytinę meilę pasiekė autentiškose ir giliose popiežiaus Jono Pauliaus II įžvalgose, paskelbtose įvairiuose jo dokumentuose ir ypač veikale „Kūno teologija“. Tai pirmų penkerių (nuo 1979 m. rugsėjo iki 1984 m. lapkričio) jo pontifikato metų trečiadienio audiencijų mintys, surinktos į vieną kūrinį. Jono Pauliaus II biografas amerikietis George'as Weigelis šį veikalą apibūdino kaip „vieną drąsiausių žingsnių katalikų teologijoje per keletą amžių“, kaip „teologinę laiko bombą, užprogramuotą sprogimui, atnešiančiam stulbinamų padarinių... turbūt dvidešimt pirmame amžiuje“. Popiežiaus įžvalgos apie lytinę meilę grindžiamos Biblija, apreikštuoju Dievo Žodžiu ir turtinga sužadėtinių bei sutuoktinių pastoracijos patirtimi, todėl taip giliai paliečia žmogaus širdį, atliepia ją ir išlaisvina mylėti. „Kūno teologija“ nėra vien pamąstymai apie lytinius santykius ir santuoką. Tai nuodugnus žvilgsnis į žmogaus kūno, kuris būdamas vyriškas arba moteriškas visada yra lytiškas, prasmę, jo reikšmę Dievo plane žmogui nuo pat sukūrimo pradžios iki visiško išsipildymo laikų pabaigoje. Atskleidžiant šį dieviškos Meilės planą žmogui, lytiškas kūnas suvaidina esminį vaidmenį, aiškiausiai apie jį prabyla. „Kūno teologija“ nėra tik apibendrintas popiežiaus veikalo pavadinimas. Tai pati krikščionybės esmė: Dievo slėpinys atskleistas žmogiškajame kūne – visa Evangelija yra *kūno* teologija.

Kūnas kaip ikona

Grįžkime prie kūno palyginimo su ikona. Vienas svarbiausių Jono Pauliaus II „Kūno teologijos“ teiginių skelbia: „Kūnas ir tik kūnas daro regima tai, kas neregima: dvasiška ir dieviška. Jis sukurtas, kad perteiktų regimajame pasaulyje slėpinį, nuo amžių paslėptą Dieve, ir būtų jo ženklu.“ Vadinasi, kūnas yra ženklas: jis išreiškia, atvaizduoja žmogaus dvasią, vidinį asmens pasaulį; negana to – kūnas yra regimas paties Dievo slėpinio ženklas.

Amerikietis Christopheris Westas, „Kūno teologijos“ komentatorius, knygoje „Kūno teologija pradedantiesiems“ (ji netrukus pasirodys ir lietuviškai) rašo: „Kelti klausimus apie žmogaus kūno prasmę reiškia pradėti gaivinančią kelionę, vedančią <...> nuo žmogaus kūno prie lyčių skirtingumo slėpinio; nuo lyčių skirtingumo slėpinio prie švento bendravimo „viename kūne“ paslapties; nuo šio susivienijimo „viename kūne“ paslapties prie Kristaus šventojo bendravimo (komunijos) su Bažnyčia (žr. *Ef 5, 31–32*) slėpinio; ir nuo šventos Kristaus ir Bažnyčios ko-

munijos prie Amžinojo Tėvo, Sūnaus ir Dvasios švenčiausiojo bendravimo. Trumpai tariant, mąstydami apie giliausią žmogaus lytiško kūno prasmę, prisiliečiame prie paties Dievo slėpinio."

Tačiau kūnas nėra dieviškas, lytiniai santykiai irgi nėra dieviški. Tai – tik dieviškojo slėpinio ikona. Ikonos yra šventos būtent dėl jose atvaizduojamo slėpinio, kuris jas be galo pranoksta. Pamiršus, kad ikona (lytiškas kūnas) kreipia į tai, kas yra nepalyginti daugiau, kyla grėsmė pradėti garbinti ją pačią ir pulti į stabmeldystę. Būta meto, kai Bažnyčioje, mėginant apsaugoti tikinčiuosius nuo stabmeldystės nuodėmės, ikonos buvo masiškai ir sistemingai naikinamos. Svyravimai tarp dviejų kraštutinumų – stabmeldiško dievinimo ir niekinimo – matomi ir kalbant apie lytiškumą. Tačiau Jonas Paulius II drąsiai skelbia: kūno, lytinių santykių nereikia nei niekinti, nei sudievinti, jiems tereikia sugrąžinti tikrąją ikonografinę reikšmę.

* * *

Kokia yra giluminė žmogaus įkūnijimo prasmė, kokia yra lytiškumo ir lytinio akto reikšmė Dievo išganymo plane žmogui nuo pat jo sukūrimo iki atpirkimo Kristuje ir galutinio tikslo amžinybėje išsipildymo; kaip išgyventi savo lytiškumą, kad jis pašventintų ne tik mane, bet ir visą Bažnyčią, – apie tai kviečiame skaityti Jono Pauliaus II „Kūno teologiją" pristatančių straipsnių serijoje kituose „Artumos" numeriuose. Pamatysime nuostabaus grožio Dievo mintį kuriant lytišką žmogų. Santuokinė analogija nuo pirmų iki paskutinių eilučių driekiasi per visą Šventąjį Raštą, o žmogaus lytiškumo prasmė skleidžiasi ir pildosi per galutinį jo tikslą – pasiekti amžiną Sužadėtinės vienybę su Kristumi.

Krikščioniškas seksualumas

Šis straipsnis parengtas pagal teologo ir sociologo, Popiežiškosios pasauliečių reikalų tarybos konsultoriaus Zbignevo NOSOVSKIO mintis, išdėstytas knygoje „Parami do nieba" („Poromis į dangų"; Warszawa, „Więz", 2004).

Iki Vatikano II Susirinkimo ir ypač iki Jono Pauliaus II pontifikato erotinė dimensija santuokoje buvo nutylima, laikoma tarsi kažkuo gėdingu. Lyg ir yra, bet kalbėti apie tai nedera... Čia praleisime priežastis, dėl kurių susiformavo tokia nuostata, tačiau žiupsnelis istorijos pravers, panašiai kaip ir geraširdiško humoro dozė.

Šventumas buvo siejamas su jam būtina skaistybe, o šventi norėjo būti visi. Palaimintųjų ir šventųjų, gyvenusių santuokoje, esama labai daug, tačiau visi jie tam tikru laiku rinkosi gyvenimą vienuolynuose, o jei pasaulietišką drauge su sutuoktiniu, tai griežtai atsisakydami lytinių santykių. Tiesa, pasitaikydavo ir kuriozišku atvejų.

XII a. venecijietis Nikolas Gustinianis (1110–1180 m.), nuo vaikystės svajojęs apie vienuolišką gyvenimą, įstojo į benediktinų vienuolyną San Niccolo del Lido. Jau po įžadų gavo iš Romos leidimą, labai savotišką dispensą, grįžti į tėvų namus tam, kad... pratęstų giminę! Jo broliai žuvo kare būdami bevaikiai, ir tėvas išreikalavo, kad vienintelis gyvas likęs sūnus – vienuolis parvyktų „darbinių atostogų" ir pasirūpintų palikuonimis, ką šis ir padarė. Vedė Anną Michelę ir su benediktiniškuu stropumu ėjo pareigas. Tad jo žmona, būsima palaimintoji, pagimdė šešis sūnus ir tris dukteris. Atlikęs kas reikia, t. y. pradėjęs devynis palikuonis ir juos gerokai paauginęs, Nikolas sugrįžo į vienuolyną ir ten praleido likusius dvidešimt metų. Kiek vėliau į vienuolyną nuo pasaulietiškojo gyvenimo sumaišties pasitraukė ir jo žmona. Sutuoktiniai Gustinianiai paskelbti palaimintaisiais, o jų vaikai, vaikaičiai ir provaikiai garsėjo pamaldumu ir aukštomis dvasininkų pareigomis.

Šiaip jau kūno reikalai buvo laikomi gėdingais ir net draustinais. Lytinį gyvenimą tebuvo galima gyventi turint vieną vienintelį tikslą: biologiškai pratęsti giminę. Suprantama, finansiniai dalykai irgi nebuvo paskutinėje vietoje. Viduramžių penitencialai aiškiai ir griežtai nurodė, kada sueitis yra draudžiama. O ji buvo draudžiama 280 dienų metuose. Susilaikyti tekdavo trečiadieniais, penktadieniais ir sekmadieniais, 40 dienų iki Kalėdų, 40 dienų iki ir 8 dienas po Velykų, 8 dienas po Sekminių, svarbesnių švenčių dienomis ir jų išvakarėse, nėštumo metu, mėnesį po gimdymo, jei gimė berniukas, ir 40 dienų, jei gimė mergaitė, ir t. t. Trumpai sakant, gyvenimas, ypač vyrams, buvo ne koks.

Keistumų tais laikais būta ir daugiau. Štai, pvz., atsiskyrėlis šv. Gislenas „nominuotas" nėščių moterų globėju, vyskupas šv. Gebhardas

Didelės ir mažos kryžkelės

buvo atsakingas už laimingus gimdymus, vaisingumu rūpinosi dvylikametė IV a. kankinė šv. Fidesa ir pan.

Tačiau nepamirškime, kad Bažnyčia visada buvo ir yra neatsiejama nuo to meto kultūros. Taip pat reikia prisiminti, kad anuometis tikėjimas buvo ypač stiprus, persmelkiantis žmones iki sielos gelmių. Todėl tai, į ką dabar žvelgiame su geraširdiška šypsena, tada buvo visai natūralu.

Algirdo Kazlos nuotrauka

Bet grįžkime prie savo laikų. Santuoka tapo nebe giminės pratęsimo būtinybe, bet meilės ryšiu. Du žmonės susijungia meilėje ir per meilę, o kūniškas jų ryšys sustiprina sakramentinį ryšį. Tada seksualumas tampa gėriu ir grožiu, kaip to norėjo Visagalis. Tik vyro ir moters sąjunga sukuria pačią esmingiausią vienybę. Santuokoje vyras ir moteris dovanoja save vienas kitam visiškai ir besąlygiškai. Meilė turi teikti ir dvasinį, emocinį, ir kūnišką malonumą. Pasak Z. Nosovskio, orgazmas yra Dievo sukurtas ir dovanotas žmonėms. O argi Visagalis yra sukūręs ką nors blogo?

Nereikia manyti, kad seksualiniai malonumai yra savaiminis tikslas. Jie tik atspindi vyro ir žmonos meilės ryšį. Sena ir visiems žinoma tiesa byloja, kad seksas be autentiškos meilės, sutvirtintos sakramentu, tėra abejotina fiziologija. Bet drauge nepamirškime, jog dažniausia santuokos anuliavimo priežastis yra lytinių santykių nebuvimas. Jeigu be seksualinio suartėjimo santuoka laikoma neįvykusia, tai reiškia, kad intymi santuokinė meilė yra teologinė erdvė, kurioje veikia Šventoji Dvasia. Santuokoje susipina mistika ir erotika. Vyro ir žmonos kūnų susijungimas tampa Dievo vienybės su žmonėmis išraiška. Tačiau santuokinė neištikimybė, piktnaudžiavimas seksu yra nusigręžimo nuo Dievo veiksmas.

Kai vyras ir žmona iš meilės dovanoja vienas kitam savo kūną, tai galima palyginti su Viešpaties dovanojimu savęs mums Eucharistijoje.

1979–1984 m. Jonas Paulius II paskelbė 130 katechezių ciklą „Kūno atpirkimas ir santuokos sakramentalumas“. Šią kūno teologiją labai kondensuotai apsakė žymiausias Jono Pauliaus II biografas George'as Weigelis. Jis rašo, kad kupina atsidavimo lytinė meilė yra vidinio Dievo gyvenimo paveikslas, nes išreiškia dviejų žmonių Komuniją. Ji yra aukščiausia dovanojimo forma, atsidavimo ir priėmimo bendrystė.

Jonas Paulius II savo veikale „Meilė ir atsakomybė“ (dar prieš Vatikano II Susirinkimą (!) ir savo išrinkimą popiežiumi) pabrėžė, kad kūniškame artume dalyvauja ne du kūnai, o du asmenys. Jis kalba apie seksualumą kaip apie gėrį, bet griežtai paneigia sekso kaip vien tik malonumo vertinimą. Nevalia kitu žmogumi naudotis, jam reikia save aukoti, dovanoti savąjį „aš“.

Pasak G. Weigelio, popiežiškoji kūno teologija yra ypač kūrybiškas ir aktualus atsakymas į XX a. seksualinę revoliuciją. Jis cituoja Jono Pauliaus II žodžius „Playboy“ ir „Cosmopolitan“ skaitytojams: „Žmogaus seksualumas yra kur kas puikesnis, negu jūs tai įsivaizduojate.“ Popiežius atskleidė žmogaus kūną kaip ženklą, sakramentą, nes jis išreiškia ir sutvirtina sakramentinę bendrystę. Šventasis Tėvas sakė, kad kūno kalba tampa liturgijos kalba, nes ja remiantis ir jos pagrindu kuriamas sakramentinis santuokos ženklas.

Erotinė meilė santuokinėje ištikimybėje nėra kliūtis siekti šventumo. Apmaudu, jog tarp katalikų vis dar gyvuoja neigiamas požiūris į žmogaus seksualumą. Jis dažnai tebelaikomas gėdingu, antraeiliu, nors tai yra didžiulė Dievo dovana žmonijai ir ją reikia priimti pagarbiai ir taip, kaip norėjo Kūrėjas – per santuoką, kurios rūmas statomas ant abipusės nesavanaudiškos ir pasiaukojamos meilės pamato. Prisiekdami meilę Dievo akivaizdoje, sutuoktiniai sykiu skelbia, kad jau nebėra „aš“ ir „tu“, o yra „mes“. Taigi, ir šventumo siekimas tampa nebe kurio nors vieno iš jų, bet abiejų bendras reikalas. Tačiau jis neatsiejamas nuo kūno, kuris taip pat yra šventas.

Didžiausios ir svarbiausios žmonijai skirtos Knygos pačioje pradžioje Dievas tarė: „Būkite vaisingi ir dauginkitės“ (*Pr 1, 28*); paskui rašoma: „Dievas apžvelgė visa, ką buvo padaręs, ir iš tikrųjų matė, kad buvo labai gera“ (*Pr 1, 31*). Tad prisiminkime, kas mums Visagalio prisakyta. Ne tik Pradžios knygoje, bet ir visa, apie ką Jis byloja per savo įkvėptus žmones nuo pat pasaulio sukūrimo. Gerbkime, puoselėkime savo kūną, priimkime jo teikiamą džiaugsmą taip, kaip Dievas mus to moko. Juk net labiausiai nesusipratusiems Jis taip aiškiai ir taip poetiškai, kaip joks mirtingasis nepasakytų, karaliaus Saliamono lūpomis kalba apie meilę lyriškiausioje Šventojo Rašto knygoje „Giesmių giesmė“. Paskaitykite ją. Jinai neilga, vos šešios giesmės. Bet ten yra viskas apie meilę, seksualumą ir jų šventumą.

Parengė Vanda IBIANSKA

Vaikas yra Adomas

Algirdas PATACKAS

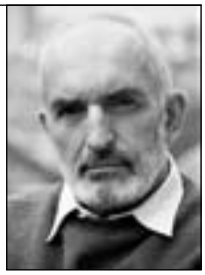

Adomas yra vaikas.

Adomas, pirmasis žmogus, buvo vaikas. Dievas sukūrė žmogų „pagal savo paveikslą ir panašumą“, sukūrė jį vaiku. Nes Dievuje yra visko, yra ir vaiko. Tobulas žmogus yra vaikas. Vaikas yra tikrasis žmogus. Vaikas turi visa, ko reikia tobulam žmogui, ir turi svarbiausia, ko reikia tobulybei – tyrumą, *castitas*. Šventajame Rašte dar rašoma – „kaip vyrą ir moterį jį sukūrė“. Taigi, Adome slypėjo ir vyras, ir moteris, o tai gali būti tik vaike. Vaikas dar nėra nei vyras, nei moteris (angeliukas!), šis virsmas įvyks vėliau.

Toliau pasakyta: „jiedu buvo nuogi, žmogus ir jo žmona, tačiau nejautė jokios gėdos“ (*Pr 2, 25*). Gėdos dėl nuogumo nejaučia vaikai. Taigi jie, Adomas ir Ieva, gyveno rojuje, kol neparagavo uždrausto vaisiaus, gėrio ir blogio pažinimo vaisiaus. Dievas sakė: „nuo gero bei pikto pažinimo medžio tau neleista valgyti, nes kai tik nuo jo paragausi, turėsi mirti.“ Jie paragavo ir mirė. Juose mirė vaikas.

Romualdo Rakausko nuotrauka

* * *

Tačiau Dievas buvo gailestingas žmogui ir leido jam kaskart atgimti vaiku. Kaskart, gimus vaikui, gimsta Adomas, pirmasis Žmogus. Kol žmogus yra vaikas, jis yra rojuje, buvoja rojuje, bet tai trunka labai neilgai. Paskui jis miršta – vaikas miršta jame. Pažvelkim į nuotraukas: tas mažylis, kuris žiūri į tave visiškai nekaltomis, švariomis akimis, – ką jis turi bendro su šiuo barzdotu, pavargusiu ir padėvėtu veidu, kurį matai veidrodyje?

Vaikų, ypač kūdikių, akyse yra kažkokio keisto ir graudaus liūdesio – savo pirmgimį vadinau *liūdniuku*. Jie nekalba, jie liūdi. Ar jie žino, kad išnyks? Ar jie žino, kas yra pasaulio sielvartas? Turbūt. Vaikai nepaprastai protingi, jie žino daugiau už mus. Kaip jie galėtų nežinoti, kad mirs? Bet Dievas yra gailestingas. Jis leidžia vaikui gyvuoti mumyse – tiek, kiek mes sugebėsim. ***Žmogus yra tiek žmogus, kiek jame yra vaiko***. Kartais vaikas gyvuoja jame nuo gimimo iki pat jo dienų pabaigos. Tokie žmonės vadinami šventaisiais.

* * *

Dievas yra labai gailestingas. Jis leidžia mums išgyventi dar vieną vaikystę. Tai senatvė. Aišku, jei mes kuo nors šito nusipelnėme. Toks žmogus senatvėje tampa vaiku. Mačiau, kaip ligoninėje gulintis bejėgis senelis prigludo ir apkabino prie jo pasilenkusią slaugę, tvirtą geraširdę moterį. Toji suprato ir kaip kūdikį paėmė jį ant rankų. Vaikai myli senelius, o seneliai vaikus. Suaugusio žmogaus gyvenimas iš Dievo vilčių tarsi iškrinta. Ar dėl to, kad yra neteisingas?

* * *

Anuomet atvesta pas Jį vaikų, kad uždėtų rankas ant jų ir pasimelstų. Mokiniai draudė. Bet Jėzus tarė: „Leiskite mažutėlius ir nedrauskite jiems ateiti pas mane, nes tokių yra dangaus karalystė.“ Ir, uždėjęs ant jų rankas, Jis keliavo toliau.

„Leiskite mažutėlius prie manęs“, – liepė Kristus. Kristus irgi buvo vaikas. Kaipgi kitaip – Jis juk buvo Dievo Sūnus, kilęs iš Jo paveikslo ir panašumo. „Kūdikėlis Jėzus“ – štai netyčia, bet genialiai nusakyta Kristaus esmė. Kodėl nieko nežinome apie Jo, suaugusio, gyvenimą, išskyrus paskutinius trejus metus? Vaikystė ir treji metai kelionės į Golgotą. O kas tarp jų?

Vienas mįslingas sutapimas: *Vaikelis augo ir stiprėjo, jis darėsi pilnas išminties, ir Dievo malonė buvo su juo*. Taip kalbama apie Jėzų vaiką. O štai kaip apie suaugusį: *Jėzus augo išmintimi, metais ir malone Dievo ir žmonių akyse.* Ir apie vaiką, ir apie suaugusį – tais pačiais žodžiais...

Jėzus liks vaiku visą gyvenimą, nepaisydamas savo paskirties suvokimo, ištikusio Jį dar dvylikametį,

nepaisydamas žinojimo, kas Jo laukia. Išliks vaiku, nepaisydamas Golgotos šmėklų. Šitaip išgali tik Dievas, Dievo Sūnus. Vaikas ir *Skausmų vyras* tuo pat metu.

Todėl trumpuose vaizdinguose viduramžių pasakojimuose (*exempla*) randame regėjimų apie ostijoje kraujuojantį Kūdikėlį Jėzų. Reineris iš Lježo aprašo regėjimą: prie kryžiaus prikaltas berniukas, iš kurio praverto šono į Eucharistijos taurę laša kraujas ir vanduo.

Golgotoje žmogija įvykdė infanticidą – vaikžudystę. Buvo nužudytas vaikas, Dievo vaikas.

* * *

Vaikas yra visiškai tobulas žmogus. Kaipgi? Argi jis nėra silpnas ir gležnas, jo kūnelis neproporcingas, jo judesiai juokingi, jo lemenimas nerišlus? Taip, tačiau visa tai kažkodėl yra labai miela. Miela – štai kur slėpinys. Suaugėli žmogau, būk tu nors šimtąkart tobulas ir talentingas, bet jei esi nemielas... Ir todėl vaiko netobulybė yra tobulybė, nes yra miela, o tai reiškia išties tobula. Mieli jo judesiai, jo čiauškėjimas, jo kvapai, mielas pats jo buvimas šalia. O jo akys... ar yra kas tobulesnio už jų tyrą žvilgsnį?

* * *

Praeikite gatve, pažvelkite sutiktiems žmonėms į akis. Kaip pasielgs suaugusieji – geriau nereikia sakyti... Tik vaikas jums atsakys, tik jis supras jus be žodžių ir atsakys savo žvilgsneliu, gal susidrovės, bet nusišypsos ir žvilgsniu palydės... Aišku, jeigu jumyse dar yra vaiko...

Kaip mes draugaujame

Vidmantas MARTIKONIS, psichologas

Šiame „Artumos“ numeryje plačiai kalbama apie meilę ir lytiškumą. Tačiau žmones sieja ir bičiulystės ryšiai. Kas yra draugas? Ką renkamės draugais? Kada susidraugaujame? Kiek turime draugų? Šie klausimai nėra paprasti ir lengvi. Į pirmąjį galėtų būti jei ne keliolika atsakymų, tai bent keli. Kaip ir į antrąjį. Vieno atsakymo nebūtų ir į trečiąjį. O į paskutinįjį daugelis lengvabūdiškai atsakytų, jog turi devynis ar dešimt draugų, ir tai būtų netiesa, nes tikrų draugų įmanoma turėti tik du, tris.

Kaip vertiname draugystę

Europiečiai, deja, praranda gebėjimą draugauti, o su juo – ir daug kitų svarbių dalykų. Liūdna, kad labiau branginame pinigus, darbą, o draugystė atsiduria mūsų vertybių skalės pabaigoje. Kuo labiau tampame „kapitalistais“, tuo mažiau mums reikia artimų draugų. Draugystę vertiname tik tada, kai ji reiškia ir meilę priešingos lyties asmeniui. Beje, draugystė svarbesnė jauniems žmonėms, vėliau jos vieta atitenka šeimai. Ką tai liudija? Taip, taip, tą patį, apie ką jau spėjote pagalvoti – materialinių santykių ir iš jų kylančių vaidmenų viešpatavimą mūsų sąmonėje. Norime to ar nenorime, tenka pripažinti, kad šeimos nariai itin glaudžiai susiję turtiniais ryšiais. Ir ne tik įnašu į šeimos biudžetą, bet ir paslaugomis, kurias sutuoktiniai, tėvai, vaikai, broliai, seserys nemokamai teikia vienas kitam. Juk nemokama žmonai už valgio gaminimą, skalbimą, vyrui – už lygintuvo taisymą, durų spynos keitimą ir pan. Tuo tarpu draugai kasdienių buitinių darbų nenudirba! Štai ir gimsta „vakarietiška“ mada apsiriboti artimiausiais šeimynykščiais, atsisakant senųjų draugų.

Akivaizdu, jog draugystę labiau vertina išsilavinę žmonės, miesto gyventojai ir... moterys! Mažiausiai draugų reikia nekvalifikuotą darbą dirbantiems miestiečiams ir nepasiturintiems kaimo gyventojams. Beje, draugauti nelinkę našliai ir našlės.

Per pastaruosius kelis dešimtmečius draugystė nuvertėjo visame pasaulyje. Tuo pat metu pagausėjo savižudybių, daugiau žmonių jaučiasi nelaimingi, skundžiasi susvetimėjimu, vienatve.

Kas yra draugas?

Šiuo žmogumi galima pasitikėti, su juo gera būti kartu. Draugas nelaimėje skuba pagalbon, suklupus ištiesia ranką. Su juo sieja panašūs pomėgiai. Ar įsivaizduojate aistringo žvejo

draugystę su baleto gerbėju? Arba drugelių kolekcininko ir sunkiojo roko mėgėjo bičiulystę? Tačiau visiškai įmanoma, kad šis ryšys jungtų du knygius ar melomanus, netgi skirtingo amžiaus ir profesijų.

Draugas neišduoda. Kad tai patikrintume, nepakanka laiko egzamino. Reikia ir tam tikrų pavojingų situacijų, kuriose atpažįstame tikruosius draugus.

Su draugais būname labai atviri, o tai neapsakomai reikšminga mūsų psichinei savijautai. Šeimos nariai ne visada pajėgia būti objektyvūs mūsų atžvilgiu, artimiems draugams šitai lengviau. Patekus į keblią padėtį ar bėdą galimybė būti atviriems veikia kaip balzamas. Neturintys draugų bėga pas psichologus, bet tai ne visada įmanoma ir ne kaskart pagelbsti.

Interesų viešpatavimas

Mokslininkai, nagrinėjantys priežastis, kodėl draugystė nyksta, linkę sieti jas su vis didėjančiu atsidavimu darbui ir savotiška XXI amžiaus nelaime – internetu. Kaskart imamės (savo valia!) vis didesnio darbo krūvio, nes norime uždirbti daugiau pinigų. Vis mažiau laiko lieka šeimai, o bendrauti su mums maloniais žmonėmis ir visai nebeturime kada. Ieškoma naudingų pažinčių bei ryšių, galinčių pagelbėti siekiant karjeros ar išsilaikyti „ant bangos“, o ne „broliškos sielos“. Plinta labai netikęs reiškinys: žmonių tarpusavio santykiai imami vertinti kaip priemonė. Paprastai tariant, su kitu asmeniu bendraujama tik tada, kai iš jo ko nors tikimasi. Net įvairūs vakarėliai irgi ima tarnauti tik tam!

Prastą visuomenės psichologinę savijautą byloja masinis lindėjimas internete, pažinčių ieškojimas, absurdiškas susirašinėjimas. Tačiau tai jau atskira tema. Verta pasakyti, jog šie draugystės pakaitalai neatlieka to vaidmens, kurio iš jų tikimasi, arba nutinka dar blogiau – sukelia įvairių bėdų. Žavėtis internetinėmis „draugystėmis“ nereikėtų, nors pasitaiko, kad ir virtuali pažintis baigiasi tvirtos šeimos sukūrimu (apie tai rašyta „Artumos“ 2008 m. 10-ajame numeryje).

Draugystė darbe

Tyrimais patvirtinta, jog artima bičiulystė tarp bendradarbių tikrai nepadeda konstruktyviai dirbti. Žinoma, išimčių būna, bet jos nedažnos. Ir Lietuvoje jau mezgami familiarūs santykiai darbovietėse, kerojasi visuotinis tujinimas nepaisant amžiaus ar lyties. Deja, toks „broliavimasis“ tėra sociotechninė priemonė manipuliuoti kitu asmeniu.

JAV mokslininkai įrodė, kad šeimos nariams ir artimiems draugams dirbti toje pačioje sistemoje ar net įstaigoje neprasminga, nes jie panašiai mąsto, naudojasi tais pačiais informacijos šaltiniais, panaši ir jų patirtis. Be to, nelieka konkurencijos. Visa tai neigiamai veikia darbą.

Na, o ar įmanoma draugystę užmegzti darbovietėje? Įmanoma, jei darbas ir pareigos nėra konkurenciniai. Tačiau tokia draugystė dažniausiai nebūna tvirta ir nutrūksta vienam asmeniui pakeitus darbovietę.

Romualdo Rakausko nuotrauka

Draugai – sveikatos šaltinis

Kad ir kaip naiviai skambėtų, šis teiginys patvirtintas tyrimais. Tuos, kurie turi draugų, rečiau ištinka miokardo infarktas, mat jie lengviau įveikia įtampą, nes gali su kuo nors išsikalbėti. Be to, šie žmonės mažiau piktnaudžiauja alkoholiu, kurio noriai griebiasi nesugebantys bendrauti.

Draugai laiduoja ir saugumą, nes yra tam tikra socialinė parama. Kur kas ramiau ir tvirčiau jaučiasi tas, kuriam du ar trys draugai visada pasirengę ištiesti pagalbos ranką.

Gerai žinoma, kad ilgaamžiai turi draugų. Anksčiau miršta vienišiai, nors ir turintys šeimą, nei tie, kurie yra jos nesukūrę, bet turi draugų.

Sudie, drauge?

Tikėkimės, kad taip blogai neatsitiks. Draugystė, svarbi žmogui gyvybiškai, kad ir kaip būtų keista, susijusi su ekonomika. Gyvenimui gerėjant, žmonės neišvengiamai turės atsigręžti į save, nustoti vytis pinigus. Pradėjus rūpintis nematerialiais dalykais, atsikračius vartotojiškumo, draugystė atgis savaime. Juolab kad šeima draugų nepakeičia, kaip ir jie neatstoja šeimos.

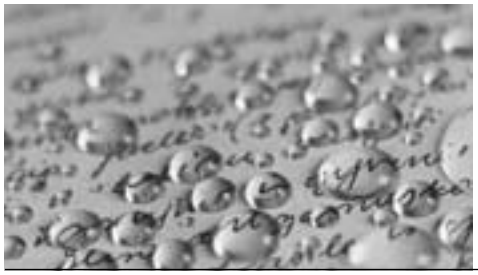

Šeima – Dievo turtas

Pasaulis yra Viešpaties šeima. Jos įstatymai turėtų būti ir pasaulio įstatymai. Šeima yra Dievo turtas ir ypatingas instrumentas Jo rankose. Dievas tarytum sako: „Mylėkite ir būkite mylimi."

Kokia yra mūsų šeima, tokia ir mūsų kaimynystė, tokie mūsų miestai, tokios valstybės. Kai šeima taps meilės, taikos ir šventumo buveine, tada ir mūsų šalys, ir pasaulis gyvens meilėje, taikoje ir vienybėje su Dievu, geri bus ir tarpusavio santykiai. Šeima, kurios nariai drauge meldžiasi, visad išlieka kartu, nes ją sieja Jėzaus meilė ir malonė. Ir tik būdami kartu šeimos nariai gali mylėti vienas kitą taip, kaip Dievas mus myli per Kristų. Kartu melstis reiškia ne tik visiems išlikti po vienu stogu, bet ir būti vienam dėl kito, mylėti vienas kitą Kristaus meile.

Antras Dievo įsakymas nurodo: „Mylėk artimą kaip pats save." Kad jį įvykdytume, visų pirma turime išmokti save mylėti. Taip, kaip mylime save, mus mylės ir visas pasaulis. Kas gali mylėti tą, kuris pats savęs nemyli, o dažnai ir neapkenčia? Mylėti save – tai mylėti savyje dorą, tiesą, dvasinę šviesą ir šilumą, spinduliuoti kitiems meilę, gėrį, grožį. Aptikus savyje blogio, reikia jį nugalėti ir mylėti save už tai, kad sugebėjome tą blogį įveikti. Netgi tada, kai už nuoširdžius gerus darbus atlyginama blogais, nevalia pasiduoti. Toliau darykime gera ir dar labiau mylėkime save. Kad ir kaip sunku būtų, pasilikime šviesoje ir skleiskime gėrį. Mylėdami save dorą, būsime laimingi. O mylėdami save piktadarį, būsime nelaimingiausi žmonės. Blogis yra priešiškas šviesai, mūsų sielos prigimčiai, vidiniam sielos balsui ir sąžinei. Svarbiausia – turime gyventi taip, kad nesukeltume ir nejaustume pykčio ar neapykantos nei sau, nei kitiems.

Rengiantis kurti šeimą, dera susipažinti su santuokos pareigomis ir gerai pažinti vienam kitą, vadovautis ne trumpalaikiu susižavėjimu, kokiais nors išskaičiavimais, o blaiviu požiūriu ir neakla meile. Gyvenimo draugą reikia rinktis tik tokį, kurio savybės sudaro sąlygas augti tarpusavio meilei ir teikia vilčių, kad šeimyninis gyvenimas bus laimingas. Tuoktis reiktų su žmogumi, jaučiančiu atsakomybę, vengiančiu alkoholio. Ir, be jokios abejonės, tik iš abipusės meilės, su Dievo ir tėvų palaiminimu. Tik tada šeima bus darni ir tvirta. Juk valstybinėje įstaigoje Dievo palaima šeimai nesuteikiama.

Anaiptol ne kiekvienam užtenka tvirtybės ir išminties dorai keliauti gyvenimo keliu, juolab kad jis ilgas ir kupinas pagundų. Bet žmogui jis duodamas tik vienas ir jį reikia gyventi meilėje, o ne įrodinėjant savo tariamą pranašumą, kito nesupratimą ar kokias nors ambicijas. Tik abiem sutuoktiniams siekiant santarvės, galimi gražūs santykiai ir šeimyninė laimė.

Nugyventi gyvenimą – tai ne kortomis pokerį sulošti, kai pralošęs gali kortų kaladę sumaišyti ir žaisti iš naujo. Gyvenimo rezultatai, kaip ir kiekvieno derliaus, matyti rudenį. Kai smilkiniuose pasirodo šarma, jauną ir mylinčią širdį išsaugo tik tas, kuris jaučia žmonos, vyro, laimingų vaikų, anūkų, proanūkių ir aplinkinių žmonių pagarbią meilę. Jei vaikų likimas sudarkytas, šeimos iširusios, sveikata prasta, žmonės savo sielos skausmus malšina alkoholiu, narkotikais, o anūkams tenka gyventi nuolatiniame dvasios skurde.

Nūdieniai žmonės stipriai atakuojami iš šalies: per radiją, televiziją, kompiuterius, įvairias religines grupuotes. Iš ten skleidžiama informacija visad yra dvasinės šviesos ir tamsos mišinys. Apsisaugoti nuo šito srauto neįmanoma, todėl labai svarbu teisingai suvokti, kuri – teigiama ar neigiama – informacija turi vertę, ir teisingai pasirinkti. Gaila, kad kompiuteriai, televizija virto priemone iškreiptam tikrųjų gyvenimo tiesų supratimui skleisti žmonių sielose. Seksas, skyrybos, žudymas, prievarta, įvairios piktybinės užgaidos daug kam šiandien jau atrodo gyvenimo norma, neretoje šeimoje nebeliko nieko dieviško ir švento, taip pat ir paslaptingo. Tauriausi jausmai, kuriais esame Dievo apdovanojami vyro ir žmonos sueityje, yra iškelti į kompiuterių ir televizorių ekranus. Žiūrėdami tokius vaizdus nuvainikuojame dviejų žmonių ryšį, klimpstame į sunkias nuodėmes. Jau nebenorima vykdyti Dievo paliepimo kurti ir daugintis. Daugelis šiandien nori tik žydėti, o jei užsimezga vaisius, skubama pas asmenis su baltais chalatais, kad tik jis neprinoktų... Tamsos pasaulis naudojasi mūsų silpnumu ir siūlo visokių paslaugų, tarp jų – ir didžiulę žalą sielai bei kūnui darančių sekso reikmenų parduotuves.

Apaštalas Morkus savo evangelijoje (*9, 47*) moko ryžtingai kovoti su nuodėme: „Jei tave gundo nusidėti tavoji akis, – išlupk ją, nes verčiau tau vienakiui įeiti į Dievo Karalystę, negu su abiem akim būti įmestam į pragarą." O štai Mato evangelijoje (*5, 27–28*) sakoma: „Jūs esate girdėję, jog buvo pasakyta: *Nesvetimauk!* O aš jums sakau: kiekvienas, kuris geidulingai žvelgia į moterį, jau svetimauja savo širdimi."

Norisi paraginti jaunus sutuoktinius kreiptis į dekanatų šeimos centrų specialistus ir paklausyti patarimų, kaip planuoti šeimą, kad tai atitiktų Bažnyčios nuostatus.

Romualdas GEDEIKIS
Šilalės r. Vingininkų k.

Su humoru gyventi lengviau

Inesa VAITKŪNAITĖ

Tomas gimė kitoks, kitaip augo ir vystėsi, bet darželį, paskui ir mokyklą pradėjo lankyti tą pačią, kokioje mokosi dauguma vaikų. Tokių mokyklų ar klasių, vadinamų integruotomis, kur mokytis priimami ir vaikai su negalia, Lietuvoje pamažu atsiranda vis daugiau. Tomo mama sutiko papasakoti savo ir sūnaus istoriją.

Sunkiausia pati pradžia

Taip būna tada, kai vos pagimdžius gydytojai praneša: jūsų vaikas gimė turėdamas Dauno sindromą. Apmiriau nuo tos žinios: kas tai, kas dabar bus mano vaikui? Ši nežinia sukėlė didžiulę vidinę įtampą. Tais senais laikais buvau uždaryta palatoje, niekas negalėjo į ligoninę ateiti. Tikras košmaras, kai jokio artimo žmogaus nėra šalia ir esi visiškai viena – iš proto galima išeiti!.. Nors ir artimieji nelygu kokie. Mano mama, pavyzdžiui, kartu verks atsisėdusi, taigi palaikymo nebus. Sako, tokiems tėvams turėtų būti skiriamas psichologas; esu girdėjusi iš kitų mamų, jog tokia pagalba kai kam labai padėjusi, bent jau kurį laiką. Reikia, kad kas nors pažadintų optimizmą, įrodytų, jog tai ne tragedija. Nors nežinau, ar kas nors apskritai tuo metu gali padėti, nes oi, kaip blogai būna. Mama sakydavo: kitiems dar blogiau atsitinka, bet man nuo to nesidarė ramiau. Man blogai, ir viskas. Sava nelaimė visada atrodo pati didžiausia.

Paskui genetikos tyrimų centre trumpai paaiškino šią negalią: berniukas bus sutrikusio intelekto, vėliau pradės sėdėti ir vaikščioti. Tad ir laukiau, kada bus tas „vėliau“. Kiti vaikai metukų jau vaikšto, o aš laukiau dar metus. Laukiau ir svarsčiau: ar jis apskritai vaikščios, ar ne? Pagaliau, nuo dvejų metų, pradėjo. Paskui vėl ilgas laukimas: kalbės ar nekalbės, jau ketveri, o vis nekalba, ir taip be perstojo nerviniesi – kaipgi bus?

Gydytojai sakė, kad nuolat, kai tik nemiega, vaiką kalbinčiau. Ir šnekėdavausi su juo ketverius metus! Jis atsibunda penktą ryto, aš apsidedu žaislais ir barškinu: pažvelk – čia toks, o čia toks žaisliukas; arba nešioju ir aiškinu, ką matom pro langą... Tik kas iš to – jis su manimi nepradėjo bendrauti. O kai nuėjo į integruoto darželio grupę, kai pateko tarp čiauškančių vaikų, burna atsirišo. Na ir kas, kad netaisyklingai prašneko. Juk ir dabar neištaria kai kurių garsų, reikalingas logopedas, kad padėtų kalbą tobulinti, bet iki trejų su puse metų išlemendavo vos kelis skiemenis. Todėl, manau, labai svarbu tokius vaikus leisti į bendrojo lavinimo darželį, ir kuo anksčiau, nes iš kitų vaikų jie daugiau išmoksta.

Baigus darželį mokytoja ir mokyklos direktorė surizikavo vaiką integruoti į normalią klasę. Čia ne mano nuopelnas, mums tiesiog pasisekė, ir taip atsitinka nuo pat Tomo gimimo. Kiti žmonės, šiuo atveju mokytojai, tiesiog matė perspektyvą ir nutarė kaip eksperimentą priimti vaiką, turintį Dauno sindromą, į įprastinę klasę.

Integruotos mokyklos sėkmė ir patirtys

Dabar Tomas jau aštuntokas. Tie vaikai, su kuriais jis mokosi nuo darželio laikų, pripratę prie jo kitoniškumo, bet kartais iš Tomo kalbos suprantu, kaip iš tiesų su juo bendraujama. Pavyzdžiui, dažnai pareina iš mokyklos ir pasako: „Aš durnas, aš durnas.“ Turbūt jį kai kurie vaikai šitaip pavadina, tad stengiuosi jį padrąsinti ar kaip nors juokais atsikirsti – juk neapsaugosi nuo gyvenimo. Sykį žiūrėjome filmą, kur vienas herojus pavadino kitą idiotu. Tomas nustebo: „Va, ir kine sako – idiotas.“ Ką reiškia „ir kine sako“? Tai, kad kažkur kitur ir jį taip pavadina. Viena, kai mes kalbėdami vieni kitus pakvailiname ar apsižodžiuojame, bet visai kas kita, reakcija visai kitokia, kai pasakoma ant sutrikusio intelekto negalią turinčio vaiko.

Mokykloje, galima sakyti, Tomas neturi draugų. Vis dėlto jei ten blogai jaustųsi, jei jį kas nors skriaustų, nenorėtų ten eiti, bet nori. O dėl mokslų – sugeba skaityti, peržiūri TV programą, pasibraukia, kas jam įdomu. Jis mokosi tų pačių dalykų kaip ir bendraklasiai, tik pagal adaptuotą programą ir jam iki kitų labai toli. Šiaip jau gyvenam ir džiaugiamės. Esu patenkinta tuo, koks sūnus yra ir ko jis yra pasiekęs. Tik kartais apnin-

ka liūdnos mintys, kai atsiduriu tarp tėvų, besigiriančių savo sveikų vaikų laimėjimais, bet tuomet stengiuosi neužsisklęsti giliai, nepradedu savęs graužti.

Socialinė darbuotoja neseniai pastebėjo, kad Tomas nemoka bendrauti – apspjaudo žemesniųjų klasių mergaites. Kartą ėjau su juo mokyklos koridoriumi ir pamaniau: turbūt ir aš spjaudyčiausi... Vyresni tai nieko, o mažesnieji juk mato, kad Tomas yra kitoks, ir spokso arba rodo į jį – ką tada daryti? Tegu nebado pirštais, ir niekas nesispjaudys.

Silvijos Knezekytės nuotrauka

Nesu buvusi specialiojoje mokykloje, bet matau skirtumą pati dėstydama profesinio rengimo mokykloje, kurioje yra speciali klasė neįgaliems vaikams tiek iš specialiųjų, tiek iš integruotų mokymo įstaigų. Vaikai, atėję iš integruotos mokyklos, yra laisvesni, kitaip bendrauja. Gal būdami visuomenėje labiau mėgdžioja kitų elgesį, negu kur nors atskirai surinkti specialiųjų poreikių vaikai. Tomas lanko muzikos užsiėmimus su savo draugu Jonu, irgi turinčiu Dauno sindromą, tik daug ryškiau išreikštą – jis sunkiai ir savitai šneka. Po užsiėmimų Tomas mėgdžioja Joną. Tada sakau: ne tu kalbėk kaip Jonas, bet tegu jis iš tavęs mokosi. O jis vis vien šneka kaip draugas. Todėl manau, kad jei darželinuko amžiaus būtų patekęs į nekalbančių vaikų grupę, gal iš viso nebūtų išmokęs kalbėti.

Gyvenimas visuomenėje

Tomas turi humoro jausmą, tad mes visai linksmai gyvenam, prisijuokiam abudu. Ir paprašytas ką nors atnešti, jis labai paslaugus, bet šiukšlių nešti – ne. Jis tinginukas – nepripratinome. Jei kartu dirbame, gerai, o vienam neįdomu. Reikėjo nuo vaikystės skirti jam daugiau pareigų, čia aš neišmokiau. Kai kada apninka nerimas: o jei man kas nors atsitiktų? Nežinau, kaip jis vienas gyventų, turbūt neišsiverstų be kitų pagalbos. Gerai būtų, kad pajėgtų pats tvarkytis. Bet kartais pagalvoju: ai, kai reikės, tai ir pasidarys pats, geriau ar blogiau.

Nesugebėjimas ugdyti jo savarankiškumo turbūt susijęs su mano baimėmis. Bijau jį išleisti vieną į parduotuvę, juk šitoks eismas! Sykį parduotuvėje jis kažko paprašė pardavėjos, o ji nesuprato, tai dabar vis man sako: „Tu sakyk“; mat baiminasi, kad nesupras. Bet mokyklos valgykloje pats susimoka už pietus, tik bufete dar nelabai moka apsieiti. Mokau, kad nebūtina už visus pinigus prisipirkti tų kvailų kramtukių, kurias paskui išmeta. Ten, kur savi, jis nebijo, bet didžiulėje parduotuvėje jam nesaugu, nedrąsu.

Tomui reikia draugų. Kieme jis irgi jų neturi. Kai buvo mažas, eidavome su juo pasivaikščioti ir jei sutikdavome vaikų, jie šiek tiek pabendraudavo. Tačiau vienas jis niekada neis. Jam pasiūlau: kieme yra vaikų, nenori išeiti? Ne. Labai noriai lanko parapijos socialinio centro jaunimo organizuojamas grupeles. Mes drauge važiuojame į stovyklas. Tomui įdomiau su vaikais negu su manimi. Kartais jam paskambina tokio paties mąstymo bendraklasė Dagnė, irgi besimokanti pagal adaptuotą programą. Tada būna labai patenkintas, bet kartais ją ir nuskriaudžia. Man papasakoja (prisijuokiu iš tų istorijų) esą Dagnė jam sakiusi: tau reikia į „sikuškę“ važiuoti. Iš pradžių nesupratau, kas ta „sikuškė“. Paskui susivokiau, kad kalbama apie „psichuškę“. Pasakiau, kad kai kitą sykį Dagnė jam taip kalbės, pasiūlytų jai važiuoti kartu.

Kai gali šypsotis ir juokauti, gyventi juk lengviau.

Marius Morin
IŠKĘSTI IR TOBULĖTI. NEDARANT AUKŲ

Iš prancūzų kalbos vertė Agnė Marozienė

Kas iš tiesų mes esame – vargšai ar turtingi, ligoti ar sveiki? Kodėl elgiamės vienaip ar kitaip? Juk yra skirtumas tarp to, kas manome esą ir kas esame iš tikrųjų.

Ši knyga turėtų padėti geriau save pažinti ir mylėti. Jos autorius – kunigas, psichoterapeutas, pedagogas, rašytojas, veiklus jaunimo ir ligonių dvasinis patarėjas.

KATALIKŲ PASAULIO LEIDINIAI

Pylimo 27/14, Vilnius 01141, tel.: +370 5 212 24 22, Faks.: +370 5 262 64 62, **www.katalikuleidiniai.lt**

Don Kamilio mažasis pasaulis

Šventė

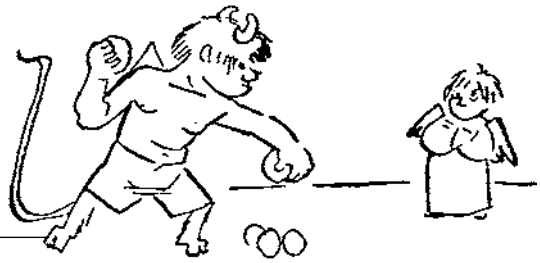

Giovannino GUARESCHI

Labai vėlyvą vakarą Peponis nusiuntė atsišaukimo rankraštį, o senasis Luotelis, knygininkas ir spaustuvininkas, rinkęs jį penkias valandas, taip nuvargo, jog miego kamuojamas svirduliavo į visas puses it girtas. Tačiau, sukaupęs paskutines jėgas, nunešė į kleboniją pataisyti pirmojo atspaudo.

– Kokiu reikalu? – paklausė Don Kamilis, šaltai pažvelgęs į Luotelio lakštą, patiestą ant stalo.

– Subtiliu reikalu, – nusišaipė Luotelis.

Pirmiausia Don Kamilis pastebėjo, kad „democrazzia“ (demokratija) buvo su dviem „z“, kurios atrodė tarsi trys, nors iš tikrųjų buvo tik dvi. Jis pasakė, kad tereikia vienos.

– Gerai, – patenkintas atsakė Luotelis. – Grįžęs išimsiu vieną raidę ir įdėsiu į priešpaskutinės eilutės žodį „fazziosita“ (suvedžiojimas), kurį surinkau su viena „z“, nes kitos pritrūkau.

– Neverta, – sumurmėjo Don Kamilis. – Palik taip, kaip yra: geriau kreipti daugiau dėmesio į demokratiją, negu į suvedžiojimą.

Atidžiai perskaitė visą atsišaukimą: jame buvo kalbama apie partinės spaudos iškilmes ir pridėta politinio bei socialinio pobūdžio svarstymų.

– Ką čia, šeštame skirsnyje, reiškia *„mišrių porų ciklistinės – meniškos – patriotinės varžybos su Italijos miestų abiejų lyčių alegoriškumu“*?

– Ak, – paaiškino Luotelis, – tai dviračių lenktynės, kuriose kiekvienas bernas ant dviračio skersinio pasisodina merginą, o kiekviena mergina savo drabužiais vaizduoja kokį nors Italijos miestą. Pirma atstovauja Milanui, antra – Venecijai, trečia pasipuošusi kaip Bolonija, ketvirta – kaip Roma ir taip toliau. O visi dviratininkai apsirengia pagal atskiro miesto paprotį. Pavyzdžiui, tas, kuris užsisodina ant skersinio Milaną, apsirengia darbininko drabužiais, vaizduodamas pramonės sritį; pasikrovęs Genują, dėvi jūrininko aprangą, ir panašiai.

Don Kamilis paprašė kitų paaiškinimų.

– O ką reiškia *„politinis – satyrinis – populiarus taikiklis“*?

– Šito nežinau, Don Kamili. Regis, tai kažkokia palapinė, kurią paskutinę valandą pastatys aikštėje. Kalba, kad po tarpmiestinių varžybų bus įdomiausias šventės numeris.

Iki šiol Don Kamilis laikėsi šaltai, bet, perskaitęs paskutines proklamacijos eilutes, sušuko:

– To tai jau nebus!

Luotelis nusijuokė.

– Bus, Don Kamili. Tikrai bus. Sekmadienio rytą Peponis su visais partijos pareigūnais vaikščios svarbesniosiomis miestelio gatvėmis ir pardavinės partijos laikraštį.

– Vieni juokai! – šūktelėjo Don Kamilis.

– Kur čia juokai! Taip darė visuose didesniuose Italijos miestuose! Laikraščius pardavinėjo ne tik apskričių vadai, laikraščių redaktoriai, bet ir parlamento atstovai. Ar tamsta neskaitei?

Kai Luotelis išėjo, Don Kamilis, truputį pavaikščiojęs po kambarį, nužingsniavo pas altoriaus Kristų.

– Viešpatie, – tarė, – tegu greičiau išaušta sekmadienio rytas!

– Kodėl taip sakai, Don Kamili? Ar tau neatrodo, kad laikas ir taip greitai bėga?

– Taip, bet pasitaiko laikotarpių, kada minutės slenka tarsi valandos.

Kiek pagalvojęs, Don Kamilis pridūrė:

– Bet pasitaiko ir taip, kad valandos slenka lyg minutės, ir taip išsilygina. Palik viską, kaip yra: lauksiu sekmadienio normalia tvarka slenkant laikui.

Kristus atsiduso.

– Kokios blogos mintys drumsčia tau galvą?

– Blogos mintys mano galvą? Jei nekaltybė galėtų turėti žmogaus vidų, man užtektų pažvelgti į veidrodį ir tarti: „Štai nekaltybė.“

Don Kamilis persižegnojo ir pakilo.

– Nežiūrėsiu į veidrodį, – tarė paskubomis eidamas.

* * *

Pagaliau atėjo lauktasis sekmadienis. Po pirmųjų Mišių Don Kamilis apsivilko geresnę sutaną, nusivalė batus, rūpestingai apžiūrėjo skrybėlę ir, stipriai tramdydamasis, kad neimtų bėgti, lėtutėliu žingsniu patraukė į pagrindinę bažnytkaimio gatvę.

Čia jau buvo pilna žmonių. Visi ramiai sukinėjosi, bet buvo aišku, kad kažin ko laukė.

Vienu metu tolumoje sugriaudė storas Peponio balsas.

– Viršaitis pardavinėja laikraščius! – staiga sujudėję, visi riktelėjo ir pasitraukė į šaligatvius, tarsi turėtų pražygiuoti kokia nors eisena.

Don Kamilis atsistojo pirmoje eilėje ir patempė liemenį, kad atrodytų dar aukštesnis.

Pasirodė Peponis su laikraščių ryšuliu po pažastimi. Retkarčiais kuris nors jo šalininkas, atitrūkęs nuo būrio, prieidavo nusipirkti laikraščio. Visi kiti tylėjo, nes Peponis rėkė, kiek jo gerklė leido. Nors atrodė labai juokingai, bet niekas nesijuokė, mat Peponis rūsčiai žvelgė tai į kairę, tai į dešinę. Tas tyloje skardintis balsas, prie namų sienų prisišlieję žmonės ir milžiniškas vyriškis, einąs tuščios gatvės viduriu, atrodė ne juokingai, bet tragiškai.

Peponis drožė pro Don Kamilį, ir šis jį praleido. Staiga pasigirdo stiprus kaip kanuolės šūvis Don Kamilio balsas:

– Laikraščių pardavėjau!

Peponis stabtelėjo ir nustėro. Pamažu atsisukęs, nukreipė į Don Kamilį Kominterno žaibus svaidantį žvilgsnį. Bet tai nė kiek nepaveikė Don Kamilio. Jis lėtai priėjo prie Peponio, krapštydamas iš kišenės piniginę.

– Prašom duoti man „L'Osservatore Romano" (Vatikano dienraštis. *Vert. past.*), – tarė ramiai, bet tokiu balsu, kad buvo galima išgirsti net kitoje apskrityje.

Peponis Don Kamilio pusėn atsuko ne tik galvą, bet ir visą kūną. Nieko neatsakė, tačiau jo akyse buvo galima įskaityti visą Lenino kalbą. Tada Don Kamilis, tarsi atsipeikėjęs, šypsodamasis ištiesė rankas.

– Atleisk man, pone viršaiti, – šūktelėjo, – buvau užsisvajojęs ir palaikiau tamstą laikraščių pardavėju. Suprantu, suprantu: duok man vieną savo laikraštį!

Peponis dar labiau sukando dantis ir neskubėdamas padavė vieną laikraštį Don Kamiliui; šis pasikišo jį po pažastimi ir ėmė krapštytis piniginėje. Ištraukęs penkiatūkstantinę, padavė Peponiui.

Šis, pažvelgęs į pinigą, sugrįžo prie Don Kamilio, įsmeigė į jį akis ir įsitempė.

– Suprantu, suprantu, – tarė Don Kamilis, atsiimdamas banknotą. – Kvailai pamaniau, kad duosi man grąžos.

Pirštu rodydamas į Peponio laikomus laikraščius, tęsė:

– Be abejo, nedaug turi smulkių. Vargšelis! Dar tebeturi visus laikraščius.

Šį kartą Peponis nerodė savo jėgos. Įsispraudęs tarp kojų laikraščių ryšulį, įsikišo rankas į kišenes ir, išsitraukęs pilnas saujas popierinių pinigų, ėmė skaičiuoti grąžą.

– Turiu malonumo pareikšti, kad pardavinėju jau ketvirtą laikraščių ryšulį, – skaičiuodamas pro dantis iškošė Peponis.

Don Kamilis gardžiai nusijuokė.

– Susimildamas, tik nesišvaistyk! Man užteks puspenkto tūkstančio grąžos. Kitus prašom pasilaikyti. Garbė iš pono viršaičio nusipirkti penkių šimtų lirų vertės laikraštį. Be to, leisk man paremti laikraštį, kuris, nepaisant visų kilnių pastangų, neįstengia surasti tiek skaitytojų, kad išsilaikytų.

Peponį išmušė prakaitas.

– Keturi tūkstančiai penki šimtai aštuonios dešimtys penkios liros! – riktelėjo. – Nė cento viršaus, klebone! Mums nereikia jūsų pinigų!

– Gerai žinau, gerai, – dėdamasis pinigus į kišenę, atrėžė Don Kamilis.

– Ką tamsta nori pasakyti? – sugniaužęs kumščius, suurzgė Peponis.

– Dėl ramybės nieko nenoriu pasakyti.

Peponiui besitvarkant, Don Kamilis atsivertė laikraštį.

– Vie-ny-bė, – Don Kamilis dėstė skiemenis. – Keistas dalykas! Rašo itališkai!

Peponis suniūkė ir ėmė piktai rėkti, tarsi skelbtų karą Vakarų blokui.

– Atleisk man, – murmėjo Don Kamilis. – Nepyk! Tikrai maniau, kad bus parašyta rusiškai.

* * *

Po pietų, sužinojęs, kad prakalbos baigtos ir prasidėjo tautinis pasilinksminimas, Don Kamilis iš klebonijos savo plačius pečius nunešė į aikštę ir ten vaikštinėjo.

Alegorinės dviračių lenktynės vyko tikrai įdomiai. Joms laimėti skirtą vietą pirmas pasiekė Triestas, sėdėjęs ant Liesiaus dviračio skersinio. Jau nuo pat ryto buvo kalbama apie Triestą. Viename partijos narių susirinkime kai kas buvo pasiūlęs, dėl tam tikrų to miesto politinių ginčų, Triesto atsisakyti, bet Peponis paprotestavo sakydamas, jog Triesto išlaisvinimo kovose žuvęs jo brolis, ir neįtraukti Triesto į lenktynes reikštų tą patį, kaip sakyti, kad jo brolis buvęs liaudies išdavikas. Tad į lenktynes buvo įtrauktas ir Triestas, kurį vaizdavo draugė Polė, Liesiaus sužieduotinė, apsirengusi tautinių spalvų drabužiais ir ant išraiškingos krūtinės prisisegusi pjautuvą. Liesius vilkėjo 1915 metų karo pėstininko uniformą ir turėjo katiliuką ant galvos. Diena buvo labai karšta, tačiau Peponis jam liepė laimėti. „Privalai nugalėti dėl manęs ir dėl mano brolio", – pasakė jam Peponis. Ir Liesiui, kuris atvažiavo pirmasis, reikėjo daryti dirbtinį kvėpavimą, nes buvo užtroškęs.

Don Kamilis, matydamas pėstininko dviračiu atskubantį Triestą, iš džiaugsmo vos iš proto neišsikraustė. Patiko jam ir lenktynės maišuose, ir pakabintų puodynių daužymas užrištomis akimis, o kai pranešė, kad jau atidarė „politinį-satyrinį taikiklį", per minią veržėsi į palapinę.

Aplink palapinę grūdosi didelė žmonių spūstis, bet Don Kamilis to nepaisė, nes, kartą pajudėjęs, laužėsi

kaip tankas. Turėjo būti labai įdomu, nes viduje esantieji gardžiai juokėsi ir šaukė.

Iš tikrųjų tai buvo visai paprastas dalykas: metamu sviediniu reikėjo numušti kurį nors iš ten pastatytų pusantro metro dydžio atvaizdų, išpieštų ant lentos. Menininkas, matyt, buvo iš miesto, nes darbas buvo puikiai atliktas. Svarbiausia, tie atvaizdai tiksliai perteikė visų centro ir dešiniųjų partijų apylinkės atstovų karikatūras.

Viena iš tų pabaisų, stora kaip reikiant, vaizdavo Don Kamilį.

Šis tuoj atpažino save. Tai buvo iš tikrųjų juokingai nupieštas tipas. Tik dabar Don Kamilis suprato, kodėl žmonės taip gardžiai juokėsi.

Don Kamilis nieko nesakė: sukandęs dantis, sunėręs ant krūtinės rankas, stovėjo ir žiūrėjo.

Pasirodė pasipuošęs jaunuolis, ryšintis raudoną kaklaraištį; nusipirko šešis sviedinius ir pradėjo mėtyti. Atvaizdų buvo šeši, paskutinis dešinėje vaizdavo Don Kamilį. Jaunuolis svaidė taikliai: kaskart numušdavo po atvaizdą. Jau buvo nukritęs pirmasis, antrasis, trečiasis ir ketvirtasis. Mažėjant atvaizdų skaičiui, tilo ir žiūrovų šauksmai. Nukritus penktajam atvaizdui, palapinėje pasidarė visiškai tylu.

Beliko stovėti tik Don Kamilio karikatūra.

Išsipustęs jaunuolis skersomis dėbtelėjo į šalia stovintį tikrąjį Don Kamilį, padėjo sviedinį ant pertvaros ir nuėjo.

Žmonės pradėjo murmėti, bet niekas neišdrįso tęsti žaidimo. Staiga iš kažkur atsirado Peponis.

– Duok man, – tarė Peponis.

Palapinės prižiūrėtojas vėl sustatė visus šešis atvaizdus ir prieš Peponį ant pertvaros viršaus padėjo šešis sviedinius. Kai Peponis ėmė taikytis, žmonės pasitraukė atgal.

Nukrito pirmasis, paskum nukrito ir penktasis. Liko tik Don Kamilio atvaizdas.

Don Kamilis kiek pasisuko. Peponis irgi. Jų žvilgsniai susitiko. Tai buvo kelių akimirkų iškalbingas akių pašnekesys. Don Kamilio akys turėjo būti nepaprastai iškalbios, nes tuo metu Peponis pajuodo. Tačiau tai dar nieko nereiškė, nes Peponis pasiraitojo rankoves, išsižergė, dėbtelėjo į atvaizdą, lėtai atsivėdėjo ir metė.

Tokiu smūgiu jis būtų numušęs ne tik ten pastatytą lentą, bet ir jautį, – toks buvo Peponio įtūžis, metant sunkų, iš skudurų susiūtą sviedinį. Iš to smarkumo sviedinys, atsimušęs į atvaizdo lentą, atšoko atgal.

Atvaizdas nenugriuvo.

– Užsikirto varžčiai, – apžiūrėjęs lentą, paaiškino žaidimo prižiūrėtojas.

– Įprastos Vatikano suktybės, – burbtelėjo Peponis, apsivilkdamas švarką ir nueidamas.

Tuo tarpu žmonės, tarsi nusimetę nuo pečių sunkią naštą, vėl ėmė juoktis. Nuėjo šalin ir Don Kamilis.

Vėlų vakarą Peponis jau buvo prie klebonijos.

– Žiūrėk, tamsta, – nusiminęs paaiškino, – aš apsigalvojau ir, kai tik nuėjai, pašalinau tamstą vaizduojančią karikatūrą, kad kas nors nepagalvotų, jog tai tikėjimo įžeidimas. Aš nusistatęs prieš tamstą kaip politikos žmogų. Kitkas man nesvarbu.

– Gerai padarei, – atsakė Don Kamilis.

Peponis pasisuko durų link.

– Tam tikra prasme gailiuosi paleidęs į tamstos atvaizdą sviedinį. Gerai, kad taip ir išėjo.

– Aišku, – pridūrė Don Kamilis. – Gerai, kad taip išėjo, nes jei mano karikatūra būtų nuvirtusi, būtum nuvirtęs ir tu. Jau buvau taip sugniaužęs kumštį, kad būčiau išmušęs iš kojų net dramblį.

– Nujaučiau tai, – murmtelėjo Peponis. – Vienu žodžiu, reikėjo gelbėti partijos garbę, ir aš turėjau sviesti. Be to, tamsta šį rytą gatvėje mane išstatei žmonių pajuokai.

Don Kamilis giliai atsiduso.

– Taigi viskas išsilygino, – baigė Peponis.

– Dar ne, Peponi, – burbtelėjo Don Kamilis, kažką jam paduodamas. – Grąžink man šįryt duotą penkių tūkstančių banknotą ir atsiimk štai šitą gražą. Anie buvo netikri pinigai.

Peponis įrėmė rankas į šonus.

– Na, argi tamsta ne sukčius? Ne tik reikėtų sviediniu į tamstos karikatūrą sviesti, bet paleisti bombą į pakaušį! Dabar aš jau nieko nebeištaisysiu, nes visus pinigus atidaviau atvykusiam apskrities valdininkui.

Don Kamilis įsidėjo pinigus į kišenę.

– Labai gaila, – atsiduso. – Visą gyvenimą nebūsiu ramus, atsiminęs, kad pakenkiau tavo partijai!

Peponis ramybės dėlei išėjo.

Vertė kun. Antanas SABALIAUSKAS

Autoriaus iliustracijos

Šv. Augustinas. *Laterano rūmų Grigaliaus Didžiojo bibliotekos koplyčios mozaika. Roma, VI a.*

Aurelijus Augustinas

Vanda IBIANSKA

Šv. Augustino veikalai nagrinėjami nuo V a., kaip ir dera elgtis su vieno iškiliausių Bažnyčios Tėvų bei garsiausių pasaulio filosofų darbais. Mūsų laikais jo kūriniai leidžiami ir lietuviškai, tad norintys gali juos skaityti, gilintis. Šiame straipsnyje siekiama nušviesti painų, labai vingiuotą Aurelijaus Augustino gyvenimo kelią, pilną klaidų ir klystkelių, tačiau atvedusį jį pas Dievą ir į altoriaus garbę.

Afrikietiška kilmė, vaikystė

Afrikoje, dabartinio Alžyro teritorijoje, Tagastės mieste, numidiečių Monikos ir Patricijaus šeimoje 354 m. lapkričio 13-ąją, sekmadienį, gimė sūnus, vėliau pavadintas Augustinu. Krikščionė Monika buvo itin giliai tikinti. Tėvas Patricijus, kurio būta pagonio, dirbo teisėju ir turėjo nedidelį nekilnojamąjį turtą. Deja, apsikrikštijo jis tik prieš mirtį. Valdingas ir karštakraujis, lėbavimus ir moteris mėgęs Patricijus vis dėlto vertino žinias ir stengėsi išmokslinti vaikus. Augustino gabumai buvo anksti pastebėti, tad tėvas, padedamas vietinio turtuolio bei giminaičio Romaniano ir tikėdamasis, kad tai ateityje užtikrins sūnui turtus ir garbę, ėmėsi leisti jį į mokslus.

Iš tėvo Augustinas paveldėjo polinkį ne tik į kūno aistras, bet ir į tuščiagarbiškumą bei hedonistinį gyvenimą. Tėvo gyvybė užgeso, kai būsimam šventajam tebuvo 17-ka. Tačiau Augustinas buvo ir nepaprastos savo motinos, taip pat tapsiančios šventąja, sūnus. Motinos, kuri visomis išgalėmis maldavo Dievą sūnaus atsivertimo. Apie ją Augustinas rašys daug, su didele meile ir švelnumu. Iš jos paveldėjo itin aštrų protą, žinių troškimą, polinkį į gėrį.

Mokslai prasidėjo ne kažin kaip. Vaikas gaudavo rykščių, o tai jį žemino ir žeidė. Mokytis jis nenorėjo. Ypač nemėgo graikų kalbos, jos per visą gyvenimą taip ir neišmoko. Tačiau puikiai mokėjo gimtąją finikiečių ir lotynų kalbas. Jis buvo ne per stipriausios sveikatos, bet guvus, judrus ir labai smalsus. Deja, melagėlis, išdykėlis, net vagišius! Kaip Augustinas dėl to atgailaus subrendęs... Savo padūkėlį, užbaigusį Tagastės mokyklą ir jau spėjusį tapti pirmūnu, Patricijus išsiuntė toliau mokytis į didesnį miestą – Madaurą. Tada Augustinui buvo trylika. Mokslai Madauroje buvo visai kitokio lygio ir masto. Tačiau bėda – Patricijus pristigo pinigų, ir šešiolikmetis jaunuolis turėjo grįžti namo.

Audringa jaunystė

Tėvas stengėsi rasti pinigų, kad gabumais jau pagarsėjęs sūnus galėtų tęsti mokslus. O šiam ne vien jie rūpi. Ugningas afrikietiškas temperamentas, siaučiančios hormonų audros pastūmėja į palaidą gyvenimą. Tuo metu, be moteriškų glamonių, jis mėgaujasi ir vyriškomis. Gašlusis laikotarpis tęsis iki 32 metų amžiaus. O, kaip vėliau dėl savo nuodėmių sielosis Augustinas ir kaip graušis rašydamas apie šį metą trečiojoje „Išpažinimų“ knygoje! Nuo 16 iki 19 metų jaunuolis gyvena ypač palaidai. Negelbsti nei motinos ašaros, nei maldavimai. Jis susiranda, kaip spėjama, atleistą vergę krikščionę kartaginietę, kuri įsimylėjusi jį sutinka gyventi konkubinate ir pagimdo sūnų Adeodatą. Taigi, aštuoniolikmetis Augustinas jau turi nesantuokinį vaiką.

Giminaitis ir bičiulis Romanianas duoda pinigų, ir Augustinas išvyksta į Kartaginą. Mokslai sekasi puikiai. Jis skaito Ciceroną, ir šio pagonio darbai priartina jį prie... krikščionybės! Bet ir vėlgi! Jis pakliūva į manichėjų sektą, kuri stengiasi „patobulinti“, t. y. iškreipti krikščionybę.

Dvidešimtmetis Augustinas grįžta į gimtąją Tagastę dėstyti gramatikos. Mokinių nestinga, bet jam parūpsta ir astrologija, horoskopai. Taigi paklystama antrąkart. Miršta draugas, ir jaunuolis, apimtas sielvarto, vėl bėga į Kartaginą. Čia ne tik daug dirba, bet ir skaito, susiranda naujų draugų, užtarėjų. Pagal vieno jų, Fausto iš Milevio, rekomendaciją neblogai įsitaiso Romoje, į kurią atplaukė slapta nuo motinos, ją apgavęs. Čia gyvena apsuptas ir remiamas sektantų manichėjų. Tačiau į jo, jau sulaukusio 29-erių, sielą skverbiasi abejonės. Romoje savo retorika jis sužavi prefektą, ir šis išsiunčia jį profesoriauti į Milaną.

Tais laikais šis miestas buvo svarbesnis už Romą. Atvykęs Augustinas nedelsdamas apsilanko pas Milano vyskupą Ambraziejų, vieną galingiausių imperijos asmenų. Jis savo pamokslais nepaprastai paveikia Augustiną. Galima sakyti, kad būsimo šventojo atsivertimui ypač reikšmingi buvo du asmenys: Monika ir Ambraziejus. Mylinti motina jau buvo paskui sūnų atvykusi į Milaną. Čia susirenka visa šeima, išskyrus Afrikoje likusią seserį, ištikimi draugai, mokiniai. Šiame mieste Augustinas pažaboja ir numarina savo garbės ir pinigų troškimą. Bet čia nutinka ir kai kas itin negražaus. Augustinas, motinos patariamas, nutaria vesti socialiai sau prilygstančią moterį ir... išsiunčia į Afriką savo sugyventinę, atimdamas iš jos sūnų! Ir tai drauge pragyvenus penkiolika metų... Vargšė kartaginietė išplaukia į gimtinę ir ten duoda skaistumo įžadus. O Augustinas? Jis tuoj pat pasiima kitą sugulovę! Iš sužadėtuvių su turtinga milaniete, aišku, išėjo šnipštas.

Tuo metu jis jau buvo išnagrinėjęs neoplatonikus, visam laikui atsisakęs astrologijos. Jį kankina du klausimai: Dievo buvimas ir blogio paslaptis. Galiausiai prieina prie išvados, kad jei visi daiktai sukurti Dievo, kuris yra tobulybė, taigi jie visi geri, o blogis tėra tik gėrio trūkumas. Blogis atsiranda pritrūkus tarpusavio darnos. Augustinas ima godžiai skaityti šv. Pauliaus laiškus ir tai padeda jam dvasiškai išgyti. Jam nebereikia garbės ir turtų, bet vis dar reikia moterų. Reikia ir patarimų. Jų kreipiasi į vyskupo Ambraziejaus labai vertinamą seną kunigą Simplicioną. Jam atlieka viso gyvenimo išpažintį ir išgirsta jį sukrėtusią garsaus afrikiečio Marijaus Vitorino atsivertimo istoriją. Netrukus sužino apie šv. Antano gyvenimą ir stebuklus. Tad vėlgi pasibeldžiama į bundančią jo sąžinę. Jį pagauna audringos emocijos ir nutinka neregėtas dalykas. Kartą Milano sode Augustinas verkdamas šaukiasi Dievo: „Iki kol, Viešpatie, būsi ant manęs užsirūstinęs?“ Staiga išgirsta vaiko balsą: „Imk ir skaityk!“ Bet jokio vaiko aplink nėra! Jis nubėga pasiimti šv. Pauliaus laiškų ir atsivertęs knygą perskaito joje eilutes, sakančias, jog reikia apsivilkti Kristumi ir nesirūpinti kūnu tiek, kad sukiltų geismai. Tai buvo atomazga. Jis nugalėjo savo kūną! Į krikščionybę Augustinas ėjo tolydžio, per Ciceroną, neoplatonikus, intelektą. Ir atėjo. Tačiau kūnui įveikti reikėjo Dievo pagalbos.

Atėjo metas pasikrikštyti.

Brandos metai

Krikštui derėjo pasirengti. Augustinas su motina, sūnumi Adeodatu, broliu ir mokiniais išvyksta į bičiulio vilą nuošaliame Kasiciake, Alpių priekalnėse. Čia jie daug skaito, meldžiasi, nagrinėja Šventąjį Raštą. Augustinas ypač žavisi psalmėmis. Mokiniams sako, kad jo autoritetas – Kristus ir juo vadovausis besąlygiškai. Kasiciake gana greitai parašo keturis veikalus ir grįžta į Milaną.

Tais laikais krikštas buvo teikiamas Velyknaktį. Per gavėnią kandidatus rengdavo priimti tris sakramentus: Krikšto, Eucharistijos ir Sutvirtinimo. Rengiami krikštui žmonės stropiai lankydavosi bazilikoje, bet ne vien dalyvauti apeigose. Jie buvo ten mokomi tikėjimo tiesų, su jais bendravo egzorcistas. Pagaliau Didžiąją 387 m. savaitę, Velykų naktį, kartu su sūnumi Adeodatu ir artimiausiu draugu Alypijumi Augustinas iš šv. Ambraziejaus priima Krikšto, Eucharistijos ir Sutvirtinimo sakramentus. Po nakties patekėjusi skaisti saulė tarsi simbolizavo jo įstojimą į Kristaus kariuomenę, kurioje liko iki mirties.

Prabėgus mėnesiui Augustinas susimąsto, kad reiktų grįžti į tėvynę. Būdamas afrikietis, jis norėtų gyventi ir veikti savo krašte. Augustinas, jo artimieji ir mokiniai susirenka Ostijos uoste ir laukia laivo į Kartaginą. Bet sunkiai suserga ir netrukus miršta Monika. Vykdydamas priešmirtinį velionės pageidavimą sūnus palaidoja ją Ostijoje. Motinos mirtį jis išgyvena kaip reta skausmingai. Visai netikėtai grįžta į Romą ir metus studijuoja Šventąjį Raštą. Taip pat susipažįsta su popiežiumi Siricijumi ir jo paakintas parašo keletą veikalų. Jis jau daro tai, ką toliau tęsia iki gyvenimo pabaigos: gina Bažnyčią ir kovoja su klaidatikyste.

388 m. vasarą 34-erių Augustinas palieka Romą ir kartu su sūnumi Adeodatu ir draugu Alypijumi sugrįžta į Afriką. Tėvo namuose Tagastėje jis įkuria pirmąjį augustinų vienuolyną, dar neturėjusį tvirtos regulos ir tik vos kelis narius. Tačiau paskui iš jo išaugs pasklisiantis pasaulyje garbingasis Šv. Augustino ordinas.

Šv. Augustino krikštas. *Kunigaikščio de Berry Gražiosios valandų knygos miniatiūra*. Prancūzija, 1412–1416 m.

391-aisiais Augustinas kelioms dienoms susirengia į Hiponą ir čia praleidžia... visą likusį gyvenimą! Prieš porą metų mirė jo sūnus Adeodatas, draugas Nebridijus. Vėl didžiulis, visa apimantis skausmas. Augustinas jį įveikia ir dirba, dirba, dirba. Iš prigimties būdamas menininkas, jis žino, kad grožis yra vartai, pro kuriuos galima vesti žmones pas Dievą. Ypač jį žavi muzika. Yra išlikęs ir jo veikalas „Muzika“.

Dabar Augustinas kitoks. Jis kuklus, nori likti nepastebėtas, jo nežavi nei garbė, nei turtai, nei

moterys. Visa tai jau praeitis. Nutinka netikėtas dalykas: žmonės (pagal tų laikų papročius kunigą rinkdavo būtent jie) Tagastės vienuolį išrenka Hipono kunigu. Taip 391 m., eidamas 37-uosius, Augustinas įšventinamas kunigu. Čia jis įkuria ir vienuolyną, sako minias jaudinančius pamokslus, kovoja su sektomis. Po penkerių metų konsekruojamas vyskupu. Hipono ganytojas daugeriopai talentingas: jis rašytojas, mąstytojas, mistikas, retorikas, mokytojas, pamokslininkas. Hipone Augustinas baigs savo žemiškąją kelionę, o gyvieji suskaičiuos per šimtą jo paliktų veikalų!

Darbų darbelių gausybė, o Hipono vyskupo sveikata ne per geriausia: nuo pat vaikystės jį kamuoja ligos, vėliau suserga astma, maliarija, atsiranda neaiškios kilmės burnos ir raumenų skausmai bei tinimai, ir taip be galo. Bet jis netausodamas savęs kaunasi už Kristaus Bažnyčią. Grumiasi su manichėjais, donatizmu. Savo knygose Augustinas įrodinėja visuotinės Bažnyčios vientisumą bei šventumą. Trečias jo taikinys – pelagiečių sekta.

412-aisiais Augustinas pradeda didelį veikalą „Dievo karalystė“, apimantį apologetiką, teologiją, istoriją, filosofiją ir moralę. Kai kas šią knygą vadina enciklopedija-drama. Ją užbaigs po 14 metų.

Gyvenimo finišas

426 m. Augustinas prašo patikėti einamuosius reikalus savo padėjėjui, o pats nori penkias savaitės dienas atsidėti rašymui. 72-ejų Hipono vyskupas dirba nepaleisdamas plunksnos. Tačiau šalį ištinka nelaimė. 429-aisiais vandalai įsiveržia į Numidiją. Hiponas laikomas apsiaustyje, žmonės žudomi, bažnyčios ir vienuolynai plėšiami bei deginami. Augustinas dėl to labai išgyvena. Prie stalo kitiems valgytojams kartą prasitaria: „Meldžiu Dievą, kad arba išlaisvintų šį miestą nuo priešų, arba pasiimtų mane pas save iš šio pasaulio.“

Dievas jį išklauso ir, sulaukusį 76-erių, 430 m. rugpjūčio 28-ąją pasiima.

Palikimas

Šis asmuo pradžioje buvo toks, kaip ir daugelis: troško garbės, turto, moterų. Tik, kitaip nei daugelis, sugebėjo viso to atsisakyti, visiškai pasišvęsti Dievui ir Bažnyčiai.

Augustino teologija pranašesnė ir svarbesnė už jo filosofiją; ji pagrįsta mokymu apie Švenčiausiąją Trejybę, žmogaus prigimtinį nuodėmingumą ir būtinybę siekti gėrio.

Jo darbai taip pat aprėpė gnoseologiją, gamtos filosofiją, etiką, kultūrą, kultūros ir istorijos filosofiją, dogmatinę antropologiją, valstybės mokslą bei daugelį kitų sričių. Svarbiausi jo veikalai stipresni už laiką, jie aktualūs ir dabar. Aurelijaus Augustino „Išpažinimus“ ir mūsų laikais susidomėję ir apmąstydami skaito ir eiliniai inteligentai, studentai, ir Dievui pašvęstųjų institutų nariai, klierikai.

Šv. Augustinas. *Niurnbergo kronikos iliustracija. Vokietija, 1493 m.*

Fragmentai iš Augustino „Išpažinimų“ (Vilnius: „Aidai“, 2004)

Turi žavesio gražūs daiktai, auksas, sidabras ir kiti; daug reiškia kūnų susilietime harmonija ir kiekvienam pojūčiui yra savas kiekvieno daikto atitikmuo. Turi grožio laikina garbė, valdymo ir pranašumo galia ir iš čia kylantis keršto troškimas. Tačiau siekiant visų šitų dalykų negalima nutolti nuo tavęs, Viešpatie, ir nepaisyti tavo įstatymo. Gyvenimas, kurį čia gyvename, patinka mums dėl savo grožio, sutinkančio su visu kitu žemišku grožiu. Draugystės ryšiai taip pat yra malonūs, nes sujungia daugelį sielų į viena. Dėl visų šitų dalykų yra daromos nuodėmės, kai nesaikingas polinkis prie šių žemiausių gėrybių verčia palikti geriausias ir aukščiausias, tai yra tave, Viešpatie mūsų Dieve, tavo tiesą ir tavo įstatymą.

* * *

Nusideda siela, kai nusigręžia nuo tavęs ir už tavęs ieško to, kas tyra ir skaidru, bet rasti tai gali tik grįžusi prie tavęs. Iškreiptai pamėgdžioja tave visi, ir kurie nutolsta nuo tavęs, ir kurie pakyla prieš tave. Bet net ir tokiu būdu tave pamėgdžiodami, jie patvirtina, jog tu esi viso pasaulio sukūrėjas ir todėl nėra kur nuo tavęs pasitraukti.

* * *

O tiesa, mano širdies šviesybe, tegul nekalba man mano tamsybės! Nugarmėjau į tave ir apakau, bet ir iš čia, ir iš čia tave mylėjau. <...> Išgirdau paskui save tavo balsą, kviečiantį grįžti, tačiau vos išgirdau per nenumaldytų aistrų sąmyšį. Ir štai dabar, degdamas ir sunkiai kvėpuodamas, grįžtu prie tavo šaltinio. Tenesulaikys manęs niekas: gersiu iš jo ir būsiu gyvas juo.

Nieko neatsitiko

Atėjo krizė, riedame į duobę. Kruopų valgytojais taps ne visi, bet taupyti benziną prisieis daugeliui. Teks visiems prisiminti autobusus, troleibusus ir mažiau garbinti „mikrobus“, nes šie irgi kels bilietų kainas. Taigi, vėl suaktualėja mandagumo visuomeniniame transporte klausimas, kuris buvo lyg ir nublankęs.

Užleisti sėdimą vietą tam tikra prasme yra mechaniško mandagumo dalykas, nes juk per daug nesigiliname, patinka mums žmogus, kuriam parodome gražų gestą, ar nepatinka. Kultūringas asmuo šį veiksmą atlieka refleksiškai.

Kalbant apie taisykles verta prisiminti, kad egzistuoja ir kontrataisyklės, arba iškrypos. Pabandykime prisiminti vienas ir kitas. Kartais nutinka, jog kas nors daro bereikalingą ar net demoralizuojamą paslaugą. Apie tai irgi bus šiek tiek vėliau.

Tad pagrindinės ir nelaužomos taisyklės yra šios:

a) jauni užleidžia vietą seniems;

b) stiprūs užleidžia silpniems (jais laikomi neįgalieji, sugipsuotieji ir nėščios moterys);

c) pailsėję užleidžia vietą pavargusiems (truputį miglotas, bet esant kruopelytei geros valios aiškus apibrėžimas): pvz., asmenims, laikantiems nešulius, grįžtantiems po alinančios darbo dienos ir pan.;

d) vyrai (tie tikri) pasiūlo sėsti moterims, nors čia yra variacijų; pvz., jauni vyrai užleidžia vietą vyresnėms ponioms arba jaunoms ir labai jau simpatiškoms, kas suteikia galimybę užmegzti pažintį. Tik pavojinga bandyti užleisti vietą besijauninančiai keturiasdešimtmetei su ultratrumpu sijonėliu, nes galite būti klaidingai suprastas;

e) visai jaunos moterys užleidžia vietą garbaus amžiaus vyrams, nors ir čia klausimas ginčytinas; paprastai itin garbaus amžiaus senukai esti „tankistai“, t. y. viską savo kelyje sutrypia ir patys patogiai įsitaiso užimdami 1,5 sėdimos vietos. Neretas ir antras variantas – nelygu ką laikote senu: jaunutei mergaitei 40-metis yra gilus senelis, o trisdešimtmetei senučiukas bus sulaukęs 60-ties. Abiem atvejais galite sulaukti netikėtos reakcijos, nes iš esmės visi vyrai labai nori būti jauni, todėl geriau vietos nesiūlyti, jei vyriškis akivaizdžiai dar neperkopęs 80-ties.

O dabar keletas kontrataisyklių:

a) vyresni, ypač ponios, sulaukusios močiučių amžiaus, šoka nuo kėdės ir sodina gerai įmitusį, pvz., dešimtmetį, vaiką;

b) močiutės, važiuojančios su vaikaičiais, paklupdo juos, juolab jei batukai purvini, ant atskiros sėdynės, kad kuo daugiau ankštoje erdvėje judančių keleivių išsiteptų drabužius ir liktų stovėti bent vienas asmuo; pasisodinti vaiką ant kelių nevalia!

c) blaivūs užleidžia vietą girtiems. Logiška, praktiška ir išmintinga. Girtas bestija, atsiprašau, lietuviškai – gyvūnas, pasodintas būna mažiau grėsmingas nei stačias: sėdėdamas jis ant jūsų neužgrius, neapvems, neskleis tvaiko tiesiai jums į veidą;

d) seni ponai užleidžia vietą jaunutėms mergaitėms, ką reikia vertinti ne kaip mandagumą, o kaip seniokišką koketavimą (aš dar vyras!).

Nenorint užleisti vietos, galima panaudoti vieną iš gerai patikrintų klasikinių metodų:

a) vaizduoti, jog labai įsigilinę skaitote;

b) akylai stebėti vaizdą pro langą;

c) nuduoti giliai miegančius;

d) nutaisyti agresyvią arba kankinio miną.

Stovėtojai irgi turi savų metodų. Vieni žvilgsniu stengiasi sėdėtojus paversti pelenais, antri dūsauja ir griuvinėja ant sėdinčių, treti, ypač vyresnio amžiaus, užveda garsią diskusiją apie papročių nuopuolį ir dabartinį jaunimą, kuris visas, visutėlaitis yra „toks“! Visas tas komedijas žinome atmintinai. Bet noriu jums aprašyti porą mano matytų vaizdelių.

Girtas gorila (30-ties metų, kostiumuotas, su kaklaraiščiu) patogiai sau sėdi. Įlipa senučiukė su krepšiais. Tasai tipas įžūliai klausia: „Ar jums patogu stovėti? Nes aš tai sėdžiu patogiai.“

Senyva moteris sugipsuota koja stovi (Kaune, amžinai perpildytame 10-ojo maršruto autobuse) šalia sėdinčio trisdešimtmečio. Galiausiai droviai paprašo: „Gal galėtumėte leisti man atsisėsti?“ Tas atrėžia: „Jūs jau prisisėdėjote, dabar galite ir pastovėti. Kai būsiu jūsų metų, tada ir stovėsiu.“

Manote, kad nors vienas keleivis reagavo? Kur tau! Visi atidžiai žiūrėjo pro langus. Neištvėriau, bet likau balsas tyruose. O juk reikėjo dar vos dviejų padorių žmonių, ir chamai – ne, jau nebe chamai, bet chuliganai! – būtų buvę sutramdyti.

Silvijos Knezekytės nuotrauka

Ir dar stebimės, kad į valdžią išsirenkame nei šiokią, nei tokią publiką (dovanokite, atlikėjus!). Štai kokie esame. Abejingi kaip pelkė, egocentriški kaip katės, storžieviai kaip begemotai. Užbaigiau piktai, bet jau trys dienos spūsties valandomis važinėju perpildytais autobusais, tad...

V. I.

Saujelė žinių apie organizmo atsparumą

Gydytojo Petro paskaitėlė

Visi šaukia, rėkia, kokia užteršta aplinka ir kaip ji mums kenkia. Ar pagrįstai rėkiama, kodėl ir kaip ji kenkia?

Dabar visiems žinoma, kad daugėja bakteriologinių ir virusinių infekcinių ligų. Taip pat didėja onkologinių susirgimų skaičius. Tai objektyvūs, negailestingi faktai. Imunologai jau seniai pastebėjo, jog šitai vyksta visame pasaulyje, tiesa, vienur sparčiau, kitur lėčiau. O didmiesčiuose tai rutuliojasi daugiau, labiau, plačiau. Taip yra ne vien todėl, kad žmonių susibūrimuose lengviau užsikrėsti, pvz., gripu, pūsleline ar rota virusu.

Gary Scott nuotrauka

Žmogaus organizmo gynybinėje sistemoje, t. y. jo atsparume ligoms, svarbiausia ląstelė yra makrofagas. Ji gali judėti ir skuba ten, kur įsimeta kenkėjai virusai ir bakterijos, kad juos sunaikintų. Tačiau ši ląstelė yra labai jautri ir pažeidžiama. Ją veikia išoriniai veiksniai, ypač pramoninės ir pan. kilmės. Kad tik jie!

Žmonių atsparumas ligoms ėmė ryškiai mažėti po ekologinių katastrofų. Jų seriją pradėjo Pirmasis pasaulinis karas, per kurį buvo panaudotas iperitas – ypač toksiškos dujos. Jos žudė ne tik kareivius, bet ir ilgam paveikė visos populiacijos imuninę sistemą. 1945 m. vos ne visą Žemės rutulį (klaidinga manyti, kad vien japonus) paveikė radioaktyvią taršą paskleidę sprogimai Hirosimoje ir Nagasakyje. Avarijos Mičigane 1973 m. ir Sevese (Italija) 1976 m. ilgam užteršė žemę, vandenį ir orą nuodingomis cheminėmis medžiagomis. 1986 m. sprogo makabriškasis Černobylis, ir vėl pasklido milžiniška radioaktyvi tarša! Ką ten milžiniška – didžiausia iš visų buvusių žmonijos istorijoje (ačiū sovietams!..). O kur dar lokaliniuose karuose naudojamos itin nuodingos cheminės medžiagos? Prisiminkime Korėją, Vietnamo garsųjį „oranžinį agentą“ (ačiū amerikiečiams!), Afganistaną. Visa tai lieka gamtoje ir neigiamai veikia ir toli nuo katastrofų ar karo židinių gyvenančių žmonių imuninę sistemą. Prie šių negandų reikia pridurti pramonės objektų gaminamą taršą, automobilių išmetamas dujas. Nuo šio siaubą keliančio „komplekto“ mūsų makrofagai silpnėja. Nereikia jokių tyrimų, kad pamatytume, jog po kiekvienos ekologinės katastrofos pagausėja ne tik onkologinių, bet ir daugelio kitų ligų.

Antrasis žmogaus imunitetą griaunantis veiksnys yra didžiulis piktnaudžiavimas antibiotikais ir sulfamidais. Juos pamėgome ir tada, kai reikia, ir tada, kai nereikia. Vos tik suslogavę ar kokiam spuogui iššokus tuoj griebiamės stiprių vaistų. O reikėtų labiau rūpintis imunine sistema ir ją stimuliuoti, stiprinti organizmo atsparumą. Nustatyta, jog imuninę sistemą mobilizuoja ne tik vaistai, bet ir magnis, cinkas, selenas. Gausi vitaminų ir mikroelementų dieta yra galinga profilaktika. Tabletė gerai, bet ne geriausia, ji tik iš bėdos. Mūsų organizmas šių medžiagų turi pakankamai gauti su maistu.

Kartais žmonės pernelyg pasitiki atsparumą didinančiomis gamtinėmis medžiagomis, tokiomis kaip ženšenis, *mumijo-asil*, tibetietiškas grybas ir pan. Jos veikia, bet ne tiek, kiek norėtume.

Didelių miestų gyventojams žinotina, kad jų sveikatai labai naudingi neigiami jonai. Jų gausu spygliuočių miškuose, ypač pušynuose, vešliose pievose. Mums žalingus teigiamus jonus išskiria betoniniai pastatai, sintetiniai gaminiai butuose, televizoriai, kita buitinė technika. Aišku, nesiūlau kraustytis į miško trobelę (nors kiti taip ir daro, keliasi bent į kaimo sodybą), išmesti šaldytuvus, skalbykles, televizorius ir t. t. Tačiau galime tinkamai maitintis ir ilgiau būti gryname ore, taip bent kiek neutralizuodami teigiamų jonų veikimą. Jeigu valgysime kuo daugiau salierų, riešutų, kiaušinių, pieno produktų, baltosios jūrų žuvies, mums tai išeis tik į naudą. O apskritai galioja sena, visiems gerai žinoma taisyklė, kurios niekaip nenorime laikytis: kuo daugiau daržovių, vaisių, pieno bei jo gaminių, paukštienos ir žuvies.

Noriu būti teisingai suprastas: tai, ką tuoj pasakysiu, nėra tušti žodžiai. Neregėtai mūsų organizmo atsparumą didina ir sveikatos prideda... tikėjimas ir viltis! Dar verta paminėti optimizmą, teigiamas emocijas, pozityvų požiūrį į save, aplinkinius ir visą pasaulį.

Nebūčiau gydytojas, jei nepridurčiau, kad pribaigiame save piktnaudžiaudami alkoholiu, rydamos kontraceptines tabletes, rūkydami ir dar blogiau – neplanuodami darbų ir dėl to gyvendami nuolatiniame pervargime, įtampoje ir neigiamų emocijų srautuose. Tebūnie man, senam daktarui, leista pajuokauti. Geros sveikatos formulė yra tokia: tikėk į Dievą, sveikai maitinkis ir daugiau vaikščiok po mišką! Tik kad čia visai ne juokas, o gryna tiesa...

Užsakomasis straipsnis apie meilę

Vanda IBIANSKA

Apie meilę parašyti liepė Redaktorius. Kaip žinome, viršininko įsakymas – šventas reikalas. Tik ką apie ją rašyti? Apie meilę Dievui, Tėvynei ir artimui – prašom! Galiu skleistis, kiek tik norite. Bet apie vyro ir moters meilę?! Taigi viskas jau išguldyta. Aprašytas Romeo su Džiuljeta, Tristanas su Izolda, Orfėjas su Euridike, jaunojo Verterio kančios irgi. Net Jūratės ir Kastyčio istorija jau yra išgvildenta godotino mūsų tautos dainiaus. Ir apskritai, ką aš žinau apie tą meilę? Teoriškai tai toks lengvas pamišimas, peraugantis į stabilų jausmą. Arba neperaugantis. Neseniai rašiau apie šv. Augustiną, tad prie daikto darsyk perskaičiau jo „Išpažinimus“ ir kitką. Nieko daugiau nebelieka, kaip sukrėstai *Aurelius Augustinus Hiponensis* atvirumo apsinuoginti ir pačiai. Bet vėlgi, nėra ko apnuoginti.

Brolių neturėjau, berniukų aplink nebuvo, o mano puritoniška Mama vis kalė galvon, kad visi vyriškosios lyties subjektai yra potencialiai pavojingi, tik ir besitaikantys nuskriausti kokią mergaitę. Suprantama, savaip ji buvo teisi, nes visiems bernams tik viena galvoj. Tuo buvau įsitikinusi visą paauglystę ir jaunystę, todėl jų paniškai bijojau ir savo *honorą* (dabar sakytų garbę ir orumą) laikiau pirmos svarbos dalyku.

Mano studijų metais nepaprasti šokiai (nūnai diskoteka, bet tai visai kas kita) Kaune vykdavo Rotušėje, kur glaudėsi KPI Statybos fakulteto V rūmai. Fakultetas toks, kad čia vyravo bernai. Taigi panų ateidavo iš *akušeryno*, dislokuoto dabartiniame pranciškonų vienuolyne. Jos buvo prieinamesnės, drąsios. Sustodavo trim eilėm vos ne salės viduryje. O mes su drauge sėdėdavom inteligentiškai ant kėdžių prie sienos už tų eilių. Būdavo, muzikantai (pianinu, saksofonu, akordeonu ir mušamaisiais) kad trenks, kad rėš: „Istambul, Konstantinopol, Ankara, Adrianopol“, o paskui lyriškai: „Balandis Portugalijoje“ – uch! „Kuklesnieji“ *akušeryno* panas graibstyte išgraibstydavo. Prie mūsų reikėdavo prasibrauti per tas tris eiles. Ir prasibraudavo! Kaip manote, kas? Ogi elitiniai bernai, fakulteto pažibos. Tada man patiko toks A. C. iš IV kurso (aš buvau fuksė). Taip jo drovėjausi, kad kai kalbindavo, klausinėdavau... apie jo draugą! Nors tas draugas, itin atstumiantis arogantas, man buvo nė motais.

Šokiai prasidėdavo 20 val., o man namo būdavo liepiama pareiti ne vėliau kaip 22-ą. Nuo Rotušės iki Kipro Petrausko gatvės, kur gyvenau, – *šmotas*, tai tiek ir telikdavo kada pasišokti. Bet tas A. C. labai jau rūpėjo. Tiesiog salau. Ir kas? Ir nieko. Baigė jisai KPI, gavo diplomą ir išvažiavo daryti karjeros. Padarė, ir nemenką. Po kokių dešimties metų sutinku jį Palangoje, Basanavičiaus gatvėje. Pasisveikiname, sustojame. Jis ir sako: „Tu tokia pat graži, bet ar vis dar tokia drovi?“ O aš į tai: „Nežinau. O kaip gyvena tavo draugas?“

Toks tad mano pirmas įsimylėjimas. Paskui buvo dar keli, bet labai panašūs. Savo garbei turiu pasakyti, kad ne bet ką įsimylėdavau, t. y. patirdavau tokį jausmą, kai pavasarį norisi lėkti laukais su transparantu. Ir vis nekvailiems bernams, ir ne kokiems nevykėliams gražuoliams. Tačiau bijojau ir smarkiai visų drovėjausi.

Romualdo Rakausko nuotrauka

Laikui bėgant supratau, kad vyrai vis dėlto irgi žmonės, nors kitokie. Viskas taip pat, tik varžteliai galvoje susukti kitaip, tad smegenys kitaip ir dirba. Nepaisant visko – nutiko. Pamilau. Visa širdimi, be proto ženklų. Ir kas toji meilė? Manau, kad ji toks dalykas, kai tu žinai, ką jis pasakys, nujauti, ką galvoja, abiem patinka tas pats, nepatinka irgi. Esi pasirengusi atleisti jam silpnybes, tau jis rūpi visada, bet kuriuo paros laiku. Kitaip sakant,

bangos ilgis tas pats ir dar kažkas, kas tave tiesiog prikniedija prie jo. Tvirtai.

O apskritai reikia mylėti visus vyrus. Ką mes, paikos vištos, be jų darytume? Spyną pataisytume? Naują akumuliatorių į automobilį įkeltume? Vandens čiaupą suremontuotume? Kanalizaciją pravalytume? Ne! O jie visa tai padaro be jokio vargo. Maža to. Pabandykite pakelti kokius 50 kg! Vyrams tai vieni niekai. Taigi, gyvenimas be jų būtų nykus ir netgi neįmanomas. Net amazonės be jų sykį metuose neapsiėjo. Ne vien... – na, žinote, bet ir sunkiems darbams panaudodavo. Tiesa, paskui nužudydavo, kvaišos.

Įdomu, kaip myli vyrai? Apie tai galėtų parašyti tik vyras. Aišku, myli kitaip. Ir seksas jiems kurį laiką į pirmą planą braunasi. Visais laikais! Andai kryžiaus žygių riteriai, traukdami kovoti į Šventąją Žemę, užrakindavo žmonas dorybės juostomis, o raktelį pasikabindavo ant kaklo šalia škaplierių. Ir pustydavo vėjas dykumoje žuvusiojo griaučius, ant kurių blizgėdavo tas raktelis. Ką daryti damai?! Tekdavo ieškoti nagingo meistro, kad padirbdintų antrą raktelį. Vyrai visais laikais buvo savininkai! Dabar taip pat. Nors kartais vyras irgi sumaišo visas kortas ir žybteli taip, kad oho! Pavyzdžiui:

Žvaigždžių upe vis leidžiamės žemyn.
Ir mūsų kūnas pirmas tai supranta –
užtat jis taip kabinasi į krantą:
dar – vieną pėdą žemėje įmint,
dar – sutalpint save į vieną žodį
ir persižegnot juo – kaip kryželiu.
Lyg paskutiniam kąsniui prasižioti
tam žodžiui nesibaigiančiam: myliu.

Ak, ar ne jis apšviečia mano lemtį
ir visa, ką iš jos kasdien imu?
Tarytum tėvas budi prie namų,

kad spėtų prie kiekvieno pasilenkti
ir perkelti per žmogiškumo slenkstį
mūs kūną, sergantį laikinumu.

Manau, kad Justinas Marcinkevičius šiame savo „Meilės sonete“ (cituojama iš rinkinio „Vienintelė žemė“, 1984) turėjo galvoje Meilę plačiąja prasme, o vyro ir moters meilę – tik kaip vieną iš jų. Bet pasakė šiomis 14 eilučių apie Meilę viską. Tiek, kiek gali pasakyti ne šv. Paulius, o tiesiog žmogus – poetas. Tai kur man jau čia? Nebent visai netikėtai sušukti:

Tegyvuoja meilė!

Teskaidrina mūsų širdis ir sielas, tekaraliauja mūsų gyvenimuose nuo pirmo širdies tvinksnio iki paskutinio atodūsio!

Šypsenos be raukšlių

Klientas:
– Man visai nesiseka įjungti kompiuterio.
Konsultantas:
– O koks tai kompiuteris?
Klientas:
– Toks baltas.

* * *

Plaktuku įkaltas varžtas laikosi stipriau, negu atsuktuvu įsukta vinis.

* * *

Klierikas klausia seminarijos dvasios tėvo:
– Tėve, koks turi būti pamokslas?
– Jis turi turėti gerą pradžią ir gerą pabaigą. O tau reikės kuo labiau vieną prie kito priartinti.

* * *

Gyvenimas žmogui duodamas vieną kartą. Ir dažniausiai netyčiomis.

* * *

Kai moteris sako, kad neturi kuo apsirengti, vadinasi, nebeliko naujų drabužių. Kai tą patį sako vyras, vadinasi, nebeliko švarių.

* * *

Jeigu suradote savo svajonių moterį, su kitomis svajonėmis galite atsisveikinti.

* * *

– Profesoriau, kaip apibūdintumėte skritulį?
– Skritulys yra taisyklingai suplota sfera.

* * *

Kompiuterių konsultantas:
– Jūsų slaptažodis yra mažoji raidė „a“, kaip žodyje „arklys“, didžioji „V“, kaip žodyje „Viktorija“, ir skaičius „7“.
Klientas:
– O tas „7“ didžiosiomis ar mažosiomis raidėmis?